ANUL XVIII No. 6—8 Iunie—August 1941

Pagini agrare și sociale

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei No. 200 — București

S'au avut ca frații...
compoziție de pictorul STOICA

ANUL XVIII No. 6—8 Iunie—August 1941

PAGINI AGRARE ŞI SOCIALE

REVISTĂ LUNARĂ

Director: C. FILIPESCU

Secretar de Redacţie: RAUL C. FILIPESCU

Redacţia şi Administraţia: Calea Victoriei No. 200 — Bucureşti

A APĂRUT:

EVOLUŢIA AGRICULTURII ROMANEŞTI

de C. FILIPESCU

Lucrare de agricultură şi de politică agrară, cuprinzând un material documentar dela 1830 până în prezent, cu un conţinut de 600 pag. cu peste 1000 clişee în culori. De vânzare la principalele librării din Capitală şi la edit. **P. A. S.**

CALEA VICTORIEI, 200 — BUCUREŞTI

PREŢUL Ed. I, 500 Lei şi Ed. II, 700 Lei

LĂMURIRI PRIN CORESPONDENŢĂ

COLABORATORI

Argetoianu C., fost Ministru	Grinţescu Er., Dr. Ing. Agr. Cons.
Bălăşescu N. Prof.	Ionescu-Sisești G. fost ministru
Bergheanu V., Ing. Agronom	Manoilescu M., fost ministru
Bogoe Maliu, Publicist	Manoliu D., Dr. Medic Veterinar
Botez I. Gh., Ing. Agr. Insp. General	Martinovici C., Prof. Universitar
Burbure Ed., de, mare agricultor	Mirescu V. Alex., Inginer Agr.
Carabella A. D., Ing. Agr. Insp. G-l	Nazarie D., Ing. Agr. Profesor
Cardaş Agricola Dr. Prof. Univ.	Nica Th., Dr. Ing. Agr.
Ciomac L. I., Dr. Ing. Agr. Consilier	Petrini E., Ing. Agr. Cons.
Cipăianu Gh., fost ministru	Piescu A. Dr. Ing. Agr.
Cornăţeanu N. Dr. fost ministru	Radu I. F., Dr. Ing. Agronom
Cristea Cezar, Ing. Silvic	Saidac N. I., Ing. Agr. Consilier
Dimache Gh., Ing. Agr.	Savin G., Ing. Agr.
Diţescu C., Dr. Veterinar	Săvulescu Tr., Dr. Prof. Universitar
Drăgan C. I., Dr. Prof. Univ.	Stănescu Gr., Ing. Agronom
Filipescu Vini., Inginer Agr.	Tălăşescu A., Ing. Agr. Insp. G-l
Frunzănescu A., Dr. Inginer Agr.	Truia I., Ing. Agronom
Galan A. Dr. Şt. Economice	Vaida M., Dr. Veterinar
Gavriliu D., Ing. Agronom	Vasiliu Amilcar, Dr. Ing. Agronom
Ghimpu V., Dr. Ing. Agronom	Vasiliu Haral, Dr. Prof. Univ.
Grecu S., Inginer Agronom	Zaporojan I., Ing. Agronom

CUPRINSUL:

ABONAMENTUL: pe 1941 Lei 400; pentru instituţii Lei 800; pe hârtie velină Lei 1000. — Abonamentele speciale şi de favoare 2000—5000 Lei.

ATENŢIE Adresa revistei P. A. S. precum şi a Editurei P. A. S. este in:

Calea Victoriei Nr. 200 — Bucureşti

Imprimerile „CURENTUL" S. A. R., Str. Belvedere Nr. 6, Bucureşti

CAMPURILE ŞI GRADINELE ŞCOLARE

Fiecare şcoală primară, în urma reformei agrare, s'a ales cu un lot de împroprietărire, şi pe cât posibil la parcelarea moşiilor loturile au fost aşezate mai aproape de sat.

Pe loturile acestea, după intenţia legiuitorului urmau a se organiza gospodării şcolare model, pentru a demonstra şi uşura elevului, — viitorului plugar — asimilarea cunoştinţelor agricole.

O armată întreagă de intelectuali învăţători sunt chemaţi pentru a trezi conştiinţa şi a fixa în mintea elevului concepţia modernă, dictată de împrejurările locale şi generale, asupra ocupaţiei lui profesionale viitoare.

Nu-i pentru nimeni secret, că relaţiile între învăţător şi elev se mărginesc numai la orele de prelegeri, iar după ce elevul termină şcoala, pierde orice contact cu dânsa.

Aceste relaţii trebue înviorate şi sistematizate după un plan de activitate atrăgător şi plin de interes.

Neajunsul acesta il poate înlătura grădinile şi câmpurile şcolare.

In curtea şcoalei se va putea creşte raţional, sub îngrijirea elevului, o legumă asortată, un pom fructifer sau decorativ, o pasăre îmbunătăţită, de rasă, doi trei stupi cu albine, etc., care împreună cu modul de deprindere, creştere şi îngrijire — vor trece apoi şi în curtea plugarului; iar literatura şi revistele de specialitate, vor ţine în curent satul cu toate descoperirile şi îmbunătăţirile, ce se aduc în aceste domenii.

Am propune, pentru organizarea şi funcţionarea grădinilor şi câmpurilor şcolare de pe lângă şcoalele primare, următorul proect de regulament:

1. Pe lângă fiecare şcoală primară, care dispune de teren liber, dela 1000 m. p. în sus, sau al cărei lot de împroprietărire se găseşte la un km. maximum depărtare de ultima casă din sat, vor lua fiinţă mici exploataţiuni agricole cu scop *experimental elementar* sau *demonstrativ practic*, cari vor purta denumirea de *grădini şi câmpuri şcolare*.

2. Scopul funcţionării grădinei sau câmpului şcolar, pe lângă specializarea elementară a elevului într'o anumită ramură a agriculturii, reprezentată prin lot sau câmp, mai are un rol pur pedagogic, pentru introducerea lui în educaţie profesională.

3. După caracterul specific al regiunei şi ocupaţia de predilecţie a comunei, aptitudinele şi inclinaţia învăţătorului, în ordinea de preferinţă, grădinile şcolare se formează din loturi, una sau mai multe laolaltă, după cum urmează:

I. Arbori — cultura — pepiniera de pomi fructiferi şi decorativi; II. Viticultură: pepiniera de viţă altoită; III. Apicultură; IV. Sericicultură; V. Avicultură; VI. Industria laptelui; VII. Suideicultură (creşterea porcilor); VIII. Creşterea epurilor de casă pentru lână şi blană; IX. Legumicultură. Cultura zmeurei şi fragilor; X. Floricultura; XI. Răsadniţe (paturi calde); XI. Câmpul şcolar de cultura câmpului.

4. Infiinţarea grădinei sau câmpului e facultativă; ele vor apare spontan, rezultând din voinţa ferm manifestată a învăţătorului, de numele căruia sunt legate şi pe care Camera de agricultură şi Comitetul şcolar judeţean îl încurajează şi-l sprijină.

5. Produsele grădinei şi al câmpurilor şi cele destinate prăsilei şi însămânţărei, sunt numai acelea recomandate de Cameră.

6. Conducerea grădinii şcolare este incredinţată directorului sau directoarei şcoalei, cari au domiciliul în clădirea şcoalei. Ei au şi iniţiativa organizării loturilor. In acest scop, înaintează o petiţie Camerei de Agricultură, anexând şi o dovadă, că şcoala este asigurată cu toate mijloacele necesare funcţionării sistematice lotului şi anume:

Pentru lotul I, II, VIII, IX și X teren propriu și împrejmuit cu gard de scânduri, în picioare, înalte de 1,5 m. ; pentru lotul III un număr de cel puțin trei stupi (cu albine întrânsele) sisitematici după modelul indicat de Cameră ; pentru lotul IV instalații pentru hrană și întreținere ; pentru loturile V, VI și VIII cotețe, cocine și încăpere higienică, pentru epuri — toate instalațiile, uneltele — după modelul indicat de Cameră.

7. Materialul de însămânțare și săditor (sâmburi, semințe, altoi, port altoi), semințe de legume, flori, răsade de fragi, zmeură, dela locul I, II, IV, IX, X; sămânța gândacului de mătasă, mașini de dărapanat, unelte și ceară artificială pentru stupină, păsări, (găini, gâște, rațe), purcei, epuri de casă dela lotul III, IV, VII, se va pune în mod gratuit, în prima generație, ca material de prăsilă de către Camera de agricultură, comitetul școlar central și local în limitele prevederilor lor bugetare.

8. Produsele obținute în grădinele școlare sunt obligatoriu declarate la concurs, fiind expuse la expozițiile generale, organizate anual de către Camera de agricultură, unde pe lângă celelalte secții va figura secția grădinilor și câmpurilor școlare. Grija pentru expunerea produselor va fi purtată de conducătorii grădinilor după indicațiunile primite dela inginerul agronom. Pentru produsele cele mai reușite, conducătorii vor fi premiați conform regulamentului de organizare al expozițiilor, din fondul prevăzut la art. 9.

Pentru cazurile bine motivate și cu învoială specială, expozițiile școlare pot fi organizate și deosebit de acelea ale Camerelor și numai în capitala județului.

9. Comitetul școlar central și comunal, prefectura județului, Camera de agricultură, vor prevedea în bugetele lor sumele necesare pentru organizarea grădinilor, premierea conducătorilor eșiți la concurs, *precum și pentru angajarea unui instructor-inginer agronom,* care se va ocupa cu organizarea îndrumarea și controlul grădinilor. Ca îndrumare tehnică și disciplinar, el va fi atașat Camerei de agricultură.

10. Principiile și normele de funcționare ale acestui post, se vor prevedea într'un regulament, întocmit de către directorul Camerei agricole și aprobat de către Comitetul de direcție al Camerei, adunarea totală a! tuturor agronomilor din județ, oficiali și particulari, cari practică pe cont propriu agricultura, Comitetul școlar central și revizorul școlar, prefectură și alți membrii cooptați de către Comitetul școlar și Camera de agricultură.

11. Fiecare lot de grădină va funcționa pe baza unui program călăuză, întocmit de către domnii ingineri-agronomi ai Camerei de agricultură și inginerul instructor al grădinilor școlare, specializați în ramura respectivă, discutat și aprobat la conferința specialiștilor depe lângă Camera de agricultură. Programul se va compune din două părți :

a) *Programul analitic practic;* b) *cursuri conferințe și îndrumări teoretice.*

12. Conducătorul lotului este obligat a aplica întocmai programul de lucru recomandat de conferința specialiștilor.

Nici-o abatere dela acest program nu se admite. Modificări, adăogiri sau suspendări de lucrări din program se admit numai pe baza aprobării autorității competente : Camera de Agricultură ; Comitetul școlar central și revizoratul școlar, în urma unui referat detailat al conducătorului lotului, însoțit de referatul instructorului.

13. Pe lângă fiecare școală, unde funcționează grădina, din sumele prevăzute la art. 9, în mod obligatoriu se vor procura cărți și se va abona la reviste de specialitatea lotului de funcționare după propunerea conducătorului și autorităților centrale : Camera și comitetul școlar pe cari cărți conducătorul lotului este obligat a le consulta.

14. La fiecare șezătoare școlară, se vor prezenta referate sau ceti conferințe de către conducătorii grădinilor, privitoare la grădinele și câmpurile școlare, unde se vor discuta și exprima dezideratele, iar în prezența instructorului se vor lua și hotărîri cari se vor aduce și la cunoștința Camerei, Comitetului școlar sau revizoratului. Șeful de regiune agricolă și instructorul, invitat în scris de președintele Cercului, vor lua parte obligatoriu la șezătoare.

15. Toate lucrările : săpatul, pregătirea straturilor, răsadnițelor, însămânțarea, pichetarea, plivitul, prășitul, altoirea, îngrijirea animalelor, adică toate lucrările de întreținere și de cultură, se fac, în mod obligatoriu, de către elevii școalei numai în urma încuviințării din partea părinților, date în scris și anexate la actele de înființare ale lotului.

Munca elevilor nu poate fi forțată sub nici un pretext : ea este atractivă și benevolă.

16. In fiecare toamnă între 1-15 Octombrie se va forma o comisiune de examinare a elevilor, compusă din reprezentantul Camerei de agricultură ca președinte, reprezentantul comitetului școlar central și local și totalitatea învățătorilor din localitate.

17. Elevilor meritoși li se vor distribui cărți, diplome, material din grădină : semințe de legume, pomi altoiți, semințe selecționate, produși animali, purcei, epuri, păsări, roiuri, etc.

Materialul distribuit ca pomi se plătește de Cameră și comitetul școlar.

18. Elevii cari au urmat cursul teoretic și practic, pentru unul sau mai multe loturi, vor primi câte-o notă aparte pentru fiecare lot și separat pentru cursul teoretic de cel practic asupra următoarelor aptitudini : 1. Stăruință ; 2. Pricepere ; 3. Asimilare. Comisiunea de examinare dă notă asupra : 1. pricepere, și 2. asimilare. Nota generală se compune din media tuturor notelor.

19. Directorului școalei, pe lângă conducerea efectivă a lotului, i se încredințează păstrarea inventarului viu și mort, ținerea contabilității, întocmirea balanței de cheltueli și venituri pe fiecare trimestru al anului precum și o dare de seamă asupra mersului lucrărilor potrivit normelor dela art. 21.

20. Pierderea și distrugerea inventarului din cauza neglijenței, din rea voință sau altor pricini, precum și lipsa de interes și activitate a conducătorului, caz constatat de către o comisiune compusă din reprezentantul Camerei, comitetul central și revizorul școlar, va atrage obligația reconstituirii inventarului sau a despăgubirilor bănești, aceasta conform declarației anexată la cerere, potrivit art. 3.

Declarația certificată de către revizoratul școlar, va conține și clauza, că comisiunea poate dispune reținerea din salariul conducătorului pentru inventarul distrus.

21. La sfârșitul anului agricol (Septembrie - Octombrie) se va orândui o anchetă, privitor la activitatea grădinilor școlare după următorul plan :

a) Organizarea lucrărilor lotului și câmpului, exploatarea technică și toate operațiunile secundare: recepția materialului, cantitatea, calitatea, săditul, plivitul, vegetația, producția, îngrijirea, creșterea, măsuri cu caracter higienic, hrănirea, epidemii, etc. *Se vor creia registre* în cari se vor înșira principalele operațiuni, *elevii făcând note zilnice în ele,* pentru a cunoaște și pricepe elementele, din care se compune specializarea.

b) Gradul de asimilare al conducătorului grădinii, privitor la instrucțiunile primite și aplicarea lor cât mai aproape în program. Măsurile luate pentru a interesa elevii, părinții în organizarea loturilor.

c) Gradul de intensivitate al participării elevilor la lucrările grădinei și purtarea autorităților, populației față de ea.

d) Influența grădinilor asupra progresului satelor.

22. Anchetatorul (instructorul, agronomul regional) va întocmi o dare de seamă care se va aduce la cunoștință la conferința specialiștilor, unită cu a comitetului și revizoratului școlar. Darea de seamă se va publica în rezumat pe cheltuiala Camerei de agricultură. La această conferință se vor lua în desbatere referatele dela art. 7, stabilindu-se programul de activitate pentru anul viitor. Prezentatorul referatului poate asista la conferință.

23. In cursul vacanțelor de vară și de Crăciun, comitetul central și revizoratul școlar, vor lua inițiativa organizării cursurilor cu conducătorii grădinilor, unde se vor preda cunoștințe agricole elementare, după programul stabilit de conferința agronomilor la Cameră, în unire cu revizoratul școlar, și comitetul școlar. Conducătorii grădinii participă la curs pe socoteală proprie, compensându-și cheltuelile din veniturile lotului.

24. Conducătorii grădinilor vor organiza conferințe duminicale, sau de

sezon, pentru propagarea cunoştinţelor agricole în masa ţărănească, precum şi pentru a aduce la cunoştinţa populaţiei — în special a părinţilor — scopul şi programul de organizare al grădinii.

25. Din materialul săditor se va organiza anual sărbătorirea pomului, după un program întocmit şi pregătit încă din toamnă cu autorităţile comunale.

26. Conducătorul grădinii este obligat a însemna zilnic într'un caet lecţiile şi conferinţele ţinute cu arătarea obiectului precum şi lucrările executate în grădină, arătând: 1. ora, ziua, luna începutului şi sfârşitului lucrărilor, 2. numărul elevilor executanţi şi denumirea lucrărilor, iar la sfârşitul fiecărui trimestru o recapitulare a datelor.

Intreaga producţie a lotului aparţine conducătorului.

După cinci ani ea devine proprietatea definitivă a lui, dacă rămâne în interiorul judeţului. Fiind mutat însă în altă parte, producţia, inventarul viu şi mort îl predă comitetului — dacă există.

27. Stupina, proprietatea Camerei, se va încredinţa unui conducător de grădină şcolară, dintr'o regiune potrivită, pentru înfiinţarea lotului de apicultură, care va funcţiona conform programului şi prevederilor din acest regulament.

28. Camera de agricultură va înfiinţa pe lângă fiecare grădină şcolară observatoare meteorologice: staţiuni de clasa a III-a, pe cât posibil, şi necondiţionat însă observaţiuni pentru determinarea precipitaţiunilor atmosferice, fenomenelor meteorologice: grindină, trăznete, etc.

29. Camera de agricultură, comitetul şcolar central şi local, federala cooperativelor, prefectura judeţului, vor contribui cu suma de lei 200.000 *pentru înfiinţarea unui depozit-prăvălie* pentru desfacerea uneltelor, inventarului propriu pentru combaterea inamicilor în agricultură, aparate, (prăfuitoare), stupi, ceară artificială, etc.

30. Din lotul atribuit la împroprietărire şcoalei din sat se rezervă un ha. pentru câmpul şcolar, pe suprafaţa căruia se va organiza demonstraţiuni practice şi experienţe elementare agricole cu culturi şi metode noi, după indicaţiunile date de Camera de agricultură.

31. Planul de cultură al câmpului şcolar, va fi tip pentru întreg judeţul. Reduceri sau complectări ale planului se fac de Cameră în urma intervenţiei conducătorului câmpului, însoţită de avizul agronomului regional.

Indrumarea lucrărilor e de resortul şefului regiunii agricole şi al instructorului pentru cari ei îşi asumă toată răspunderea.

32. Câmpul se împarte în parcele egale, pentru a îngădui un asolament tipic, potrivit regiunii. O parcelă va fi rezervată porumbului *)

33. Sământa pentru cultură, rădăcinile pentru producerea seminţelor şi îngrăşămintele se pun la dispoziţiune în mod gratuit de către Camera de agricultură.

34. Pentru conducătorii câmpului şcolar, din iniţiativa revizoratului şcolar se vor organiza cursuri de trei zile în două rânduri: în toamnă şi în timpul vacanţei Crăciunului. Cursurile se vor organiza pe centre stabilite de revizoratul şcolar şi Cameră, şi numărul lor va corespunde pe cât posibil numărului de cercuri culturale.

35. Participarea la cursuri a directorilor şcoalelor, în lipsa altui învăţător destinat pentru conducerea câmpului şcolar, este obligatorie şi se va face pe cont propriu.

36. Lotul şcolar începând din toamna înfiinţării sale va fi exploatat după un asolament stabilit. El poate varia dela o regiune la alta şi dela caz la caz, find fixat de Cameră în urma propunerilor şefului Ocolului agricol.

37. Clauza asolamentului, când lotul se arendează la ţărani, se introduce în contract şi cultivatorul lotului, sub sancţiunea pedepsei sau a rezilierei contractului, este obligat a-l respecta.

38. Supravegherea asolamentului şi a aplicării lui o are directorul şcoalei şi neavizarea la timp asupra neexecutării sale atrage sancţiuni.

39. Pentru orientarea asupra stabilirei asolamentului, d. director al

*) Autorul dă o însemnătate covârşitoare culturii porumbului în proprietatea mică parcelară, prevalând chiar asupra importanţei grâului.

Camerei la prima conferinţă a specialiştilor va prezenta un referat asupra rezultatelor anchetei, privitor la succesiunea plantelor cultivate în judeţ, iar şeful serviciului agricol se însărcinează cu întocmirea unei conferinţe populare tip, despre asolament pentru uzul şefilor de ocol şi conducătorii grădinilor şcolare.

40. La sfârşitul fiecărui an (Septembrie — Octombrie) conducătorul câmpului va prezenta o dare de seamă asupra mersului lucrărilor, iar zilnic va ţine un jurnal unde va nota toate operaţiunile zilnice: orele de lucru, numărul elevilor, natura lucrărilor, împrejurările în care se desfăşoară munca, observaţiuni privitoare la sol şi fenomene meteorologice, etc.

Asupra materialului de cultură pentru fiecare parcelă şi cultură separat: I. Calitatea II. Cantitatea de seminţe, III. Lucrările pregătitoare de însămânţare, ogor, desmiriştire, IV. Semănatul cu maşina, cantitatea, V. Lucrările de întreţinere: boronitul, prăşitul, plivitul şi altele. VI. Mersul vegetaţiei, VII. Infloritul, VIII. Maturitatea, IX. Recolta, etc.

41. Instructorul agronom, *conducătorul lotului sau câmpului şcolar,* pentru fiecare elev sau absolvent al şcoalei, care a obţinut sub formă de premii sau altfel, produse din grădina sau câmpul şcolar, *va deschide partizi separate,* în care va nota fidel toate operaţiunile după modelul indicat la art. 36.

42. In fiecare Duminică, lună sau sezon, absolvenţii şcoalelor, vor fi adunaţi la şcoală, împreună cu o dare de seamă, privitor la mersul lucrărilor la dânşii acasă. Prin conferinţe şi conversaţiuni se caută a se stabili greşelile elevilor şi a se cunoaşte mijloacele de îndreptare. Cu aceşti pioneri ai progresului agricol conducătorul grădinii sau a câmpului şcolar, va ţine legătură strânsă şi permanentă, întrunindu-i şi urmărindu-le activitatea.

SIMION GRECU

N. R. Programul de mai sus conţine, fără îndoială, foarte interesante sugestii. Ni se pare însă prea încărcat pentru un învăţător, care nu este scutit de orele obişnuite de curs şi căruia — în schimbul multiplelor îndatoriri ce i se prevede — nu i se oferă, ca răsplată a unei munci efective, decât prea puţin.

Vom face loc cu plăcere în coloanele noastre oricărei discuţiuni referitoare la această chestiune.

CHIŞINĂUL RĂSBUNAT, SE PREGĂTEŞTE DE PRIMIRE

Acum un an.

Meschinăria politică a fost împinsă de mâna jidovită la acte de cea mai grea încercare pentru poporul românesc. Basarabia ne-a fost răpită.

Viteaza armată română, pusă în situaţia de a nu se apăra, lăsă în urmă cel mai natural hotar al ţării româneşti, Nistrul, peste care năvăliră ca lăcustele hoardele asiatice.

Şi pământul Basarabilor este din nou apăsat de murdarul călcâi al muscalului bolşevizat.

Nu trecuse decât 22 de ani şi românimea de peste Prut, este silită să plece din nou pe drumul pribegiei.

Trecurăm Prutul, lăsând acolo, lângă hotarul de până ieri tot ce avusesem mai scump şi mai drag.

Părăsirăm, laolaltă cu fraţii robiţi, atâtea morminte de camarazi, adormiţi în freamătul vijelios al desrobirei; atâtea opere şi instituţiuni ce se încadrau în ritmul modern al unei vieţi civilizate.

Şi odată cu atâtea altele, cele două mândre facultăţi ale învăţământului nostru superior basarabean: de Agronomie şi Teologie, părăsiră şi ele Chişinăul şi luară acelaş drum, căutându-şi adăpostire.

Icoana lor, găzduită în sufletele noastre, ne-a poruncit să veghem până azi, când sunetul buciumului ne aduce bună vestire.

Un an întreg suferirăm laolaltă.

Numai credinţa şi nădejdea în Dumnezeu ne-a putut ridica deasupra necazurilor.

Ne-am plătit tributul de jertfă şi de suferinţă. Şi bejenia care ne fuse scurtă, nici cât o clipă, în lunga istorie a neamului românesc, s'a terminat.

A sunat toaca de trezire a „Soborului" din Chişinău.

Voinţa neamului s'a împlinit.

Basarabia este liberată pentru totdeauna şi grumazul muscalului doborât la pământ, nu se va mai scula niciodată.

Intreaga Europă civilizată se închină în faţa armatelor cruciade, cari duc războiul sfânt şi pregătesc zidirea Europei de mâine.

Suflarea românească îşi trăeşte momentul fericirei, aşteptat de un an de zile.

Duhul timpului porunceşte ca tot ce este românesc să-şi ocupe locurile avute cu un an mai înainte şi acolo să-şi continue, **cu şi mai multă** nădejde lucrul ce l'a lăsat în momentul părăsirei.

Numai aşa ne vom face pe deplin datoria faţă de Neam şi de pământul scump al dragei noastre Basarabii.

Iar GENERALUL NOSTRU nu va întârzia să ordone aceasta.

Chişinăul răzbunat, a deschis porţile şi se pregăteşte de primire.

DIDU VLASCEANU

CĂTRE 100 QUINTALE DE GRÂU LA HECTAR

Bătălia Grâului a fost angajată de către Duce cu un act de credinţă: **declaraţiunea de a fi constatat existenţa posibilităţii unei emancipări faţă de străinătate în ceeace priveşte aprovizionarea cu grâu.**

Mussolini însuşi a proclamat în mod solemn ferma sa intenţiune de a ajunge la victorie, nu încurajând întinderea suprafeţei anual semănate cu grâu — cu puţin mai mică decât cinci milioane de hectare — ci numai favorizând intensificarea culturii grâului, raţionalizând sistemele de cultură acolo unde acestea au rămas la procedee învechite, perfecţionând ulterior şi inovând technica după sugestiunile ştiinţei moderne şi descoperirile ştiinţei, trecute prin sita experienţei politice.

Cei care nu cred în posibilitatea de a transforma mentalitatea rutinară a ţăranului, nu au încredere nici în progresele technicei, se îndoesc făţiş de metodele noui şi fac paradă de neîncredere când aud vorbindu-se de fabuloasele recolte de 40—50 quintale de grâu la hectar, împătritul sau încintul producţiei unitare mijlocii la hectar.

Acest sceptimism se întâlneşte, mai mult decât s'ar crede, chiar printre technicieni şi agricultori, mai cu seamă printre aceia cari n'au fost premiaţi la concursuri şi cari nu cred că alţii au fost în stare să facă mai mult şi mai bun decât dânşii.

Mi s'a întâmplat să aud afirmându-se că, vor fi fost într'adevăr obţinute — aiurea — la unele concursuri 50 quintale de hectar, dar pe hectare de 20.000 şi nu de 10.000 metri; că vor fi fost aranjate într'un anumit fel cântarele şi că vecini binevoitori, în vederea promisiunei împărţirei premiului, vor fi dus, noaptea grâul lor încă în snopi, pe câmpiile recoltate ale candidatului sigur de victorie.

In sfârşit, o sută de quintale la hectar, o enormitate, înseamnă de două ori mai mult decât maximum obţinut şi de zece ori mai mult decât media producţiei naţionale.

Dificultăţi tehnice atât de grave se opun la obţinerea unor atât de excepţionale rezultate, încât greu îşi poate cineva închipui în ce mod s'ar putea evita ele.

In trei feluri se pot obţine — teoretic — recolte urcate: urmărind producerea de spice mai lungi şi bogate în boabe cât mai grele; încercând a mări numărul plantelor pe unitatea de suprafaţă; însfârşit căutând de a înmulţi, cu o mai bună dispoziţie, numărul fraţilor de pe o plantă. Asupra acestui ultim obiectiv era fixat în special sistemul transplantării care îşi propunea să obţină dintr'un număr modest de plante mult distantate — foarte numeroşi fraţi şi în plus spice lungi şi bine încărcate cu boabe. Dar tăciunele şi rugina, apărând în ultimul moment, când grâul pare minunat, îi împiedică productivitatea, uneori în măsură considerabilă.

Sămânţa, raţional îngropată în rânduri de preferinţă apropiate, însoţită de un îngrăşământ azotat pentru toamnă şi iarnă în doze puternice, întregit la timp prin adăogirea de cantităţi proporţionale de îngrăşăminte fosfo-potasice, reuşea din potrivă să asigure obţinerea unui mare număr de tulpine principale şi de spice nu-

trite fără a fi totuşi peste măsură de lungi.

Chiar recurgând la varietăţile cele mai fertile — resistente la rugină, — înmulţind îngrijirile necesitate de cultură şi intensificând aplicarea îngrăşămintelor, pare, în mod practic că ar fi imposibil de a izbuti să se dubleze producţiunea maximă de 50 quintale la hectar, atinsă şi ea cu multă osteneală fără a se invoca principii noui şi fără a le verifica prin experienţe riguroase, pentru a trece abia după aceasta la aplicarea metodei pe o scară întinsă.

Din Franţa, a ajuns şi la noi ecoul discuţiei stârnite de apărătorii şi criticii, a două sisteme de cultură — destul de deosebite între ele — susţinute de doi technicieni de valoare şi de încercata competinţă practică: Serrant Bellenoux şi Planiol.

Primul, preconizează însămânţarea timpurie a grâului în locuri umede, cum se face pentru orez, în August— Septembrie şi două transplantări succesive în teren bine îngrăşat.

Dar transplantarea repetată, în timp ce favorizează formaţiunea unui abundent aparat radical şi înmulţirea tulpinelor, oferă şi posibilitatea de a împărţi în mai multe tufe aceiaşi plantă ; această a doua operaţiune ar face să crească forţa productivă a grâului şi în oarecare măsură să scurteze ciclul vegetativ al plantei, reducând primejdiile faţă de boli (rugina etc.) la cari este atât de mult expus grâul transplantat după sistemele comune.

După autorii sistemului în chestiune, pare că s'au obţinut deja foarte bune rezultate, dar e vorba de încercări având un caracter restrâns cari aşteaptă să fi repetate.

Planiol, în schimb, readuce la locul de cinste, încercând a-l perfecţiona, un sistem imaginat de englezul Jetro-Tuli pe la 1730 şi modificat de spaniolii Paquito Rebello şi Arana.

Pentru adevărul istoric trebue a se aminti că, repetatele încercări făcute în Europa pentru a adapta diferitelor terenuri metodele ruso-chineze de afundare succesivă a grâului, în scopul de a se forma mai multe straturi de rădăcini prospecte, capabile de a asigura nutriţiunea multor spice şi prin aceasta să se ajute producţiunea, nu au dat deloc rezultatele ce se aşteptau. Asemenea sisteme nu numai că presupun o cultivare în terenuri extrem de bogate în substanţe organice şi destul de uşoare cum sunt pământurile Rusiei şi ale Chinei, dar reclamă şi un număr mare de braţe specializate cari sunt supraabundente în acele ţări cu o populaţiune excepţional de deasă. In pământurile puţin bogate în „humus" chiar dacă ar fi bine dotate cu fosfor şi potasiu, mai ales dacă sunt de natură compactă nu putem spera să obţinem rezultate încurajatoare prin aplicarea sistemelor ruso-chineze, atâta vreme cât nu se vor găsi maşini capabile de a executa cu preciziune şi exactitate afundarea şi acoperirea cu pământ a tinerii plante în stare embrionară.

Este adevărat că s'au putut realiza în Europa producţii foarte urcate, lucrându-se în condiţiuni cu totul favorabile, dar numai pe culturi de câţiva metri pătraţi.

Planiol, analizând cu multă pătrundere şi cu rară obiectivitate, motivele cari se opun la adaptarea sistemelor orientale în Europa occidentală, afirmă a fi ajuns la concluzia în urma unei serii de observaţii practice, că „este posibil, cu procedee simple şi de imediată aplicaţiune practică, tot „aşa de uşoare şi în marea cultură, „de a obţine randemente, dacă nu „egale acelora fabuloase lăudate de chinezi, cel puţin formidabile în com- „paraţie cu acelea obţinute prin păstrarea sistemelor tradiţionale".

Vom examina într'un număr apropiat principiile pe cari se bazează metodul Planiol şi normele precise cărora se conformează, în speranţa de a obţine rezultatele formidabile la cari — cu îndrăzneală — aspiră.

CA SĂ FII BUN PLUGAR

Ca să te recunoască lumea ca plugar bun, trebuie:

întâi, **să faci toate muncile** pe cari le cer şi atât cât le cer plantele;

al doilea, **toate muncile să fie făcute bine**, adică aşa cum trebuie, pentruca să tragă cel mai mare folos culturile şi să ai cât mai mare recoltă;

al treilea, **toate muncile să le faci la timpul lor**, adică la ziua şi ora cea mai potrivită, ca să aducă cel mai mare folos culturilor; şi

al patrulea, **să te îndeletniceşti, în gospodăria ta şi de alte ramuri ale agriculturii.** Câţiva pomi roditori, câteva straturi de legume, câţiva stupi;

să ai câțiva duzi și să crească femeia și fetele viermi de mătase; să crești cât mai multe păsări și câțiva epuri de casă; apoi să ții o vacă (dacă pentru muncă ai cai) sau două vaci și o vițea (dacă folosești vacile la jug); să crești câțiva porci pentru vânzare, în afară de porcul tău de Crăciun; și altele. Toate acestea îți îndestulează gospodăria, îți țin brațele familiei voinice și sănătoase și îți aduc și bun câștig, căci azi prețurile sunt ridicate la tot ce produce săteanul. Acest câștig împlinește — în anii slabi sau răi — paguba culturilor din câmp.

Ca să le faci **pe toate** și să le faci **bine** și **la timpul lor** — prin urmare ca să fii socotit ca bun plugar — se cere o chibzuială în tot ce faci, în toate rosturile gospodăriei. Se cere să-ți chivernisești și **să-ți împarți și brațele familiei, în așa fel ca să faci față tuturor treburilor și să nu lași niciuna în suferință.**

Și, să știți un lucru, acest dar de a împlini la timp și bine toate rosturile câmpului și ale gospodăriei, este cel mai de seamă dar al bunului gospodar.

Sunt mulți, cari au destule brațe și destule mijloace — pentru pământul și gospodăria pe care o au — dar care nu au acest dar de chivernisea lă a lor și la ei mereu muncile din câmp și treburile din gospodărie sunt în suferință.

Fiți plugari cu chibzuință în toate rosturile voastre. Căci, de acum încolo, Statul numai cu aceștia va sta de vorbă și numai pe aceștia îi va ajuta.

A. D. C.

CAINII SATULUI

Desigur, câinii sunt prietenii omului și păzitorii credincioși ai gospodăriei. Câinii au un rost, la casa omului, mai ales în sate, unde paza avutului nostru este numai în grija lor.

Dar prea i-am lăsat să se înmulțească. Azi, câinii umplu șoseaua și drumurile satului, maidanele și câmpurile și, dintr'un rău trebuitor, au devenit o pacoste, ba chiar un pericol al satelor.

V'ați făcut vreodată socoteala cât mănâncă acești câini? Apoi nu-i păcat, ca săteanul cu 2-3-4 pogoane de pământ, să țină 4-5-6 câini, când el abia poate încropi ale gurii, pentru familia lui? Un singur câine nu este destul?

Avem în țară două milioane de porci și patru milioane de câini. Și mai avem o jumătate de milion de gospodari, cari nu cresc nici măcar un porc, „porcul de Crăciun". Apoi, 4-5-6 câini și niciun porc?

Dar cât porumb mănâncă acești câini, de cum dă bobul în lapte și până la cules?

Mii, mii de vagoane de bucate (porumb și grâu, mămăligă și pâine) mănâncă aceste milioane de câini. Faceți socoteala, numai cu o jumătate de kilogram de porumb pe zi, patru milioane de câini și înmulțiți cu cele 365 de zile ale anului și o să vă speriați.

Apoi bine, nu este păcat de acest belșug, pe care ni-i dă Dumnezeu, de munca noastră și pe care le aruncăm pe apa Sâmbetei?

Câți porci nu am putea hrăni noi, cu aceste mii de vagoane de porumb? Câți bani am lua pe ei, acum când este 70—80 lei kgr. de porc pe picioare? Și cu cât ne-am înbunătăți traiul nostru și al copiilor, dacă i-am tăia pentru casă?

Și de-ar fi numai atât. Dar mulți din gospodarii mai puțin cuprinși nu-și pot hrăni îndestulător toți câinii pe cari îi țin și atunci ei umblă prin sat, mănâncă păsările oamenilor, mănâncă mortăciuni de vite și păsări moarte de boli molipsitoare și aduc boala acasă, în gospodăria stăpânilor.

Dar turbarea, boala grozavă, pe care omul o ia prin mușcătura câinilor turbați și care înebunește pe om, înainte de a-l omorî.

Mii de oameni sunt mușcați pe fiecare an, de câinii turbați. Și statul întreține spitale și doftori speciali și dă bilete de drum gratis, celor mușcați, ca să vină să se caute.

Alte zeci de milioane de lei cheltuește statul pentru stăvilirea acestei grozave boală.

Apoi, când atâtea de mari rele și atâtea de mari pagube, avem după urma înmulțirii câinilor, se cade să fim oameni înțelegători. Să micșorăm numărul câinilor. Un singur câine la o gospodărie este destul. Acela să fie ținut legat și să fie bine hrănit, ca să nu umble vagabond. Iar cu restul de hrană, să creștem porci și păsări.

Este bine să dăm dovadă că suntem oameni înțelegători. Să ne înțelegem și interesul nostru, și interesul țării. Fiindcă, altfel Statul va trebui să se amestece și aci și să ne silească la această înțelegere.

A. D. C.

ANUL XVIII No. 6—8 Iunie—August 1941

PAGINI AGRARE și SOCIALE

Readucerea Basarabiei în comunitatea Românească

de C. FILIPESCU

S'a împlinit anul de când, printr'o fără de lege, ce nu-și poate găsi asemănare, în hrisoavele vremurilor, ne-a fost smulsă cu silnicie și împilare, o bucată scumpă din trupul sfânt al Patriei, Moldova dintre Prut și Nistru.

Țară curat românească și după Basarabii Munteniei și după Mușatinii Moldovei care au ctitorit-o și ocrotit-o, durând acolo stăpânire temeinică și hotar trainic între Apusul luminat și un răsărit de unde ne-au încercat — în curgerea timpului — toate pacostele începând cu Crivățul, urmând cu hoardele barbare, pustiirile tătarilor și otrava rea a bolșevismului cotropitor și dărâmător, Basarabia, pavăză de apărare și sentinelă trează cu fața spre dușman, răpită pentru a treia oară acum un an, ni s'a reîntors prin brațul vânjos al oștirilor noastre și al celor aliate.

Pe drumurile Basarabiei, în portul și graiul locuitorilor ei, în înfățișarea gospodăriilor și a așezărilor omenești, găsim, la tot pasul, urme care dovedesc legăturile ei cu țara mamă. Și dovadă tot atât de vie a temeiniciei acestor legături o dă îndeletnicirea de căpetenie a populației sale, agricultura.

Basarabia este un ținut, înainte de toate, agricol. Ea este leagănul unor frumoase răzeșii care fac mândria trecutului istoric al Moldovei — și care s'au topit în bezna celor 106 ani de stăpânire rusească dela 1812—1918.

Basarabia se înfrățește cu restul Moldovei prin înfățișarea pământului ei, care îi hotărăște și caracterul de țară agricolă.

Solul celor 4.442.200 ha. ale suprafeței sale prezintă variațiuni de relief însemnate.

In partea dinspre miază noapte are mai multe mari ridicături care se îndreaptă spre miază-zi răsărit : sunt prelungirile regiunei subcarpatine din Bucovina și Moldova. Basarabia; ca și restul Moldovei, este dominată de podișul Mildovean care se îndreaptă spre Marea Neagră și aproape pe nesimțite devine spre miază zi un șes de mică înălțime, Bugeacul, străbătut dela Nord la Sud de cursurile câtorva râulețe ce se aruncă în lacurile din Sudul provinciei, în Dunăre și în Marea Neagră.

In Nord întâlnim pe linia dealurilor ce coboară din jud. Botoșani, niște coline aproape tot așa de înalte ca și cele moldovene cu

văi mai mari sau mai mici până în valea ceva mai largă a Răului, despărțită de Nistru prin niște dealuri ceva mai înalte care scoboară către fluviu.

Deacurmezișul acestor șiruri de dealuri merg cursurile de apă ale provinciei. Pe de altă parte ele înrâuresc asupra climatului împiedicând scăderea prea mare a temperaturii aerului. Ele sunt acoperite în cea mai mare parte cu păduri în care se învrâstează arbori de diferite soiuri spre a face loc, mai la înălțime, fagului și mesteacănului.

In județul Bălți și în parte din Orhei se găsește larga adâncitură a Prutului mijlociu acoperită cu ierburi asemănătoare acelora din Sudul Basarabiei și prelungind un ochiu mare de stepă în partea centrală a podișului moldovenesc.

Râurile care brăzdează Basarabia nu sunt prea numeroase și se îndreaptă mai toate către miază zi. Ele au, în general, maluri înalte și se adună în Prut, Nistru, Dunăre și Mare.

La sudul Bugeacului, spre Dunăre și Mare, se găsesc în Basarabia lacuri mari și numeroase care adăpostesc în ele cantități foarte mari de pește, constituind pentru ea o însemnată bogăție națională.

Imprejurul acestor lacuri, ca și pe malurile râurilor, către confluența lor, terenul devine inundabil în vremea apelor mari formând mlaștini întinse acoperite cu stuf și papură pe suprafețe însemnate și făcând improprii pentru cultură părți din județele Cahul și Ismail.

Dintre arborii de pădure, găsim în Basarabia rare ori dumbrăvi de fag; mesteacănul îl întâlnim în apusul Hotinului; stejarul acoperă toate înălțimile împădurite ale podișului și coboară până în stepă; mai găism pe alocuri tei, arțari, carpeni și frasini precum și nucul care — ca arbore de pădure, cât și singuratic crește pe toată întinderea Basarabiei.

Oricum însă, privită după bogăția întinderii pădurilor, Basarabia este cea mai pustie dintre provinciile locuite de români. Nu trebue să uităm însă că în cuprinsul ei au fost vestiții codri ai Tighiciului, Tighinei, Bâcului și Orheiului, tăiați fără nici o socoteală pentru a se face loc culturilor de cereale.

Acum, găsim mai mult zăvoaie de salcie și plop pe văile apelor deși pământul, clima și însăși trecutul ne arată că pădurile își găsesc cu prisosință condițiunile de trai.

Dar cea mai mare parte a Basarabiei este ocupată de cele două zone de stepă: Câmpia Bugeacului la Sud și marea depresiune a Prutului Mijlociu în dreptul județului Bălți, Soroca și Orheiu. Aci nu cresc arbori, ci numai ierburi mici. Ploile sunt rari, vânturile suflă cu putere, scoarța pământului se usucă și crapă, verdeața tânjește sau chiar piere pe alocuri.

In stepa uscată a Bugeacului, plantele din cauza lipsei de umezeală își înfig rădăcinile adânc în pământ, pentruca să scoată de acolo apa de care au nevoie pentru viață. Pe cât se desvoltă rădăcinile, pe atât frunzele rămân mici, groase și păroase ajutând plantei să lupte cu folos împotriva uscăciunei.

In Bugeac mai găsim suprafețe întinse de sărături, în depresiuni și pe fundurile văilor, înaintând adesea în sus până în zona pădurilor.

Astăzi, în Basarabia, se cultivă, aproape pretutindeni, plante agricole de mare producțiune care reușesc foarte bine.

Pe liniile râurilor, pe marginile bălților și iazurilor, papura, stuful, rogozul și pipirigul împreună cu tresia formează adevărate păduri, iar plantele cari plutesc la suprafața apelor, ne amintesc plaurul din Delta Dunării.

In verile secetoase, când în restul stepei, vegetația este arsă cu desăvârșire, aceste locuri sunt oaze de verdeață, unde vitele pot găsi hrană și adăpost.

Solul Basarabiei format pe Loes, este alcătuit din vestitul pământ negru, numit cernozemli.

Stratul de cernoziom, mai gros în nordul provinciei, se subțiază cu cât mergem către sud. In mijlocul Basarabiei, în Soroca, Bălți, Chișinău, Hotin și pe malul Prutului spre nord, aflăm un cernoziom de pădure care se degradează către Sud. Toate aceste soluri au un procent de humus, care variază între 3 și 7 la sută, dându-le rodnicia și îngăduind plantelor să se desvolte și să dea producțiuni mari.

La realipirea Basarabiei în 1918, se cultiva grâu de toamnă pe o suprafață de aproximativ 524.000 ha.; grâu de primăvară pe 72.000 ha.; orzul pe 600.000 ha.; secara pe 178.000 ha., porumbul pe 600.000 ha.; ovăzul pe 100.000 ha.; cartoful pe 17.000 ha.; plantele textile și industriale pe suprafețe foarte variabile.

Pășunile și fânețele naturale răspândite în trecut pe suprafețe întinse, ocupau — în primăvara anului 1918 — cam 450.000 ha. Livezile se întindeau pe 58.000 ha.

Pădurile formând odinioară codrii întinși — dar tăiate mai întâi pentru a da putința agriculturii să se întindă, și, mai apoi, fără nici o altă socoteală decât lăcomia, ocupau la începutul anului 1919, o suprafață de 250.000 ha. Dintre acestea arbori mai bătrâni de 10 ani se găsesc numai pe 170.000 ha.

Numai în intervalul 1873—1919 s'au tăiat în Basarabia, fără a se lua vreo măsură de regenerare, peste 100.000 ha.

Pomii fructiferi și vița de vie se cultivau și pe atunci pe suprafețe destul de întinse în Basarabia. In Cetatea Albă, Chișinău și Tighina, sunt regiuni întregi unde vița, în special, este așa de mult cultivată, încât constitue ocupațiunea de căpetenie și adevăratul izvor de bogăție al locuitorilor. Se cultivă aici toate soiurile de pomi fructiferi precum și cele mai bune varietăți de viță, potrivit cu clima.

După datele statistice ale vremii se găseau în Basarabia, sădiți de vrednicia moldovenilor deacolo, peste 2.000.000 pomi fructiferi, 2.000.000 arbori diferiți, și 40.000 ha. vii, scăpate de distrugerea filoxerei. Cultura viței de vie joacă un rol însemnat în Basarabia, ca și cultura pomilor fructiferi, vinurile și fructele făcând obiectul unui comerț de export întins.

Ca în toate regiunile de câmpii întinse și cultură extensivă,

animalele domestice aveau mare însemnătate în agricultura Basarabiei. Pe vremuri, locurile de fânaţ şi păşune erau cu mult mai întinse. Mai târziu, păşunile restrângându-se, s'a micşorat şi creşterea vitelor, mai cu seamă că lipseau şi nutreţurile cultivate care ar îngădui ţinerea animalelor domestice la grajd.

Pe de altă parte, în 1918, bolşevicii, cu mintea lor puţină şi ura lor cea mare împotriva marei proprietăţi, au găsit cu cale că şi vitele marilor proprietari, trebuiau omorite. Nici comuniştii de rând, nici conducătorii lor, care — de altfel—nu aveau nimic de pierdut, nu s'au gândit la pagubele ce aduceau unei provincii pe care voiau totuşi s'o stăpânească, lipsind-o de un capital foarte însemnat.

Pentru a generaliza, putem spune că specia calului era mai răspândită în Sudul provinciei. Se mai găseau chiar pe la răzeşi, herghelii mici de câte 20—60 cai. In afară de rasele indigene, predomina vestita rasă de trăpaşi Orloff folosiţi mai ales de marii proprietari pentru echipajele lor.

Taurinele erau mai numeroase în nordul Basarabiei şi alcătuiau un amestec de rase : sură de stepă, roşie de Basarabia şi numeroase corcituri de Simmenthal, Schwytz, Olandeză, Pintzgau şi altele.

In privinţa porcilor, Basarabia era considerată ca una din cele mai bogate provincii din Sudul imperiului rusesc. Pe lângă porcii de rasă comună, se găseau, nu numai la marii proprietari ci şi la ţărani, rase înnobilate ca Berk şi Jork, crescuţi în turme mari, în mlaştinile Prutului şi ale lacurilor basarabene.

Oi erau destul de numeroase, din rasele ţigancă, valahă, merinos, piuă, metisă şi ceva mai puţin Karakul.

In total, în 1918 se găseau în Basarabia vreo 2 jumătate milioane capete de animale diferite.

In momentul alipirii Basarabiei la Patria mamă, în 1918, se găseau reprezentate în Basarabia toate cele trei forme de proprietate : mare, mijlocie şi mică. Proprietatea mică deţinea circa 25%, proprietatea mijlocie 30%, proprietatea mare 45% din suprafaţa cultivabilă a Basarabiei.

Stăpânirea românească a aplicat o largă reformă agrară, mai largă decât în restul ţării, nelăsând în fiinţă moşii mai mari de 100 ha. Tot disponibilul rămas în urma exproprierii a fost trecut asupra micii proprietăţi care a avut astfel sub regimul românesc o situaţie privilegiată în Basarabia.

Pentru o expropriere justă şi împroprietărire cât mai largă şi individuală a sătenilor au dus o luptă patriotică şi închinată binelui celor mulţi — prin discuţii în Saftul Ţării — şi prin rapoartele întocmite, regretatul G. Munteanu Murgoci şi ing. agr. C. Filipescu, pe atunci consilier tehnic al directoratului de agricultură din Basarabia.

Legea agrară din Basarabia, dăruită micilor plugari de stăpânirea românească, a fost o lege dintre cele mai înaintate, atât prin interesul arătat celor ce au folosit pe urma ei cât şi din punctul de vedere al promovării tehnicei în agricultură.

Dorinţa legiuitorului a fost de a înzestra cu pământ fiecare ţăran ; de aci, reducerea marei proprietăţi până la maximum 100 ha. S'au destinat 36.000 ha. pentru instituţii agricole educative şi pentru staţiuni de selecţiune a plantelor şi animalelor. S'au trecut în patrimoniul Statului, prin răscumpărare, toate pădurile, pentruca să se poată purcede la mărirea suprafeţei lor şi să se menţină în bună stare pe cele actuale. S'a înfiinţat — însfârşit — *„CASA NOASTRĂ“* al cărei rol în aplicarea reformei agrare va fi mult timp o pildă de concepţie sănătoasă şi muncă dezinteresată în folosul celor mulţi.

Ca organizaţii agricole locale în Basarabia, sub stăpânirea rusească funcţionau zemstvele, aşezăminte autonome pe lângă instituţiile Statului şi cu conducerea lor proprie. Funcţionarii zemstvelor erau îndatoraţi, în principiu, să ia măsurile cele mai nimerite în interesul populaţiei. In practică însă, Zemstva Gubernială a Basarabiei s'a interesat prea puţin de nevoile provinciei şi le-a lăsat în părăsire, ea transformându-se în simplă unealtă a politicei ruseşti. Ţăranii pătrundeau prea puţini în conducerea zemstvei şi cuvântul lor nu era ascultat de fel. In Basarabia zemstva, s'a ocupat mai cu seamă de propagandă şi de rusificarea forţată a populaţiei, iar la înscăunarea stăpânirii româneşti, a avut o purtare hotărîtă antiromânească, ceiace a adus la desfiinţarea ei. In Basarabia Zemstva Gubernială a întreţinut două şcoli de agricultură, un punct agronomic, două câmpuri de experienţă şi 6 ferme. Acestea erau cam singurele instituţii agricole ale Basarabiei sub stăpânirea rusească, cu toate că provincia avea un caracter atât de hotărît agricol.

Acum 23 de ani, când ea a trecut sub stăpânirea românească, a început cu putere şi un proces de intensificare a economiei provinciei.

O generaţie întreagă de specialişti încercaţi şi suflete cu dragoste de norod au pornit o mişcare de regenerare pe care au dus-o aproape la bun sfârşit.

Primele jaloane ale marei acţiuni agricole, de altă înfăţişare decât aceia cu care o stăpânire străină vitregise sărmanul popor moldovenesc dintre Prut şi Nistru, au fost puse de organele de specialitate, odată cu aplicarea reformei agrare în Basarabia. Ele au legalizat ceiace revoluţia lăsase din proprietatea mare. Paralel cu stabilirea proprietăţii s'a organizat învăţământul agricol în şcolile dela Chişinău, Cucuruzeni, Saharna şi Crişna şi s'au înfiinţat şcoli noui la Manzări şi Cupcui, precum şi la Brânzeni din donaţia marelui patriot Vasile Stroescu.

S'au organizat ferme la Costiugeni, Todireşti, Corjeuţi, Saharna, pepiniera dela Bucovăţ, Bucovina--Şirăuţi, Comrat, Talmaz, Căşliţa. Frumoasa livadă dela Copanca ; câmpurile de experienţă Tighina, Trifăuţi şi Bairamcea; centrele de motocultură, şcolile de iarnă, cursurile de popularizare, staţiunile zootehnice şi de însămânţări artificiale; laboratoarele de bacteriologie şi medicină veterinară ; stupinele sistematice şi altele sunt tot atâtea realizări cu care administraţia românească se poate mândri în cei 23 ani de funcţionare a ei, până acum, în Basarabia. Toate acestea fără a mai vorbi de Ca-

merile de Agricultură din Basarabia care au desfășurat o rodnică activitate.

Dar punctul culminant al acțiunii agricole în Basarabia îl reprezintă activitatea științifică și tehnică desfășurată acolo de institutul de Cercetări agronomice prin stațiunile dela Chișinău și Tighina, precum și de acea minunată Facultate de Agronomie dela Chișinău care au la activul lor, atâtea frumoase înfăptuiri în scurtul timp cât au funcționat.

Toată acțiunea de ridicare a agriculturii basarabene, era perfect îndreptățită pentrucă partea aceasta a Moldovei este curat agricolă atât prin rodnicia cât și prin întinderea de pământ rezervată acestei îndeletniciri.

La părăsirea provinciei, aveam în Basarabia următoarele bogății agricole: cereale 2.625.000 ha.; plante alimentare 81.000 ha.; plante industriale 252.000 ha.; fânețe cultivate 57.000 ha.; ogoare 58.000 ha.; deci un total de 3.100.000 ha. cultivate sau 70,2% din întreaga suprafață teritorială. Fânețe naturale erau 31.000 ha. sau 0,7%: pășuni 435.000 ha. sau 9,9%; vii 110.000 sau 2,5%; livezi 33.400 ha. sau 0,8%; păduri 200.000 ha. sau 4,6%; lacuri și bălți 245.000 ha. sau 5,6% din întreaga suprafață de 4.422.000 ha. a Basarabiei fiind neproductivă numai 5%.

Producția agricolă a fost 20.000.000 chintale cereale; circa 4.000.000 chintale plante alimentare; circa 2.700.000 chintale plante industriale, aproximativ 20.000.000 chintale de fân; 3.000.000 hl. vin; 300.000 chintale de prune, fără a mai vorbi de livezile de meri, peri, nuci și altele.

Pescuitul dădea în Basarabia peste 4 milioane kgr. de pește anual, cu o valoare de 75.000.000 lei.

Jumătate din gospodăriile basarabene aveau cel puțin câte 3—5 capete de vite mari și 1—3 porci, fără a mai socoti numărul oilor și fără a mai vorbi de păsări, vânat și alte bogății pe care nu le mai înșirăm.

Iată deci cum, pe lângă nedreptatea istorică, pe lângă frângerea unui mădular al nației, raptul Basarabiei însemna și înstrăinarea din patrimoniul țării a unei avuții care cântărește greu în balanța economică a țării.

Evenimentele pe care le-am trăit acum, hotărâte de înțelepciunea și dragostea de țară a Conducătorului, sprijinit de nebiruiții noștri aliați, înseamnă nu numai repararea strălucită a unei nedreptăți trecătoare, ci, și readucerea între hotarele țării românești, a unei avuții naționale, care aparține numai Moldovenilor care au mărit-o prin muncă harnică și neostenită de fiecare zi.

A lor este, lor li se cuvine și le-a fost redată de vitejia oștirilor germane și române conduse de Generalul Antonescu, Conducătorul de mult așteptat al întregii suflări românești.

* * *

Desigur că reîncadrarea Basarabiei în economia și în alcătuirea politică a Regatului se va face ținându-se seamă și de specificul

provinciei și de experiența trecutului apropiat și de necesitatea unei purificări pe care atitudini mai îndepărtate sau chiar foarte recente au actualizat-o în toată cruditatea ei.

Acestea îmi sugerează oarecari reflexii. Problema *Basarabiei* diferă fundamental de aceia a *Transilvaniei*. A-i aplica aceiaș metodă de cârmuire, de administrație și românizare, din toate punctele de vedere, după cum s'a procedat timp de 22 de ani, lăsând totul întâmplării și timpului, stăpânirea neexercitând altă influență de cât acea care decurge din legile organice și din măsurile de ordin general, — care privesc întreaga Românie, — ar fi să reeditâm un capitol, care s'a dovedit a fi fost complect greșit și dăunător. Ca unul care am pășit în Basarabia în 1918, încă înainte de a fi fost curățită de bolșevici și m'am luptat din răsputeri pentru a întrona acolo un suflet și o cultură românească, îmi dau seama de câtă nepăsare și de câte greșeli, — ca să nu zicem crime — s'au comis în numele libertăților cetățenești și a toleranței, pe care am acordat-o tuturor conlocuitorilor acestei provincii, pe care i-am crezut întotdeauna de bună credință și perfect încadrați în legile și aspirațiile noastre. Ne-am întrebat atunci și de 22 de ani în șir, dacă în Basarabia se găseau oameni veniți din toate părțile Rusiei și datorită căror pricini venise? Ce-i mânase să se aciueze în această parte? Ii adusese vreun sentiment românesc, sau chiar numai dorința de a conlucra cu acel popor primitor și blând, sau poate că erau legați de interese basarabene, care se 'ncadrau în cele românești, oricare ar fi fost natura lor: culturală, economică sau științifică? Sau au venit goniți de brutalitatea unui regim căruia ei nu se puteau supune, care le era fatal și sub greutatea căruia ar fi expiat?

Dar, cum că acești atât de numeroși indivizi, această adunătură de musafiri nepoftiți, ca și toată orășenimea oploșită pe pământul basarabean, considerați de noi drept cetățeni de ordine, nu aveau în fond, nimic comun cu țara și neamul nostru, cu gândurile și aspirațiile noastre, cu tendințele și greutățile noastre; aceasta ne-o spune și ne-au spus-o foarte puternic și grăitor dealungul acestor 2 decenii, faptele, purtarea, tendința și intențiile lor. Ne-au dovedit-o în special, evenimentele din anul trecut.

De cum treceai Prutul și intrai într'un târg basarabean, erai cuprins de penibila impresie că nu te mai găsești în țara ta. Nu auzeai un cuvânt românesc, nu vedeai o mișcare, nu aflai o identificare cu limba, cu obiceiurile și cu viața românească. Totul era rusesc, muscălesc. La țară ca și la orașe, în multe părți se trăia și se respira aceiaș atmosferă rusească, impusă de țarism și propovăduită de bigotismul bisericesc, de funcționarii și oamenii stăpânirii. Ceva mai mult, la orașe oricine putea observa vrăjmășia și împotrivirea fățișă, dușmănoasă și neroadă, a unei anumite pături a populației, care ne privea ca pe niște intruși, acaparatori sau veneтici, aduși de vânt și așezați acolo ca să stricăm anumite rosturi, care, dacă nu erau ale bolșevicilor, de care i-am scăpat cu sângele nostru, erau ale unui tradiționalism imperialist, pe care ei ar fi

dorit să'l vadă curgând în acelaş ritm rusesc pe fâşia de pământ dintre Prut şi Nistru în care se întronase timp de 106 ani şi pe care ar fi vrut s'o acapareze pentru ei, pentru scopurile şi tendinţele lor.

Era atât de dureroasă această constatare, atât de otrăvitoare această ambianţă şi atât de penibilă asistenţa noastră neputincioasă în această provincie, în cât adesea consideram viaţa acolo, ca un surghiun, ca o pedeapsă.

Străinii au turnat între ea şi noi un strat izolator de înstrăinare şi trădare, care ne-a întunecat simţurile şi ne-a amorţit grijile. La cel dintâi prilej, dovada s'a făcut în mod ineluctabil. Vechiul politicianism criminal şi abject, întrebuinţând metode machiavelice, bazate pe interese şi căpătueli, a lucrat acolo în chip cu mult mai otrăvitor. A înlesnit afacerismul în detrimentul naţionalizării.

Să nu amintesc decât cazul unui fost Ministru, care pentru a-şi asigura succesul electoral la Ismail, a înlăturat, fiind la putere, pe moldovenii localnici, dând rusnacilor şi bulgarilor din altă parte un întreg ostrov, indiguit de cei dintâi, fără nici un scrupul, în dispreţul dreptăţii şi protestelor acelora. Dar cazul cu Tatar Bunar, s'a uitat? Acest procedeu moscovit, pe care-l întrebuinţau, în genere, politicianiştii străini de neam, din Basarabia, numind ca preşedinţi ai organizaţiilor lor politice din Basarabia, oameni politici cu mare trecere, din vechiul Regat, ca în urmă să nu le scape afacere cât de mârşavă, pe care să n'o poată săvârşi, era în floare. Nu de puţine ori, pentru fapte reprobabile, care frustau Statului milioane, — cazul cu fabricantul de zahăr din Zarojani — Easmanschi, cu ale lui 24.000.000 sustrase fiscului, spre dispreţul legilor, — şi peste atâtea nenumărate afaceri — se aşternea o muşama politică pe care n'o dădea nimeni la o parte, din spirit de reciprocitate.

Obiceiul era brevetat şi sigur. Sub şefia fiecărui poiltician mai de vază, forfoteau rusnacii, ruşii şi rusificaţii, înstrăinaţii şi ticăloşii, în frunte cu jidanii, fără teama de-a fi stingheriţi.

Sub pretextul că Basarabia se alipise de bună voie la patria mamă, unii din conducătorii acestei provincii, priveau cu răutate, cu ură şi adesea ori cu vrăjmăşie pe trimişii din regat, meniţi a ocupa unele funcţiuni şi demnităţi, ce trebuiau să se încadreze în spiritul de organizaţie şi conducere a ţării. Când aceştia aduceau cu ei şi oarecare iniţiativă, un aport mai accentuat de românism şi o vădită tendinţă de schimbare către naţionalizare şi românizare, împotriva acestor oameni se urzeau coaliţii, se puneau la cale denunţuri mincinoase şi intrigi, se plasau platitudini şi curse, până ce reuşeau să-i îndepărteze sau să-i niveleze pe acelaş plan şi în aceaşi ordine de idei cu denigratorii.

Astăzi suntem siguri că lucrurile se vor schimba. Două obiective mari şi puternice trebuesc avute în vedere, fiindcă numai ele vor fi în măsură a da orientări definitive în politica de românizare a Basarabiei.

a) *Pământul*, ca element de aşezare economică basarabeană, care trebue să fie pus în situaţie de a produce mult şi bun, pentru populaţia şi Statul român;

b) *Populaţia* autohtonă moldovenească, ca element etnic care trebue scoasă urgent şi definitiv de sub influenţa rusească, nu cu paliative, ci cu măsuri radicale inflexibile şi puternice, fără şovăire, cu dreptate şi bună oblăduire.

In ce priveşte *pământul*, cel dintâi, trebue să intervină technica şi ştiinţa, fără întârziere, acest pământ având nevoie, în mare parte, de grabnice însănătoşiri, pentru a asigura producţiuni constante şi sigure — ca: metode noi de cultură, — Dryfarming, — bazate pe asolamente, pe seminţe selecţionate şi aclimatizate, rezistente la secetă, la ger, la cădere, la atacul boalelor criptogamice şi animale; împădurire masive şi perdele frecvente de apărare, bune şi dese căi de comunicaţie; apă potabilă; plantaţii de pomi şi vie; industrii agricole; creştere întinsă de animale după regiune şi populaţie, etc.

In ceiace priveşte *populaţia*, aici problema e mai complicată. Infiltraţiile care de secole s'au făcut cu multă tactică şi perseverenţă şi care pe alocurea şi-au ajuns scopul, trebuesc cercetate în toată cauzalitatea lor; nu atât pentru întregirea studiilor de etnică socială, cât pentru a şti unde trebue tăiat în carne vie, pentru a ne descotorisi de străinii intruşi şi unde trebue procedat cu toată fineţa pentru a readuce la obârşie populaţia invadată şi înstrăinată, prin mijloace mizerabile. Este ştiut că fel de fel de popoare au râvnit la bogăţiile şi vadurile acestui petec de pământ cu renume până 'n Crim, Moscova şi Petersburg. Bulgari, greci, ruşi, ruteni, găgăuţi, tătari, calinuci, jidani, cazaci, etc., etc., au năpădit acest colţ de ţară moldovenească, asupra căruia au căutat a pune stăpânire, întreagă această amestecătură înarmându-se cu forme din ce în ce mai puternice. Toţi aceştia trebue scoşi până 'n al nouălea neam şi trimişi la urma lor, fără nici un scrupul, fără nici o motivare. Rusia — sub formele politice pe care le va îmbrăţişa, va fi mâine, poimâine, liberă, şi, din multe puncte de vedere, goală. Ea va putea primi, repartiza şi încetăţeni, — chiar cu oarecare recunoştinţă, toate aceste neamuri şi lifte.

Pământul şi populaţia de mâine a Basarabiei, trebue să rămână curată ca cristalul. Nici o amestecătură nu trebue tolerată. In sate n'au pătruns prea mult hoardele. Din ele trebuesc recrutate energiile. Satele sunt singurele elemente de românizare. Aşa s'au petrecut lucrurile şi înainte sub împărăţia lui Petru cel Mare sau Ecaterinei. Zeci de mii de colonişti ruteni, ruşi şi poloni, au fost desnaţionalizaţi de populaţia moldovenească, după cum de altfel recunosc însăşi cărturarii ruşi.

Plecasem, după venirea în Basarabia, în 1918, cu automobilul din Chişinău spre Tighina şi trebuia să mă opresc şi la punctul agricol Todireşti. Şoferul nu ştia româneşte. Intâlnind un convoi de căruţe, a început a bolborosi pe ruseşte, asupra drumului. Ţăranii, în cor i-au răspuns pe moldoveneşte: *„nu ştim ruseşte“*. Atunci i-am întrebat eu pe moldoveneşte. Ei au început a-mi da lămuriri: „o iei pe ici şi mergi până la cotitură, apoi o ţii pe dreapta şi dai în drumul cel mare, iar de acolo mergi pe şarampoi înainte...“

Profesorul *Cuza* a demonstrat și fiecare știm ce înseamnă limba autohtonă pentru un popor. Fără instrumentul vorbirii și înțelegerii, care este în raport direct cu geneza, cu fiziologia și cu origina fiecărui neam, nimic sănătos și durabil nu se poate altoi pe creerul acelui popor. *Marcel Prevost*, zicea, în una din remarcabilele lui scrieri: *poți să știi zece limbi, dar să nu cugeți decât numai în limba maternă*. Răul trebue tăiat din rădăcină, oricare ar fi urmările lui. Din rărunchii poporului trebuesc scoase vlăstare puternice, sănătoase, adăpate la isvoare românești și încălzite la sufletele străvechi.

Din acest punct de vedere mă declar adversar acelora care cer să se mențină și mai departe aceiași stare de lucruri din trecut, anume ca în Basarabia să se trimită numai elemente autohtone. Nu contest simțul național al celor mai multe din aceste elemente. Dar am cunoscut nenumărate cazuri unde, într'un județ întreg — Cetatea-Albă — la un moment dat, nu era un singur inginer agronom din Regat, iar la Cameră ca și la regiunile agricole, nu se vorbea o vorbă românească. Vrem să reedităm această nenorocire? Faptul s'a și verificat cu prilejul răpirii Basarabiei în 1940. Câți din acești specialiști, cei mai mulți făuriți de noi cu sacrificii considerabile, la hotarul nenorocirii, n'au dat bir cu fugiții? Au preferat regimul sălbatec al infernului bolșevic fără a-i fi pătruns tainele, unui regim înțelegător, bazat pe tradiție, pe lege și pe morală, în care au convieţuit 22 de ani. Pe ce și-au întemeiat ei judecata, dacă nu pe pornirea unui sânge sălbatec, aparținând unei rase inferioare și lipsită de orice orientare în viață? Cât timp va mai trebui să plutim în rătăciri și erezuri? Dacă funcționarii administrativi, technici, sau de oricare specialitate sunt de origină moldovenească basarabeană și astăzi se găsesc în țară, să fie lăsați acolo unde se găsesc și să nu fie trimiși peste Prut, numai pe simpla considerațe că sunt născuți sau că au familii acolo. Acestea sunt aparențe. Dimpotrivă să-i ajutăm a-și întemeia căminuri în mijlocul nostru, să le dăm toate ajutoarele a-și transforma simțurile și sufletul. Pe toți funcționarii și pensionarii din fosta Rusie, pe care până în prezent i-am hrănit numai fiindcă nu aveau unde se duce, îngreuind bugetul țării cu sume considerabile și care acum au alte posibilități nu mai trebue să-i tolerăm.

Am cunoscut pe un confrate agronom, fost director de școală de agricultură, fost director de Cameră, etc. Acesta se bătea în piept cu naționalismul său, adăugând ca argumentație, vorbe și înjurături grele la adresa rușilor și bolșevicilor. Care nu mi-a fost mirarea și stupoarea în acelaș timp, când am aflat că la ocuparea Basarabiei, cel dintâi, care în mod ostentativ a rămas acolo, aducând chiar prejudii Statului și colegilor ce doreau a trece în Regat, a fost acest ticălos.

Dar cazul unui alt coleg argonom — fiul unui personaj politic — pe care legăturile acestuia îl ridicase la mari demnități, nu e semnificativ? In adevăr, în 1919 l-am numit consultent technic în Sfatul Țării, din partea Directoratului de Agricultură din Chișinău. Dar imediat, am fost silit să-l scot, pe motivul că se identificase și se întrecea în tendințe cu bolșevicul Țiganco, în ședințele publice ale acestui for. In urmă mi-am aprins pae în cap din partea multora care nu-l credeau capabil de astfel de sentimente. Mult timp am purtat astfel, — ponosul și nu credeam că va veni timpul să se adeverească convingerea mea. Când mă întâlnea, nu scăpa prilejul să mă întrebe ironic și sarcastic, ce mai cred despre el: că e sau nu bolșevic? Intotdeauna i-am răspuns că nu mi-am schimbat părerea Faptele au venit să-mi întărească această convingere. Numitul, după o lună dela ocupația Basarabiei, a trecut la bolșevici, acolo fiind însurat cu o jidoafcă. Nu trebue să ne furăm singuri căciula. Suntem minați de vrăjmași, de care trebue să ne descotorosim.

Purificarea Basarabiei și a pământurilor de peste Nistru, trebue făcută cu toată străşnicia, sub regim special de românizare și naționalizare, prin elemente viguroase și cinstite.

Să nu scăpăm acest moment, sub nici un pretext.

Pentru toată românimea, soarele să răsară de acolo unde este Regele, Mareșalul Antonescu, armata și steagul Țării.

*

* *

Basarabia după foc și pârjol. — Am cutreerat din nou Basarabia după pustiirea și pârjolul bolșevic.

Ce-am văzut m'a cutremurat.

Nici hoardele barbare ale hunilor și vizigoților, nici bestialitatea triburilor africane, nici cea mai vie imaginație a unui scriitor, doritor a da un tablou sumbru unei scene tragice dintr'un războiu sălbatec, n'ar fi reușit să realizeze pe hârtie, cea ce acești bandiți au izbutit a face pe teren. Nu numai în orașele mari, dar chiar în sate, și târgușoare, au nimicit tot ce era mai bun, mai frumos, mai durabil. Schelete de ciment, de fier, și de piatră, își ridică organele lor mutilate către cer, blestemând furia bolșevică.

Câte un drug sau șină chinuită de forța uriașă a dinamitei, pe vârful unei clădiri, întruchipând un mare semn de întrebare pe cerul mohorît, asupra soartei pe care o vor mai avea aceste bestii în viitor, îți dă imaginea că chiar materia inertă a clădirilor este revoltată împotriva acestor fiare bipede. Fumul rânced care mai răsbate și acum de prin hrube și beciuri, de sub dărâmături și prăbușiri, închipue tămâia drăcească a acestei noui religii profesată de bolșevism, care este fără-de-legea, crima și perversitatea canibalică. Dealungul străzilor, în dreapta și în stânga, cât vezi cu ochiul, parcurgând străzile rămâi uimit de această priveliște. Parcă te găsești în fața unui cataclism, în fața unei pedepse Dumnezeești.

Cu râvna unui creator, așa au lucrat acești ciocli ai civilizației pentru a nu lăsa nimic în picioare, nimic sănătos. Și toată această debandadă, n'a putut fi numai opera unui inconștient, care ordonă, și încă a unei armate care abia putea, în frigurile unei retrageri vertiginoase, să-și mai descalțe iuftul pentru a o lua la fugă. A-

ceastă odioasă prăbușire se datorește unei populații eterogene, unui mozaic de ticăloși pe care noi i-am nutrit și întreținut în mijlocul nostru, ocrotindu-i și adesea ori protejându-i, pentru ca în momentul cel mai tragic, în timpul retragerii forțate a stăpânirii românești, de acum un an, să ne batjocorească, să ne insulte, iar acum să ne distrugă avutul și desorganizeze viața. Fiindcă, în fond, aceasta au și vizat-o. Neavând locuințe, edificii publice și private, neavând apă potabilă și lumină, neavând poștă, telegraf și telefon, radio, electricitate neavând comerț, industrie și bancă, neavând nici un mijloc de locomoție, nici alimente, nici mori și făină, și nici un fel de a ți le putea procura, ce mai poate însemna un sat, un târg sau un oraș, de cât o aglomerație de oameni meniți a fi apucați de ghiarele tuturor molimelor și nenorocirilor?

Este ceva groaznic și înspăimântător.

Și totuși spiritul inventiv și constructiv al românului a învins. Este o adevărată minune cum acești robinsoni transplantați, — din porunca reclădirii unei părți a patriei, părăsindu-și liniștea și tihna s'au dus la datorie, isbutind a face dintr'o sahară pustiită de furia atavică a bestiilor, mici nucleuri de civilizație, care se vădește la tot colțul. Organizarea birourilor, cu lucruri și materiale disparate, înjghebarea vieței în mici colectivități, pe instituții și îndeletniciri, descoperirea unei pieți din ce în ce mai abundentă și mai adaptată la noile cerințe, înviorarea unui debușeu care se lasă ademenit de urcarea prețurilor și sporirea cantităților, alături de viața activă năvalnică și vijelioasă care nu vrea să cunoască piedică sau neajunsuri, împetuoasa dorință de a drege și perfecționa într'o clipă tot ce fusese clădit în zecile de ani, pentru a se vădi însușirile unui popor de gospodari și emuli ai progresului, toate acestea se pot filma astăzi în Chișinău și în toate orașele basarabene, lovite de această catastrofă bolșevică.

Armata cu etapele și organizarea ei, mergând în fruntea tuturor, dă măsura și tonul celor care o urmează, asigură și înlesnește înjghebarea unei organizații sociale și economice, prin liniștea și siguranța cu care pun stăpânire pe situație.

In scurtă vreme, afară de lucruri mari, de clădirile monumentale, — a căror reconstrucție va întârzia, totul va fi pus la punct și va înlesni bunul mers al treburilor.

* * *

In ce privește agricultura, — am putut constata că recoltele sunt mai mult decât satisfăcătoare, că păioasele s'au strâns și treerat în mare parte, prășitoarele sunt bine puse la punct, — deși unele sunt scăpate în buruene, și se așteaptă o bună recoltă.

Am întâlnit cirezi de vite dintre care multe din cele roșii — atât de scumpe profesorului Agricola Cardaș, — am văzut turme de oi, m'am încrucișat cu convoaie de care trase de boi frumoși și destul de bine întreținuți, am văzut căpiți și stoguri de nutreț, etc.

La Camera de Agricultură din Chișinău, se desfășoară o activitate febrilă, de zi și de noapte, încărcată de răspundere și încununată de succes. In mijlocul unui grupe de tineri agronomi, muncitori cu râvnă și ideal în slujba plugăriei acestei provincii, d. *prof. dr. Cornățeanu* hotărît a întreprinde o organizare agrară la înălțimea cerințelor, muncește din greu, veghează, inițiază, povățuește și ia măsuri ca nimic să nu rămână nefăcut la vreme, bine și cu măsură, așa cum pretind împrejurările. Fără a i se fi precizat definitiv sfera atribuțiilor sau să i se fi dat posibilități materiale de realizare, — care vor veni cât mai urgent, — d-sa nu lasă să-i treacă pe sub ochi chestiuni pe jumătate rezolvate sau altele rău interpretate. El nu poate pricepe să fie stingherit, știrbit în ce privește problemele pământului cu tot ce se leagă de ele, cu tot ce intră în cadrul economiei agrare sau chiar numai în legătură cu ea.

Se svonește ideea așezării unei organizații agricole sui generis această provincie. Nu e nimic prins sau hotărît. E ceva de care se abuzează, care caută să-și croiască un drum și să devină o realitate, deși aceasta ar fi cu neputință. Se vorbește anume, că s'ar preconiza, ca organizarea agrară să nu se mai facă pe județ, ci pe plasă, sub conducerea pretorilor.

Lucrul acesta ar însemna un non sens. Noi, specialiștii, abia acum 25 de ani am găsit un drum, în această privință: Organizarea agricolă județeană care a luat naștere, în 1917, la Iași, sub forma Consilieratelor Agricole și care s'a generalizat după războι, peste tot cuprinsul țării. La această organizare s'a adăugat, cu mult succes, înființarea *Camerelor de agricultură*, în 1925. Deci *Consilieratele Agricole, Regiunile agricole, Camerele de Agricultură* și *Uniunea lor*, cu celelalte instituții culturale, experimentale, de sprijin și pilduire, având în cap *Ministerul de Agricultură*, au format organizarea agrară a țării, sub a cărui oblăduire, orice om desbrăcat de egoism și spirit de șicană, a putut vedea un progres, în toate direcțiile privind agricultura românească. Această organizare a fost instaurată încă dela alipirea ei, și în Basarabia. Ea a dat rezultate mai mult de cât îmbucurătoare. Pe temelia foarte șubredă a fostelor zemstve județene și de voloste, moștenite dela ruși, s'a așezat, după 1925 *Camerele de Agricultură*, care, aici, mai mult decât în tot cuprinsul țării, au dat rezultate foarte frumoase. Bine organizate, bine utilate, bine sprjiinite, înțelese de toată agricultorimea și conduse cu râvnă de specialiștii din Consiliile lor, Camerele de Agricultură și-au făcut, repede, credit și vază în ochii plugarilor, către care s'au simțit atrași. Nu există, cred, plugar care să nu fi beneficiat de sprijinul moral și material al acestor instituții. Colaborând cu serviciile agricole, cu care apoi s'au contopit, Camerele de Agricultură, au devenit atât instituții oficiale de conducere și inițiativă a agriculturii, cât și oficii de consulație și sprijin al agricultorilor, imperativul de Stat cerând, — în timpul din urmă, — ca întreg firul organizării să se găsească până la alte împrejurări într'o singură mână. De sigur nu se poate spune că acesta este ultimul cuvânt în această privință. Dar o perfectă organizare agrară nu se poate face și perfecta decât în etape mai mult sau mai puțin lungi.

De aici, însă, şi până în a schimba, transforma sau distruge tot ce s'a clădit cu atâta trudă şi perseverenţă, este o distanţă foarte mare. A se transforma o instituţie judeţiană, cu tot aparatul ei organic, cu toate mijloacele ei şi cu toată unitatea ei de conducere, — dar mai ales cu dispozitivul ei profesionist, — în care practica, experienţa şi ştiinţa îşi au contribuţia lor, într'o înjghebare de plasă pusă sub conducerea unor funcţionari administrativi, care, ori cât de bine ar fi intenţionaţi, le lipseşte spiritul gospodăresc, care dă ţăria unei organizări profesionale, — este, indiscutabil, o distanţă care nu se poate măsura cu mintea, dacă se judecă prin prisma obiectivităţii.

Noi credem, că e drept onorobil şi cinstit să nu tragem cu buretele în tot ce s'a clădit, în tot ce s'a organizat, numai pentru simplul motiv ca să instaurăm o nouă dată fatidică în calendarul egoismului fiecăruia. A perfecţiona este a merge mai sus peste ceeace de fapt există. A organiza din nou ceva ce este organizat până în amănunt, este a desorganiza, ba câte odată chiar a distruge. Ambiţiile personale, lipsa de pregătire, necunoaşterea situaţiei, pescuirea în apă tulbure, invidia şi zelul împins peste hotar, n'au ce căuta în toată treaba de refacere a Basarabiei Agricolă. A trece plăşii iniţiativa şi gospodăria provinciei, făcând din pretor, — ori cât de titrat ar fi el, un specialist în materie de agricultură, medicină veterinară, zootehnie şi silvicultură, este a nesocoti cele mai elementare norme de diviziune a muncii şi specializarea profesioniştilor. Conducerea agricolă a unui judeţ este o conducere de ansamblu, este o cântărire şi cumpăneală a tuturor nevoilor, este o uniformizare de metode şi simplificare de acţiune, este, într'un cuvânt, a avea în fiecare moment, în mână, întreaga gamă de nevoi şi cerinţe, a căror erarhizare să fie determinată de posibilitatea mijloacelor de înfăptuire. Insăşi mijloacele de a controla, inspecta şi iniţia, acel de a da pilde şi lua măsuri, de a difuza şi populariza, de a conduce şi supraveghea, de a centraliza şi informa, devine, infinit mai mare prin organizarea judeţeană, de cât prin aceia de plasă.

Inţelegem că faţă de cerinţele cu totul excepţionale ale situaţiei de astăzi, la vechea organizaţie agrară judeţiană, s'ar mai cere un supliment de personal şi o complectare de servicii, cum ar fi de pildă luarea în primire, inventarierea şi estimarea bunurilor rurale, şi urbane cu caracter agricol, care trebuesc puse în valoare şi exploatate fără nici o întrerupere. Sau, în materie de colonizare, de organizare agricolă, etc., a întocmi toate lucrările premergătoare.

Pentru toate aceste trebuesc create servicii sau birouri aparte, cu tot aparatul lor. In nici un caz în afara Camerii Agricole sau peste existenţa ei.

Iată de ce am crezut de cuviinţă să facem această digresiune dela studiul de faţă. Dacă ea este de prisos, nu trebue luată în consideraţie. Dacă, calcă pe urmele unor iniţiative sau tendinţe neadâncite, trebue analizată şi luată în seamă ca una care purcede dintr'o adâncă cunoaştere a împrejurărilor, din cea mai curată

bună credinţă şi din grijă permanentă de a sprijini o bună organizare a Basarabiei.

Nu este timpul experienţelor perimate.

A construi, iată lozinca zilei de astăzi.

Satele sunt triste, posomorîte pustii. Oamenii care au mai rămas, sfioşi, înspăimântaţi, abia scot capul la lumină. O mare parte au fost înrolaţi în armata roşie, alţii au fost deportaţi, ucişi, iar unii din ei, fugiţi prin codri şi păduri poate şi dincolo de Nistru şi Bug.

* * *

Faţă de această provinice revenită pe vecie la trupul ţării, avem drepturi dar şi multe datorii. Insemnează a nu-i putea aprecia bunurile, dacă nu vom lua măsurile pe care ni le impun factorii naturali ai ei şi sistemul de cultură practicată zeci şi sute de ani, înainte de a fi fost cucerită de noi.

Basarabia în general dar sudul Basarabiei în special, constitue o regiune de stepă. Ani de a rândul această regiune îndură toate vicisitudinele unei clime sgârcite, vitrege şi desordonate. In 1935 de pildă, a atins un punct culminant, pierzându-şi producţia de toamnă şi pe acea de primăvară. Am cutreerat în acel an cele patru judeţe însecetate: *Tighina, Cetatea Albă, Ismail* şi *Cahul*, şi am rămas profund impresionat în faţa unui peisaj desolant, urgisit de Dumnezeu şi abandonat la voia soartei de oameni.

Stepa şi antestepa basarabeană, cuprinsă înlăuntrul acestor judeţe, exceptând, până la un punct, marginile lor exterioare, cu tot pământul ei, de o calitate superioară, ocmpus din cenoziom, capabil a produce recolte îmbelşugate şi de bună calitate; cu tot stocul de vite, în mare măsură, de rase bune şi adaptate la regiunea respectivă; cu toată populaţia pricepătoare a rosturilor plugăreşti şi cu râvnă spre îmbogăţire, totuşi, stepa basarabeană, este învinsă de vitregia acestei clime nestatornice, aridă vara, secetoasă primăvara şi toamna, şi extrem de friguroasă şi bântuită de vânturi puternice, iarna. Nu există, — cel puţin până în prezent, — soiuri de plante, care să reziste atâtor lovituri ale climei. Dar când aceste lovituri atrag după ele slăbirea organismului plantelor şi predispoziţia lor către alte flageluri, ca: rugina, paraziţii vegetali şi animali, etc., atunci dezastrul îmbracă forma unei pedepse apocaliptice.

Clima stepei basarabene este o continuare mai accentuată a stepei ruseşti. Ea trece într'o măsură mai mică şi în Moldova — cuprinzând judeţele: Covurlui, Fălciu, Tutova, Tecuciu, Vaslui şi sudul jud. Iaşi, cât şi în Muntenia — peste judeţele Brăila şi Ialomiţa şi într'o măsură mai mică, peste tot litoralul Dunării, formând, sub un nume generic, aşa zisul climat *Danubian,* după cum l-a denumit marele geograf francez de Martonne.

Caracteristicile acestui climat, se pot defini, faţă de restul climatului ţării, printr'o diferenţă în minus a cantităţii de apă, — sub orice formă, — printr'o rea repartizare a acestei ape pe luni

și anotimpuri, prin direcția și intensitatea vânturilor, prin higroscopicitatea și presiunea atmosferică și prin temperatura aerului și solului, în tot cursul anului.

Fără să facem uz prea mare de cifre, suntem ținuți a înfățișa câteva, spre o complectă edificare. Pe când *media generală* a precipitațiilor atmosferice în întreaga țară, pe timp de 15 ani, este de 605 mm. și a Basarabiei de nord, de 492 mm., a Basarabiei de sud, nu este de cât 344 mm., asemănându-se doar, cu stepa Băraganului, care, totuși, are o cantitate de 420 mm. Repartizarea celor 344 mm. apă, pe anotimpuri, este foarte defectuoasă. Pe când iarna nu cade de cât 58 mm. zăpadă și primăvara 82 mm, vara, —când se simte mai puțină nevoie, cade 121 mm., pentru ca toamna, când încep însămânțările, să nu cadă decât 83 mm. ca și primăvara.

Temperatura medie a Basarabiei de sud, este de 10,6 gr. cu iernele cele mai geroase, din toate regiunile țării, având o temperatură medie, pe 18 ani, de —0.3 gr., — și cu verile cele mai călduroase. Dacă la aceste date, adăugăm faptul că Crivățul bântue vertiginos 50—60 de zile în cursul iernei, spulberând zăpada și înghețând rădăcinile plantelor rămase descoperite, atunci ne putem face o idee completă de efectele acestei clime sălbatice.

Rezultatele recoltelor câtorva din plantele cele mai principale, luate în medie pe zeci de ani, în comparație cu a celorlalte regiuni din țară, ne vor da tabloul credincios al efectelor acestui climat. De unde pe timp de 15 ani, media la hct. a grâului de toamnă, în întreaga țară, a fost de 980 kgr., iar a Basarabiei de nord de 920 kgr. media, pe acelaș interval de timp, în Basarabia de sud, n'a fost de cât de 530 kgr., adică de abia 53 la %. La grâul de primăvară, deosebirea e mai mică, 520 kgr. la hct. față de 680 în Basarabia de nord și de 600 în întreaga țară.

La orz se menține de asemenea distanțele. De unde în Basarabia de Sud, nu se obțin decât 520 kgr. la hct. orz de toamnă, în Basarabia de Nord se obțin 930 kgr. față de media pe cinci ani a întregei țări, care e de 1080 kgr.

La orz de primăvară, la ovăz și la secară, absolut același rezultate dezastroase.

Numai porumbul, se găsește în condițiuni mai prielnice, dând o medie pe zece ani, superioară mediei generale a țării și celeia din Basarabia de Nord. De unde media, pe întreaga țară, este de 1070 kgr., iar a Basarabiei de Nord este de 1160 kgr. a Bugeacului, este de 1320 kgr. Aici trebue însă să facem o observație, de ordin general: că mediile anuale sunt foarte schimbătoare.

Fasolea se menține într'o medie egală cu acea a Basarabiei de Nord și a întregei țări, de 820 kgr. la hct., ceeace, de sigur este foarte puțin. Cartofii prezintă o scădere și față de Basarabia de Nord și față de întreaga țară. Plantele industriale, ca și cele, așa zise, alimentare, bucurându-se de suprafețe aproape neînsemnate, nu influențează rezultatele *constatărilor noastre*, decât doar cu titlu de plante experimentale.

Ce limbă vorbesc aceste cifre, aceste medii, aceste constatări?

Pentru oricine vrea să înțeleagă, în cuprinsul lor constă secretul deslegării problemei agrare basarabene, dacă este să ne mărginim la starea de lucruri din prezent. Inseamnă să intensificăm cultura plantelor cu o vegetație prelungită în cursul verei, cum sunt: porumbul, tuberculele, într'un cuvânt prășitoarele. Dar acest fapt nu poate da rezultate. Economia rurală ne oprește dela astfel de exploatări, bazate pe un singur sau două feluri de plante. Deci trebue să mergem către un asolament mai complect, cel puțin de trei, dacă nu de patru ani. Deci, nu putem renunța la grâul și orzul de toamnă, după cum nu putem renunța la cultura leguminoaselor și a plantelor industriale. Ca să atingem acest țel, în timpul cel mai scurt, se impune a da Basarabiei de Sud un statut agrar de natură a-i asigura într'o măsură apreciabilă, un minimum de recolte. Cum vom ajunge la un atare rezultat? Iată întrebarea cea mare.

Nu este numai țara noastră care are regiuni complect supuse secetei și înghețului. Sunt cuprinsuri întregi, de zeci de milioane de hect. în care nu cad ploi suficient și la vreme.

Extraordinarele descoperiri științifice, care, în domeniul industrial, au atins înălțimi amețitoare, înghițind în exploatarea lor capitalurile lumei și mințile cele mai bogate și inventive, s'au arătat sgârcite față de eliberarea agriculturii, de sub capriciile naturii, lăsând pe plugar și mai departe, tovarăș, inegal, cu Cerul neîmblânzit.

Clima deci nu poate fi schimbată așa ușor. Ceva mai mult în privința efectelor ei, asupra pământului și animalelor, sunt în discuție numeroase teorii. Cea mai acreditată, este acea susținută de Maurice Faure de Dr. meteorologist Sardou și Iosef Valot. Plecând dela faptul că Soarele este animatorul vieții pământului, acești savanți au stabilit, după lungi și meticuloase cercetări, că petele solare, când se găsesc în fața unei localități de pe meridianul pământului, produc mari perturbări asupra mecanicei terestre, și organismului vietăților ca: vijelii, ploi, inundații, cutremuri, boli epidemice, mortalitate, etc.

Luna, la rândul ei, lucrează asupra apei și atmosferei, producând fluxul și refluxul, presiuni, depresiuni atmosferice, dând naștere la ploi, zăpezi, vânturi, etc. In sistemul ei rotativ de 27 zile, 7 ore, 23 de minute și 11 sec., ea prezintă patru faze distincte, după punctul în care se găsește între pământ și soare. Toată lumea știe, că la pișcatul luminii, — adică în momentul când luna este plină,— se produce o schimbare în atmosferă, care, fiind supusă la două atracțiuni puternice, a lunei și a soarelui, cedează și rare ori se întâmplă, ca la așa zisul pișcat al luminii, să nu se schimbe vremea și să nu înceapă ploile sau zăpezile.

Incălzirea aerului în contact cu pământul, prin reflexul razelor solare, provoacă ploi și vânturi după o gamă, pe cât de complicată, pe atât de verificată. Ploaia este produsă numai din nourii inferiori de sub 2000 m. înălțime, formați din evaporarea apei din pământ, din vegetale și în special din păduri. Dacă iarna n'am avut zăpadă și nu sunt nici păduri, atunci în stepă, nu va ploua, până când nu

va sufla un vânt care să aducă nourii, de la munte sau dela mare. Și nici în acest caz nu va ploua, dacă pământul și aerul vor fi prea încălzite, întru cât, o căldură prea mare, produce vârtejuri și împiedică căderea ploaei, cum se întâmplă de obiceiu în primăverile călduroase. Numai pădurile agățate de înălțimi mai mari și răspândite uniform pe o suprafață oarecare, pot opri norii și produce ploaia. *Acesta este, tocmai, cazul Basarabiei de Sud*. Lipsa de vegetație intensă, dar mai ales de păduri, de livezi, lipsa chiar de plantații în sate, — care au un aspect sărăcăcios și uscat, față de satele Moldovenești din nordul Basarabiei și Moldovei, cât și a celor din Muntenia, — cari nu sunt altceva decât pâlcuri păduroase, această sărăcie de vegetație permanentă, menită a atrage nourii și a domoli deslănțuirea vânturilor și furtunilor, este principala cauză a secetei Bugeacului. La ea se adaugă o accentuată lipsă de higroscopicitate, ca o consecință a lipsei de ape curgătoare, de lacuri,, heleștee, iazuri, etc. care îi măresc efectele dezastroase.

Gândul care sboară de pe buzele tuturor, este : *Se poate îndrepta această stare de lucruri?* Fără să facem afirmațiuni prea hazardate, — întrucât nu avem nici datele necesare, care ar putea să ne ducă la concluzii mai pozitive, — putem afirma, că *da*. Știința agronomică a reușit să învingă într'o măsură apreciabilă greutățile ridicate în calea plugarului, printr'o lipsă îndelungată de precipitații atmosferice și să-i asigure un minimum de producție. Rezolvarea definitivă, însă, cere răbdare, cercetări și experiențe, conduse cu îndărătnicie și sistemă, atât din punct de vedere al mecanicii solului, cât și al culturii plantelor.

Primul pas în această direcție este de făcut prin aprovizionarea acestei regiuni cu grâu de sământă, achiziționat pe bază de criterii științifice. Anume trebue cumpărat grâu numai din regiunile secetoase și aride, asemănătoare, ca climă, cu acea a Bugeacului. Rezultatele însămânțărilor cu acest grâu, se vor urmări cu stăruință. El ar putea forma în viitor, o bază de aprovizionare a întregului Bugeac.

Dar pentru preîntâmpinarea cauzelor secetei și gerului, nu ne putem mulțumi cu măsuri de oportunitate. Se impune ca toate instituțiile statului și particulare, cât și agricultorii basarabeni din stepă, să purceadă la o puternică ofensivă împotriva acestor două flageluri. Se mai impune ca și conducerea politicei economice a Statului să-și revizuiască programul și să acorde tuturor agricultorilor, ori unde s'ar găsi ei, mijloace egale și echitabile în valorificarea muncii și inventarului lor.

In acest scop propunem :

1. Să se purceadă imediat la o rețea de experimentări privind :

a) Munca mecanică a pământului. Știința agronomică a găsit mijlocul eficace, ca prin lucrările solului, să se poată înmagazina și păstra apa provenită din zăpadă și ploi timp mai îndelungat, evitându-se astfel efectele secetei. Așa numitele sisteme *Dry Faaring* (cultura uscată), Bourriol etc., întrebuințate timp îndelungat de americani, în regiunile lor secetoase, au dat rezultate apreciabile.

Și la noi, acolo unde s'au experimentat, au dus la concluzii fericite. Totuși ne lipsesc elementele definitive, pentru a proceda cu fermitate la introducerea lor. Technica acestor sisteme, constă în a opri evaporația apei prin mobilizarea necontenită a terenului, a cărui capilaritate să fie întreruptă. Prin acest sistem se stârpesc și buruenele, care, la rândul lor, sunt adevărate organe de consum și de perdiție a apei.

Intrebuințarea ogorului american, practicat altă dată în Basarabia, se încadrează tot în acest sistem.

b) Stabilirea precisă a felului lucrărilor pământului pentru fiecare cultură și anotimp în parte, întru cât experiențele au dovedit, că, ceeace e bun într'o anumită regiune, pentru o plantă oarecare și într'un anumit teren, nu e bun peste tot și pentru toate plantele.

c) Studierea și coretcarea calităților și defectelor pământului, față de compoziția sa și de lipsurile care i s'ar putea împlini, prin: amendamente, îngrășăminte naturale, chimice, etc.

d) Studierea posibilității de însănătoșire a terenurilor mlăștinoase prin drenări sau irigarea celor uscate, prin sisteme de irigație ascunsă, la suprafață sau în mod aerian, după cum permit calculele de rentabilitate, constituesc, mijloace sigure de îmbunătățiri fundiare și technice.

e) Corijarea și adtaptarea la cultură sau plantații, a terenurilor degradate, neîntrebuințabile, care fură anual din pământul sănătos, prin săpare de râpi, corhane, etc. suprafețe însemnate.

2. Să se întreprindă o altă serie de experiențe, privind plantele, prin alegerea meticuloasă și perseverentă a soiurilor celor mai rezistente la frig, la secetă, la cădere, la atacul criptogamelor, etc. In această privință nu avem aproape nimic precis, mai ales pentru regiunea de stepă a Basarabiei. Experiențele din trecut, fără sistemă și continuitate, nu pot forma un criteriu de judecată.

Experimentarea să se întindă și asupra altor soiuri de plante, care actualmente nu sunt introduse și cunoscute, pentru a se da putința unei variațiuni de culturi cât mai largi, asigurându-se astfel o rentabilitate mai stabilă, față de munca și capitalul băgat în pământ.

O deosebită grijă trebue dată întrebuințării și culturii izlazurilor comunale și particulare, cari astăzi constituesc adevărate cadavre terestre, aruncate dealungul provincii, fără nici un aport nutritiv și economic.

Cultivarea lor cu plante de nutreț, din acelea specifice regiunei, în proporție de cel puțin 40—50 la sută, constitue o imperioasă datorie.

3. Plantarea sub formă de perdele cât și în masive păduroase compacte, a întinse suprafețe de terenuri, fie din acelea degradate, neîntrebuințabile, fie din cele sănătoase, proprietatea Statului sau comunelor și chiar a particularilor, prin cumpărare sau expropriere. Nici un sacrificiu și nici o măsură nu va fi prea mare și prea drastică, dacă se va urmări și ajunge acest scop. Dacă clima Bărăganului s'a modificat, ajungând ceeace este astăzi cu 420 mm. ploaie în loc de 344 cât are Bugeacul și cu o mai bună repartizare a aces-

tor precipitații, asta se datorește plantărilor artificiale, care s'au făcut dealungul stepei, în decurs de 40—50 de ani.

Plantarea nordestică a laturilor islazurilor și parcelelor proprietărești, cu perdele de salcâmi, chiar dacă ar fi să se facă în mod obligatoriu, cât și înfrumusețarea satelor cu verdeață, prin sădirea de pomi și arbori, ar schimba complect aspectul de pustiu al stepei și pe cel de oraș pipernicit, al satelor. Aceste plantări în masă, pe lângă scopul îmbunătățirei climei, ar servi pe cel al aprovizionării cu materialul lemnos, a populației complect lipsită de lemn de lucru și foc.

4. Deschiderea și refacerea heleșteelor și iazurilor, scurse din lăcomia de pământ, ar contribui într'o măsură incalculabilă, la colrijarea climei, prin evaporarea apelor din aceste rezervoare naturale. In plus, ele ar alimenta populația cu pește, cu stuf și ar servi, în multe părți și pentru adăpatul vitelor în timpul verei, când micele ape curgătoare, seacă, cum au fost atâtea cazuri.

5. Pentru îndeplinirea scopurilor de mai sus se impune ca *Institutul de cercetări agronomice*, — înzestrat cu un fond suplimentar și cu aparatura de nevoie, — să înființeze cel puțin 10 puncte experimentale, în afară de cel dela Tighina, care nu cade în regiunea de stepă, să le doteze cu inventarul necesar și mai ales să le pună sub conducerea specialiștilor de seamă, care să urmărească cu îndărătnicie și în toate direcțiile, scopurile de mai sus.

Toate instituțiile actuale : ferme, pepiniere, puncte agronomice, școli de agricultură, etc. trebuesc adaptate și puse în slujba acestor experimentări. Dela nici una să nu lipsească aparatele climato-meteorologice și seismografice.

6. Intocmirea și fixarea unui program minimal dar strict și rapid, de realizări pe un termen fix, — 3 sau 5 ani, — constitue o condiție sine qua non.

Dacă toate aceste puncte pot fi aduse la îndeplinire cu sprijinul statului, al instituțiilor mixte, cum sunt Camerele de agricultură și a inițiativei agricultorilor, care urmează să se pună la îndemâna celor cari vor fi însărcinați cu executarea acestui program, politica agrară de guvernământ la rândul său, urmează a fi revăzută și ea.

O parte din provincii, între care se găsește și această regiune, se află într'o stare de inferioritate vădită față de restul țării. Lipsa căilor de comunicație și de legătură cu centrele firești, scumpetea transporturilor, mai cu deosebire pentru produsele agricole, lipsa magaziilor și silozurilor, la punctele de depozitare, sunt atâtea cauze, care contribuesc și sporesc greutățile gospodăriei agricole basarabene. Insăși repartizarea avantajelor provenite din politica economică și comercială externă, trebue să se facă în mod mecanic și egal peste întreaga țară.

Sprijinirea și organizarea oricărei inițiative și activități agricole sau în legătură cu agricultura constitue un punct principal. De pildă s'ar putea susține cultura ricinului și a plantelor oleaginoase, pentru a se putea desvolta industria uleiurilor, cultura bumbacului, a inului și a cânepei, etc. S'ar putea da o mare desvoltare ramurilor anexe : viticulturii, pomiculturii, apiculturii, sericiculturii, aviculturii, grădinăritului, industriilor agricole, lărgind astfel cadrul de activitate și rentabilitate al plugarilor.

Basarabia, este astăzi, ținta tuturor atențiilor și grijilor noastre. Această neîntrecută provincie, cu un pământ bogat, cu o populație harnică și pricepută,prevăzută cu o serie de instituții agricole și economice de primul ordin, această parte din țară, care ar trebui să fie o falá și un grânar pentru avuția națională, cere astăzi după încorporarea definitivă sprijinul agrar, technic și finanicar al Statului care îi va reda mândria, independența economică și putința de a deveni un factor hotărîtor gata a contribui la greutățile comune ale țării și la bunul traiu al populației sale.

* * *

Iarăși Facultatea de Agricultură. — Se agită izolat, ideea reînființării facultății de Agronomie de la Chișinău.

Personal, cu toată imparțialitatea și fără gând preconceput, suntem dela început, împotriva acestei idei. Pur și simplu din spirit de oportunitate. Credem că s'a dovedit pe deplin că în Basarabia, — cu toată strădania profesorilor, — care, în cazul special, privind agronomia, au făcut nu numai sacrificii dar chiar minuni, nu s'a atins scopul urmărit. Când s'a înființat această facultate la Chișinău, paginile revistei stau mărturie, am fost împotrivă. Atunci ca și acum, spuneam că dacă e vorba a crea o instituție universitară pentru agricultura de deal și coline, în nordul țării, apoi aceasta să fie înființată la Iași — oraș cu veche reputație culturală și centru de pur naționalism.

Trecând serie de serie pe la această facultate, — după cum au trecut alții pela Cluj și București, se vor romaniza, căpătând o patină de frecventă vorbire și scriere românească, se vor contopi în masa cea mare a țării, pierzând acele asperități de limbă și accent.

Basarabia are nevoie de refacere.

Ei trebue să-i clădim mai întâiu o temelie sănătoasă. Trebue să-i dăm un învățământ primar solid, bazat pe latura națională a limbii și sentimentelor românești și adaptat cerințelor de desvoltare a minților. După aceia, trebue să-i dăm un învățământ secundar variat și precis, dela deprinderea fiecărei meserii și îndeletniciri în parte, — în toate secretele ei, — cu accentuarea agriculturii, până la învățământul liceal, care va deschide elementelor destoinice porțile universităților, științei pure, artelor și științelor aplicate, pe care abia o parte din cei care parcurg învățământul secundar le-ar putea urma. Ori, pentru aceasta, le stau la îndemână citadelele universitare din Regat și din Transilvania, — din această redută a naționalismului integral și viguros.

Nu e bine să repetăm greșeala de a începe clădirea Basarabiei dela vârf în jos, cum am făcut-o.

Iașii, — dacă e nevoie, — garantează desvoltarea unui foarte sănătos învățământ univeristar și profesional. Va veni și rândul Basarabiei cât de curând, atunci când toți conducătorii țării se vor convinge că grădina a fost perfect de bine curățită, îngrijită și sădită cu semințe alese și de bun soi românesc.

Dacă la aceste consideraţii, se adaugă şi faptul, că înfiinţarea şi înzestrarea unui atare aşezământ, astăzi, în Basarabia, este legată de greutăţi aproape invincibile; că într'o erarhie firească, ori cât ar fi de bine sprijinită, ea nu poate lua locul altora, în funcţiunile primordiale printre care cea mai de seamă este restaurarea şi organizarea agriculturii sub toate formele ei, — ne dăm uşor seama la ce nevoi răspunde amânarea înfiinţării acestei facultăţi.

* * *

Raiul bolşevic. — Parcurgând căile basarabene, am întâlnit mii de prizonieri lucrând la şosele, sub paza baionetelor româneşti. De asemenea şi mulţi ovrei. Halul de mizerie în care se prezintă aceşti îngeri cu aripile smulse, ai raiului bolşevic, exprimă întreaga organizaţie şi structură marxistă, din care, poate, numai fericirea acestui războiu pierdut, îi va putea desrobi. Zdrenţăroşi, subţi şi descompuşi, împuţiţi şi hidoşi, aceşti desmoşteniţi ai soartei, nu mai au nimic comun cu omenirea, cu viaţa europeană, cu civilizaţia. Ei îţi produc, pe lângă un sentiment de milă, şi o groaznică repulsie, o revoltă şi un desgust, prin faptul c'au putut să se adapteze la un regim de degradare omenească până acolo încât să abdice dela calitatea de om, acceptând pe aceia de animal, fără ca în tot timpul acestei transformări, să dea cel puţin un semn de revoltă, de neacceptare, de evadare. In totdeauna am avut convingerea că dintre toate rasele umane, europene, cea slavă, — şi în special cea conlocuitoare a pustei ruseşti, este formată din aluatul cel mai păcătos. Este o rasă degradată, desmoştenită, infirmă. De ea nu s'au putut lega decât păcatele şi patimile cele mai disparate şi apucăturile cele mai urîte. Sub pretexte şi formule sterotipe, toţi exaltaţii, transformaţi în reformişti şi teoreticieni, îmbrăţişând meseria de revoluţionar, au agitat şi frământat mulţimile îndobtocite depe stepele ruseşti, pentru a crea o masă de manevră fermentescibilă, pe care s'o alimenteze cu himere şi s'o înarmeze cu discursuri şi propagandă, transformând-o într'o haită furioasă marxistă şi incandescentă, care nu cunoştea ordinea, disciplina şi omenia. Inconştientă şi inculta, această masă se lăsa condusă ca o turmă de vite, se complăcea în cadrul minciunii care îi da perspectiva îmbogăţirei fără muncă şi efort moral, se adapta la iluzia unui rai bolşevic, sub ale cărui ziduri mucezite, inspira esenţa mătrăgunei difuzată cu multă perversitate de o ceată de intruşi şi traficanţi fără scrupule. In aceste condiţiuni nu-i de mirare că regimul bolşevic, întronat după căderea ţarismului, — condamnat şi acesta, pentru alte păcate săvârşite împotriva aceleiaşi mase de tembeli, — a putut pune stăpânire pe o populaţie de haidamaci, inculţi şi leneşi, care a zis bodaprostii că le-au luat din spinare şi puţină grija care le mai rămăsese, aceia de a sgâria pământul pentru o biată mămăligă. Acum Sovietul era ţâţa dela care atâtea milioane de trântori urma să sugă, chiar dacă în dedesubturile mamelare nu se mai găsea decât otrava unei ideologii degenerate. Toată icoana vie şi reprezentativă a acestei situaţii, se citeşte elocvente pe chipurile acestor turme de canibali, care îşi duc calvarul în laşitate, care nici

acum nu au puterea să afirme o desolidarizare de cei care le-a otrăvit sufletul şi trupul, dar în ochii cărora, dacă pătrunzi, tot mai poţi descoperi taina regretului după viaţa de vită, pe care o duceau, fără grijă, fără perspectivă şi fără ideal.

* * *

Pământ nou. — Am păşit şi pe pământul transnistrian. Mi-am simţit piciorul în plină siguranţă, iar în sufletul meu am simţit un fluid care venea de departe, care mă însufleţea şi-mi deschidea perspective luminoase.

Ce este şi ce va însemna pentru noi Transnistria, — Moldova Nouă? Nu e greu de prevăzut, dacă, pătrunzând pe melagurile ei, dacă luând contact cu cei care o locuesc, şi, dacă înţelegându-te cu aceştia într'o dulce limbă moldovenească îţi dai seama că neamul acesta românesc, generos şi altruist ,a fost în stare să se reverse ca nişte oaze în atâtea părţi, printre nenumăratele seminţii slave, cu care a fost silit să convieţuiască şi cărora a trebuit să le împrumute însuşiri din cultura şi organizarea ei gospodărească.

Deşi se constată că a fost o masă compactă românească cu puritate etnică pe care vechii stăpânitori şi domni cu puţinele lor mijloace n-au putut-o cuprinde în comunitatea lor, dând astfel putinţa unei infiltraţiuni de populaţie străină, cu deosebire slavă, totuşi caracterul şi sufletul românesc a rămas inflexibil, înfrângând orice tendinţă şi orice putere de a schimba rostul şi destinul neamului nostru. Astăzi, întreaga provincie dintre Nistru şi Bug are un caracter pur moldovenesc, — românesc, — cu un suflet şi o disciplină latină, cu atitudine şi dârzenie care sunt în măsură să dovedească ori cui, — vrednicia de a trăi în cinste, cu înscrierea pe răbojul istoriei, a oropsitului neam românesc de pretutindeni.

Provincia are istorie şi trecut românesc, are sentimente şi aspiraţii româneşti, are pământ şi suflet românesc. Mai are nevoie de conducere, organizare şi îndrumare românească, pe care nădăjduim că i-o vom da cu prisosinţă, utilizând tot ce va fi apt şi valoros dintre autochtoni şi trimiţând, din ţară, tot ce va putea da chezăşie de bună armonizare a intereselor şi stărilor de acolo, cu ale noastre de aici.

Aşteptăm ca autenticitatea actelor istorice să fie săvârşită şi ca munca de construcţie şi valorificare românească, să înceapă.

In legătură cu meseriaşii agricoli

de **D. F.**

S'a vorbit adeseori despre importanţa *meseriaşilor agricoli*. Ei au fost totdeauna un element esenţial al vieţii agricole. Producţia agricolă presupune nu numai cultivatori, ci şi meseriaşi, căruţaşi, fierari, potcovari care să se ocupe cu repararea şi întreţinerea materialului de cultură şi de transport. Viaţa rurală cere de asemenea zidari, dulgheri, tâmplari, lăcătuşi, mecanici, ca şi viaţa urbană. In

afară de acești meseriași care n'au încetat de a fi necesari, desvoltarea mașinismului agricol, transformarea mijloacelor de transport, progresele electrificării câmpiilor, modificările vieței rurale, cer și alți meseriași cu o cultură tehnică specială și capabili să asigure acea industrializare a agriculturii pe care o indică viitorul.

Recrutarea meseriașilor rurali este actualmente foarte rău sau de loc asigurată. Este în aceasta o serioasă primejdie care trebue înlăturată cu orice preț. Criza de meseriași rurali este una din cauzele exodului rural ; strâmtoarea la care dă naștere este în orice caz o piedică pentru desvoltarea producțiunii agricole și pentru reîntoarcerea la țară. Recrutarea și formarea personală a meseriașilor rurali sunt datorii urgente, care în situațiunea economică actuală, și în vederea necesității evidente de a scoate din pământul nostru randamentul maxim, dobândesc o importanță de primul ordin.

Aceste sarcini cui să le încredințăm ? Ministerului Agriculturii care trebuie să culeagă folosul desvoltărei meseriilor rurale, și care nu s'ar putea desinteresa ? sau mai degrabă organizarea uceniciei meșteșugarilor îi revine învățământului tehnic, special însărcinat cu ucenicia industrială; căci, dacă meșteșugurile sunt rurale prin loc, sunt totuși industriale prin formă și nu pot să fie exercitate convenabil decât de aceia care le-au învățat în chip cu adevărat modern și rațional.

In Franța, recrutarea și formarea meseriașilor rurali au fost încredințate direcțiunii învățământului tehnic. Aceasta a creiat școale sau secțiuni de meserii rurale, a afectat un credit special pentru burse de ucenici ; a preparat cutii tip de nuele care să poată fi date ucenicilor meseriași ; a organizat un învățământ de meserii rurale pentru soldați ; a început a înzestra și a face să circule camioane-ateliere care să răspândească la țară noțiuni teoretice și mai ales procedeele practice cele mai necesare cultivatorilor și meseriașilor rurali. Străduințele sale au urmat un plan metodic iar succesele obținute inspiră încredere pentru viitor.

E vorba însă de a forma meseriași la țară, nu lucrători noi pentru industrie ; e vorba de a lupta împotriva exodului rural, nu de a-l favoriza. Meseriașii rurali trebuie să rămână oameni legați de pământul lor și pentru aceasta trebuie formați, în vederea agriculturii, în cadrul vieții agricole. Prin urmare, școalele practice de meserii trebuie să fie asociate de preferință cu școale de meserii rurale, iar ucenicia acestor meserii și învățământul agricol să se completeze reciproc. E vorba pe scurt, de o problemă de colaborare, cum este cazul unui mare număr de probleme de învățământ profesional care atârnă prin forma lor pedagogică, de Ministerul Educației naționale, dar care se leagă, prin substanța lor, de interesele altor departamente ministeriale. Această colaborare a primit — aiurea — sancțiunea faptelor. Ea poate apropia industria de agricultură, pentru cel mai mare folos al producțiunii noastre generale, în care aceste două izvoare de bogăție, au fiecare un rol necesar și trebuie să se desvolte împreună. Colaborarea este, credem, potrivită pentru a servi interesele cele mai de seamă ale țării noastre.

Epopeia neamului românesc

de FANE GEORGE PAJIȘTE

Sus, din munții Cernahora
Până'n Sud, în munții Pind,
Intr'un chiot, mândră hora,
Toți Românii își întind !

PROLOG

In zadar se neagă-o ființă, un popor sau lumea 'ntreagă,
Din Nimic *sau* Forță *numai, un imperiu se încheagă ;*
Răsturnând alte imperii. O voință — vitejie —
Se înscrie în Istorii pe răboj de veșnicie ;
Cucerește idealuri și popoare 'mbătrânite,
In credință și izbândă, calcă-a lor vreascuri cernite...
Pe aceste vechi popoare altoind nații străine,
Țară nouă 'ntemeiază pentru vremea care vine...

Dar poporul român, *Doamne, nu-i născut din vechi popoare,*
Și Romanii, cum și Dacii, străluceau în mândră floare...
Impărații, cum și Regii, stăpâneau tânăr hotare...
Mai în jos, citiți cu mine ce istoric Neamul are :

I

Luptele Romanilor cu Dacii

Cam prin anul una sută, Impărat Traian cel Mare
A pornit din Roma mândră înspre Răsărit de Soare,
Ca să cucerească Dacii, dela Tisa pân' la Mare ;
Un pământ bogat ce-atrase, cârd, popoarele barbare.
Vrea, să spele o rușine suferită mai 'nainte
De Corneliu Fuscus, care, în răsboi nu avea minte...
Traian strânse oaste mare dela Râm și Orient,
Ca să 'nfrângă 'n veșnicie Regele inteligent...

Una sută unul, anul, când Traian trecu la Tapae,
Legiunile Romane vrând cu sânge dac s'adape.
S'au luptat și unii și-alții, vitejie propagând,
Câte vaete viteze dealuri dace spintecând,
Tot atâtea pompe'n Roma proslăveau pe Impărat...
In zadar poporul dacic. 'n-aprigi lupte-a sângerat!...
Au luptat dârz căciularii, coasele lor secerând
Legiunile traiane, năvălinde rând pe rând!
Legiuni întregi se spune, au căzut în toiu de lupte,
Decebal întindea curse în retrageri ne'ntrerupte.
Repetatele asalturi în cetăți zidite'n munte,
S'au isbit de rezistențe pân' la barbarie crunte.
A ținut un an, mai bine, lupta dacico-romană,
Apoi, Decebal viteazul, lupta sa crezând-o vană,
Părăsește 'ntreg Banatul și se roagă pentru pace:
Prin comații lung pletoși, prin boeri și taraboști,
El promite lui Traian că dezarm-a sale oști;
Și cetățile să dar'me ce-s zidite'n tip roman,
Nici în oaste să nu aibă din Imperiu vreun oștean.
Să restituie fugarii, ce-au venit din tot imperiul,
Să'ntrețină legătura doar cu Roma și cu Ceriul...
Astfel Decebal consimte cu Traian să se împace.

Când solia merge'n Roma pentru pace să se'nchine,
Cu o măestrie rară convin formele latine.
Când soliei i se spune, în fățiș, pe al ei nume,
O emoție cuprinde toată-a Romei nobilime.

Impăratul! El prezintă solii țării umilite:
Trec comații și boerii cu căciulile turtite,
Rostind limba 'mpărăției depun armele străbune;
Ridicară mâini spre ceruri în smerită rugăciune...
Tot Senatul se'nfioară de ținuta lor aparte
Și privirea ce pătrunde sufletele de departe...

Trece Roma în arenă, Impăratul să desfate,
Apăru și histrionul *) că se luptă vrând s'arate.
Și monede bat Romanii, Dacia înfățișând
In adâncă rugăciune, la pământ îngenunchind...
După încheerea păcii, trupele cuceritoare
Se organizează'n taberi și cămine 'nfloritoare.
Inginerii croesc drumuri, printre munți și printre dealuri,
Un pod falnic peste Istrum va lega Traiane Valuri.
La Drubetae 'ntinse podul, din Damasc Apolodor,
Architectul cel mai mare din Imperiu, vremii lor.
N'a trecut prea multă vreme când Banatu 'ntreg
Deveni țară traiană mândră'n falduri de opreg...
Chiar de-atunci limba latină deveni oficială,
In aceste noui provincii cucerite cu'nvoială.

---

*) Dio Casius, îndrăgitul Impăratului.

Insă Decebal în munte nu putea să stea închis,
VITEJIA! NEMURIREA! l-învățase Zamolxis.
Din această sete sfântă răsbunarea năpădește,
Expediții noui de pradă cu Susagus, el pornește.
Intărește Capitala, fortifică tot Ardealul,
Strânge'n jurul lui fugarii dela Roma; dă semnalul
Unor lupte mai grozave, mai strălucitoare'n soare
Și prin pregătirea țării arată Romei sfidare.
Bate pe Iazigi acasă, cucerindu-le din țară;
Incălcările acestea pe Traian îl provocară.
Mânios, el hotărăște din nou Dacia să'nfrângă,
Iar pe Rege'n Capitală, la predare să-l constrângă.

Și-a pornit iară armate Impăratul către munți,
După patru ani de pace și de ură strânse'n frunți...
Pe la Olt, Vâlcan, Tibiscum și prin Vest pe Valea Mureș,
Iși croiau calea armate în năvalnicul lor iureș...
Bassus, Cassius, Maxim, Funisulan, Marcelin, Longin,
Inspre Sarmizegetuza străbăteau Ardealu-Alpin...
Maurul Quietus vine din Iugurtha cu armate
Și în vrednicite lupte vrea- să-și spele din păcate... *)
De tăria-a Sale valuri Impăratul se'ngrijește,
Stăpânind anume dealuri, pentru lupte le'ntărește.

Decebal simțea, dușmanul, cum îl strânge 'ntr'a lui țară...
Dar pătrunși de vitejie, Dacii'n lupte vor să moară!
Multe 'nfrângeri suferiră oștile împărătești,
Fiind străpunse de cuțite și de coasele dăcești...
Marcelin căzu în luptă, Cassius Longin a fost prins,
Generali desigur și-alții... în lupte dârze s'or fi stins...

Decebal trimise vorbă pentru pace și plocon
Pe Longinus „sinucisul" prin al său Centurion.
Dar Traian „orgoliosul" refuză ca să răspundă
Și ordonă: Inainte! oștile ca să pătrundă .
Din nou arată trufie, pentru Daci, o veche ură,
Luptele mai întețite în desfășurare fură.
Dacii strânși în munți s'avântă peste trupele romane,
Tot mai crâncen înfig coasa în oștirile dușmane.
Cu cuțitele lor, strașnic, deschid rănile adânci,
Legiunile Traiane vin prăvalnic printre stânci...
Tot mai mult se strânge cercul, Dacii 'ncearcă o eștire
Inspre Tracia la Mare, însă n'are isbutire **).
Impăratu-aleargă 'ndată la Oescus și-i oprește;

---

*) Maurul Quietus fusese îndepărtat anterior răsboiului de Impăratul Traian pentru anumite păcate...

**) E bine să înțelegem în această acțiune largă, o manevră strategică întrebuințată de Decebal, pentru despresurarea capitalei Daciei, printr'o schimbare a frontului.

Şi o luptă'n clar de lună la Tropaeus se povesteşte...
La Nicopole de astăzi, altă luptă s'a încins
Şi aici, poporul dacic de Traian a fost învins!

Decebal, cumplit în lupte, rezistă fără'ncetare
Pentru a-şi salva Regatul a făcut orice 'ncercare.
„Nobila şi mândra fiară în bârlogu-i grămădită"
A luptat să-şi scape ţara de-o vieaţă umilită.
Când pătrunse 'n sine gândul, că nu scapă neînvins,
Intr'un adăpost de munte comorile şi-a ascuns.
Fiindcă viu, nu vru să cadă în robia lui Traian,
Hotărî să-şi curme vieaţa printr'un gest de Suveran.
Adună în jur la tronu-i, generalii săi eroi;
Credincioşi în nemurire şi'n vieaţa de apoi,
Sorb otrava împreună, cugetând către Zamolxis,
Regele cu spada, singur, după-aceea s'a ucis...

Dacia barbară, astfel, vieaţa pururea şi-a stins
Sub Imperiul Romei, falnic, peste veacuri neînvins.
In Istorie dârzul Rege niciodată n'a murit,
Pentru vremuri ce urmară el rămâne'n veci slăvit.
Ca o frunză'n primăvară care creşte pe vechiu ram,
Decebal trăeşte veşnic, din adâncul, său, în neam!

Dar Traian serbând Triumful, ţeasta'n Roma îi aduce,
Trupu'n lanţuri să-i târască nu l-a lăsat dupe spuse...
Capul, îl înfăţişează, ca Senatu'ntreg să-l vadă,
Vrând să fie peste vremuri pentru Roma o dovadă,
Că de-acuma are pace cu duşmanu 'nfăţişat,
Că Imperiul se întinde peste ţinutul carpat...

Şi Traian bătu monedă arătându-se'n atac
El călare, cum dărâmă pe plecatul rege dac.
Cam prin anul una sută şase, şapte, putem spune
Când pe stema ţării dace Traian scrise al său nume...

Dintr'o proprie simţire, după-această cucerire,
Impăratul zidi'n Roma o Coloană'n amintire!

(Va urma capitolul II: Dacia Felix").

Viticultura românească în cadrul realităţilor prezente

de prof. Dr. N. D. CORNĂŢEANU

Viticultura este una din ramurile cele mai importante ale economiei noastre naţionale. Din punct de vedere statistic, România e a patra ţară viticolă din lume. In primul rând vine Franţa cu 1,6 mil. ha., apoi Spania cu 1,5 mil. ha., Italia cu 1,3 mil. ha., după care urmează România cu 370.000 ha.

Viticultura cere investiţii însemnate. Ea cere continuitate, pasiune neîntinată. Viticultura face apel la terenuri cari pe altă cale ar fi cu greu utilizate. Investiţiile pe aceste terenuri, sunt de 10—15 ori mai ridicate decât pe un ha. redat plugăriei obişnuite. Riscurile viticultorului sunt mari. El aşteaptă ani de zile spre a vedea via pe rod, pentruca, după aceea, să se aleagă cu ani de grindină, cu ani ploioşi, cari diminuiază calitatea produselor, sau cu ani în cari oferta de vinuri şi struguri fiind foarte mare, preţul şi rentabilitatea sunt foarte scăzute.

Iată dece în toate ţările viticultorii se bucură de atenţia guvernelor. Regiunile de înaltă civilizaţie şi progres rural, sunt regiunile viticole. Valea Ronului în Elveţia, Valea Rinului în Germania, Nordul Italiei, regiunile viticole ale Franţei, sau minunatele coaste ale Californiei, sunt furnicare de dârză voinţă omenească, sunt regiuni de încleştare în lupta omului cu natura, pentru a-i smulge roade minunate.

La toate popoarele şi la toţi gânditorii aleşi ai omenirii, vinul a fost şi este preţuit ca cel mai ales rod al muncii omeneşti. Iar politica economică a tuturor popoarelor este străbătută de această adâncă preocupare de a apăra o clasă de producători de a cărei prosperitate e legată prosperitatea şi altor clase sociale.

La bătrânii noştri viţa de vie s'a bucurat de o aleasă preţuire. Inceputul viţei de vie e cu mult mai vechi decât aşezările pe cari le-am moştenit. Pământul şi clima României au dat vechiului vin românesc un buchet, o aromă şi o fineţe cari satisfăceau cele mai pretenţioase gusturi. Până la apariţia filoxerei toate plaiurile podgoriilor noastre erau îmbrăcate cu vii, ale căror varietăţi, timp de zeci şi sute de ani, s'au selecţionat în mod natural sau prin ajutorul

omului. Ele și-au fixat în mod definitiv caracterele și cerințele lor de vegetație, în raport cu structura terenului, expoziție, precipitațiuni atmosferice și temperatură.

Fiecare varietate își va avea locul bine stabilit, indicat de natură și mai ales de om. Pentru fiecare poziție, — vârf, coastă, sau poală de deal, sărac sau bogat, bine expus sau umbrit — era fixată varietatea, care da cele mai fericite rezultate. Astfel se explică fixarea diferitelor sorturi, pe regiuni și dealuri, cari numai acolo dedeau maximum de randament, calitativ și cantitativ, formând tipuri de vin caracteristice, socotite ca produse excepționale, apreciate de cei mai pretențioși consumatori.

Situația aceasta a durat până la apariția filoxerei în 1877—78.

După distrugerea viitor, primul mare neajuns ce a urmat, a fost acela, al repopulării podgoriilor noastre, cu soiuri extrem de multe și de diferite, nestudiate, neaclimatizate, nepotrivite solului și climei noastre.

Avem azi un mare amestec de altoi și port-altoi. Soiurile ce le avem azi în țară se ridică la circa 300 față de cele 22 soiuri principale cari, înainte de apariția filoxerei, formau baza plantațiilor românești.

Primul punct al problemei viticole, în România, îl formează acest mare număr de soiuri, răspândite în toate podgoriile țării, îngreuind astfel acea standardizare la care au ajuns, de mult, țări mult mai puțin viticole, decât România.

Al doilea punct al problemei viticole, îl formează hibrizii producători direcți. Am arătat că România e a IV-a țară viticolă, cu o suprafață de 370.000 ha. Din această suprafață, un sfert de milion de hectare e ocupat de hibrizi producători direcți. Hibrizii sunt vițe de vie, rezultate din încrucișarea și reîncrucișarea vițelor nobile cu diferite specii de vițe sălbatece, de regulă americane, în vederea obținerii unor soiuri producătoare și în acelaș timp rezistente la boli criptogamice și filoxeră. Sunt hibrizi naturali, cu o vechime de sute de ani și sunt hibrizi artificiali de dată recentă. Ei au venit sau au fost aduși la ordinea zilei, odată cu încercările cercetătorilor de a creia soiuri rezistente la filoxeră, în scopul de a replanta regiunile distruse. Încercările de a se ajunge la un produs superior au eșuat. Viticultura s'a ales cu un produs rezistent la ger, foarte viguros și rustic, dar cu foarte rele calități vinicole.

Hibrizii au inundat în România atât în podgorii, dar mai ales la șes, sustrăgând culturilor rentabile și specifice agriculturii țărănești, suprafețe din ce în ce mai mari.

La o producție de 110.000 vagoane de vin, nu mai puțin de 70.000 vagoane aparțin hibrizilor producători direcți. Restul producției aparține vițelor altoite din cari 7.000 vagoane vițelor indigene. Sunt județe în care suprafețele cu hibrizi au ajuns la cifre de necrezut, cum e Tighina cu 10.000 ha., Lăpușna cu 8.000 ha., Cetatea-Albă cu 20.000 ha. Și nu trebuie uitat că acestea sunt județele permanent candidate a fi alimentate de Stat cu grâu sau porumb de hrană.

Cu o producție minimă de 1.200 kgr. porumb la ha., cele 250.000

ha. de bun teren arabil, date sătenilor noștri prin marele act al reformei agrare și plantate azi cu hibrizi ,ar da o producție de 30.000 vagoane. Această cantitate s'a sustras sistematic alimentației țăranului nostru pentru a-i da în schimb un vin inferior, ieftin, cu gust rău și care concurează regiunile de vin nobil, produs cu sacrificii mari.

De aci și al treilea punct sau aspect al problemei viticole în România : permanenta lipsă de rentabilitate.

Sunt ani când un hectar de grâu sau de alte plante, dau o rentabilitate, un venit net mai mare celui dat de un hectar de vie. Rezultatul e descurajarea viticultorului, scăderea puterii lui de cumpărare, depopularizarea renumitelor podgorii românești de viță nobilă și plantarea lor cu hibrizi. Dovada o face faptul că în mijlocul zonelor viticole, am ajuns azi la o suprafață de 60.000 hectare hibrizi.

Nu se poate imagine mai vie a rezultatelor frazeologiei noastre agrare de până acum : deoparte suprafețe de teren bun, plantate cu hibrizi și cu un țăran ce-și trimite copiii amețiți la școală ; de alta vestite podgorii ajunse în pragul falimentului. Deoparte un minister al Agriculturii încărcat cu admirabile soluții și rețete, de altă parte o țărănime și o clasă de viticultori, cu o putere de cumpărare redusă și care încetinează astfel întregul ritm economic al țării.

Cari sunt soluțiile problemei viticole ?

Soluțiile acestea pot fi urmărite pe trei căi :

Prima cale : eliminarea cu orice preț a hibrizilor și descongestionarea pieței de cele 70.000 vagoane de vin de hibrizi.

A doua cale : stabilirea unui raport just între consumul de vin și spirtul de vin pe deoparte și consumul de spirt industrial pe de alta.

A treia cale : O sănătoasă politică agrară, care să tindă la mărirea rentabilității agriculturii și viticulturii.

Din punct de vedere strict viticol e nevoie de credit, de pivnițe cooperative — pentru a vinifica în comun și pentru a se ajunge la vinuri standardizate în fiecare regiune — cum și de stimularea exportului de struguri și de vin.

O primă etapă în rezolvarea problemei viticole, a fost inițiată, în 1939, prin întocmirea a două legi importante. Prima, e legea pentru înființarea unui impozit asupra plantațiilor de vie și răscumpărarea plantațiilor de hibrizi, iar a doua e legea privind administrarea „Fondului Viticulturii".

Prin prima lege, vechea taxă pe decalitru se transformă într'o taxă unitară, pentru toate viile și regiunile, de 3.000 lei la hectar. După vechea impunere — la o producție minimă de 300 Dl. la ha.— se plătea, pentru producția de vin și rachiul de drojdie, 4.000 lei, iar în anii cu producție mare, impunerea varia dela 6—8.000 lei la hectar.

Prin noul sistem de impunere se urmărește :

1. Eliminarea hibrizilor producători direcți, cari numai în rare

cazuri vor putea suporta această impunere, ce va fi întreită după trei ani.

2. Creiarea unui fond, din care după ce se preia o cotă și se face venit la bugetul general al Statului, restul se împarte în proporție de :

a) 50%, ministerul Agriculturii pentru răscumpărarea hibrizilor; fiecare cultivator trebue sau să plătească pentru hibrizi un impozit de 3.000 la hectar, sau să primească un preț de răscumpărare de 3.000 lei pe hectar, în ordinea stabilită de minister și în limita fondului ce se va pune la dispoziție ;

b) 20% va alimenta fondul viticulturii, destinat îmbunătățirii producției viticole și acordării de împrumuturi viticole ;

c) 30% revine bugetului general al Statului.

Legea nu are nici un caracter vexator pentru producătorul de viță altoită, iar posesorul de hibrizi își poate face în primii trei ani socoteala dacă are rentabilitate cu noul impozit sau nu. Sunt mulți săteni cari au primit bucuros defrișarea în urma propagandei ministerului, a prefecturilor și a serviciilor agricole, în schimbul unor ușoare avantaje, cum ar fi acordarea de sământă de lucernă sau de pomi fructiferi. Cu atât mai vârtos propaganda tuturor organelor județene, unită cu acordarea unui preț de răscumpărare de 3.000 lei, dă roadele cuvenite.

Măsura pentru eliminarea hibrizilor din producția țării, se încadrează perfect, în cadența noului regim. Ani de zile am ocolit această cangrenă a agriculturii românești. Ani de zile ne-am întrebat : ce va spune țăranul ? Țărănimei trebuie să i se spună și să i se explice adevărul, așa cum e. Pământul pe care-l lucrează țărănimea e în primul rând el ei, dar este și al țării.

Cu entusiasmul și căldura cu care au răspuns țăranii noștri la chemarea țării pentru apărarea civilizației și reîntregirea hotarelor, tot astfel răspund și la măsurile luate de stăpânire spre binele lor și spre întărirea economică a țării.

Ei înțeleg că așa cum sunt și cum vor să fie soldați în timp de războì, trebuie să devie și buni soldați ai armatei economice.

Popoarele fără disciplină și fără program economic, cad. Lupta economică ce s'a deschis între popoare, este tot atât de grea ca și lupta cu armele. România are nevoie de ordine perfectă în producția țării. Combaterea și scoaterea hibrizilor e una din primele măsuri pentru a da României agricultura de care are nevoie. Cu ordinea internă asigurată și cu întărirea economică, condusă de oameni hotărâți a veghea clipă cu clipă la bunul mers al țării — și unită în jurul Conducătorului — România poate privi cu încredere în viitorul ei.

Despădurirea, — e însăși agonia pământului.

*

* *

Doboară, dar replantează ; satul și ținutul moare când dispare arborele.

Răsboiul conștiințelor naționale și al spațiului vital [1)]

de C. FILIPESCU

A. HITLER

ADOLF HITLER — fost soldat în armata austriacă, — era veșnic obsedat de destinele nației sale, desmembrată, lipsită de un ideal comun, împărțită în clase și clanuri politice și economice, neputincioasă față cu forța pe care o reprezenta în comparație cu celelalte națiuni mai puțin vrednice de cât ea, care totuși își permiteau o dictatură trufașă și absurdă în areopagul mondial, îngenunchiată și supusă tuturor vexațiunilor, fiind nevoită a duce în tăcere jugul unui tratat de pace, care nu era de cât consecința unui războì fără ideal și fără țintă, în care fusese târât întreg germanismul. Acest om, cu însușiri geniale, în sufletul căruia demnitatea și patriotismul se întrupase indisolubil și a cărui voință nu cunoștea nici o piedică, mai cu deosebire când se punea înainte problema restabilirii și întregirii neamului său, n'a putut avea odihnă, până ce nu s'a găsit în slujba ideei de reabilitare. Astfel, în câțiva ani de luptă înverșunată, de înfrângeri și biruințí, de alungarea tuturor norilor care apăsau asupra atmosferii pe care el dorea s'o limpezească și însenineze, după amarnice dorinți înfrânte și atâtea piedici și trădări zădărnicite, — pornite adesea ori chiar din rândurile lui, — după lungi și chinuitoare începuturi de izbândă menite a semăna convingere și încredere în masa cea mare a populației germane, adesea ori indusă în eroare, mistificată și pornită spre dușmănie, într'un cuvânt, după epuizarea întregii game de trezire la o conștiință națională în conformitate cu năzuințele și însușirile acestui popor mare și puternic, ADOLF HITLER, reușește a pune temelia actualului său regim, încadrat în ideea național socialistă.

In fond, ce urmărea acest titan ? Un ideal național, bazat pe o viață mai înaltă, mai bine prinsă în formele ei autohtone, cu posibilități mai precise de muncă și câștig, întemeiată pe o repartizare mai dreaptă și mai echitabilă a bunurilor vieții, cu o apropiere mai

---

1) Continuarea studiului din No. 4—5.

strânsă şi mai bine simţită între clasele componente ale ţării sale, cu o putinţă de câştig mai largă şi mai lesnicioasă, după cum se petreceau lucrurile şi în alte ţări, în cadrul unor relaţii internaţionale mai înţelegătoare şi mai prietenoase. El nu putea concepe, şi nu se putea resemna pentru motivul că, dacă ţara lui pierduse, din greşelele conducătorilor şi a conjuncturii istorice a timpului, un război atât de cumplit, cu resonanţe şi repercusiuni atât de multiple— să considere drept o pedeapsă dumnezeiască acestă lovitură pornită din uneltiri, ură şi pidosnicie şi să aştepte ca aceeaşi istorie care-l doborîse să-şi spună cuvântul după secoli de nedreptate, pe care nu o merita întru nimic. Deaceia munca lui nu a cunoscut preget, odihnă, resemnare. El credea în steaua lui şi în steaua poporului său, în dreptatea dumnezeiască şi în virtuţile, prin nimic atinse, ale naţiei sale, care ştiuse să înfrunte cu răbdare şi încredere loviturile soartei.

De aceea, după câţiva ani de străduinţă şi perseverenţă, a ajuns în vârful piramidei, prin voinţa lucidă şi conştientă a maselor. Observator atent şi sintesist, prin structura fiinţei lui, mare iubitor al dreptăţii, faţă de toate straturile sociale, integru în executarea planurilor sale, lipsit de simţul transacţiilor pe socoteala celor cari i-au acordat încrederea, sincer şi metodic, energic şi hotărît, cu o putere de muncă necunoscută, neiertător faţă de trădători şi laşi, bun şi blând în faţa durerii şi a soartei, viteaz şi pilduitor în toate prilejurile, nepregetos şi neobosit, când ştia că de cuvântul lui atârna resolvarea unei probleme, pătruns de sentimentul adevărului, în toate împrejurările, identificându-se cu viaţa şi aspiraţiile celor 90 miliane de germani, Hitler, este pentru naţia lui, un trimis al providenţii, în cel mai prielnic moment al istoriei ei.

Naţia lui l-a meritat pe deantregul. El este o creaţie a acestui imens popor, este quintezenţa tuturor însuşirilor şi aspiraţiilor lui, conceput şi făurit în cea mai strânsă legătură cu tot ce reprezintă acest neam faţă de destinele sale istorice. Fără nici o rezervă sau scădere.

Poporul german şi-a avut şi el istoria lui, ca toate popoarele. Şi-a avut trecutul său glorios şi epoca frământărilor şi tragediilor sale istorice. După timp, împrejurări şi felul de conducere. Mai ales după însuşirile sau scăderile conducătorilor. Desmembrat, învrăjbit, minat de intrigi şi lupte fratricide, urmărind adesea ori probleme şi scopuri străine de fiinţa şi existenţa lui, nutrind aspiraţii şi idealuri în contradicţie cu tonificarea sufletului şi trupului său, poporul german nici n'a împlinit un secol, — după înfrângerea lui Napoleon al III-lea — de când poate fi considerat ca pe deplin sudat politiceşte într'un Stat naţional a cărui bază şi organizare se datoreşte în mare măsură lui Bismark.

Statul german s'a desvoltat treptat, metodic şi progresiv, punând la contribuţie marile lui aptitudini de progres tehnic, ştiinţific şi artistic, energia şi caracterul său inventiv, spiritul de ordine şi încadrarea în toate organizaţiile sale sociale şi profesionale, înţelegerea şi executarea prescripţiilor de interes obştesc.

Cine nu ştie că agricultura, industria şi comerţul german, constituesc adevărate pârghii de progres; că finanţa şi economia naţională germane, sunt în cea mai deplină desvoltare; că ştiinţele şi artele ating înălţimi ameţitoare şi, că, întreaga civilizaţie germană, — desvoltată înlăuntrul spiritului de ordine, de muncă şi de progres social, întotdeauna puse în serviciul umanităţii, culminează prin razele de lumină pe care le revarsă, ca cele mai mari civilizaţii ale trecutului ?

Când în fruntea unui atare popor, soarta hărăzeşte şi un om întreg, clar văzător şi mare iniţiat, atunci cine nu s'ar simţi mândru de prietenia şi de tovărăşia atât a Conducătorului cât şi a poporului său, cu care, de altfel, împrejurările, situaţia geografică şi economică, ne-au apropiat şi ne-au unit în mod indisolubil. Nu este aici cazul să desvoltăm cât rău ne-au pricinuit nouă aparenţele şi lipsa de discernământ, timp de peste 20 de ani, de când, în chip forţat şi antieconomic a fost condusă întreaga noastră economie naţională, împotriva şi în afara orbitei ei fireşti şi peste orice consideraţie de cifre şi materie ?

De aceia nu i-a fost greu lui Adolf Hitler să discrearnă împrejurările, să lupte şi să învigă. Nu i-a fost greu să întindă o mână prietenească titanului dela Sud, — lui Mussolini, pentru ca împreună, după ani de meditaţie, de planuri, de controverse, de înlăturarea piedicilor, să înjghebe împreună un plan, după ale cărui orânduieli, fiecare popor din cuprinsul Europei să se poată desvolta în mod firesc, în cadrul drepturilor istorice, etnice şi politice.

Chiar dela început, înaintea minţii lui geniale s'a ridicat o problemă cardinală.

PROBLEMA OVREEASCA

O problemă care poate fi considerată „cauza cauzorum" a tuturor conflictelor dintre ţări, ca şi în interiorul fiecăreia în parte, care trebuia rezolvată, şi care îi stătea în drum *Cancelarului Hitler*. Era aşa numita *problema ovreiască*". El pricepuse atât intuitiv, cât şi din cercetarea isvoarelor istorice şi conflictelor dintre popoare, că adâncile disensiuni care nu se puteau aranja pe cale paşnică, aşa după cum ar fi fost logic, se datorau fermentului ovreesc, care, împrăştiat peste întreg pământul, având în mână presa şi capitalul, învrăjbeşte ţările, provoacă conflicte, deslănţuie războaie, împrăştie nenorocirea şi moartea pentru a trage maximum de foloase.

Ovreii n'au patrie. Faptul acesta, — din nenorocire, chiar pentru ei, — îi obligă să convieţuiască înlăuntrul altor popoare. Rasă incertă, zămislită în timpuri preistorice, având ca leagăn, Orientul tuturor curentelor şi ideologiilor mistice şi obscuraniste, strecurându-se dealungul vremurilor prin subterfugii şi stratageme, ovreii, ca urmare a lipsei lor de curaj civic şi războinic, — deprinşi a trăi din munca şi pe socoteala altora, având o mare putere de acaparare şi dizolvare a tuturor celor cu care vin în contact, pidosnici, fără scrupule, adesea ori necinstiţi, mai întotdeauna abuzivi, necunoscând ordinea, disciplina şi buna rânduială a societăţii

în care pătrund, veşnic în căutarea victimelor pe care nu le cruţă până la sânge, mistici în mijlocul celor cu care trăesc, atei, faţă de toţi acei de altă religie, bigoţi şi habotnici în faţa talmudului, storcând civilizaţiei şi culturei numai ceeace poate servi planurilor şi socotelilor lor, buni negustori şi comercianţi, în sensul liber al cuvântului, buni profesionişti, adesea savanţi emeriţi, artişti şi filosofi, cu înclinare de a trage din toate acestea, maximum de folos material, printr'o reclamă sgomotoasă, în vederea deschiderii de noui avantaje, *ovreiul*, acest biped lipsit de simţul şi proporţia răspunderii în ceea ce priveşte convieţuirea sa în mijlocul oricărui popor, a fost şi va fi un om care nu se va putea încadra, în chip perfect, în angrenajul unei colectivităţi organizate, sau a unui stat naţional. Din potrivă, va fi veşnic un pericol, arogându-şi drepturi pe care nu le are, lipsit de proporţia bunului simţ, abuzând de şiretlicul său caracteristic, de câte ori are prilejul, — adese ori până la inconştienţă, — călcând în picioare cele mai sfinte şi scumpe datorii ale celor în mijlocul cărora vieţuieşte, *ovreiul*, dealungul istoriei, nu a putut apare, şi nu va apare, de cât sau în ipostazul de proscris, sau în acela de învingător. Cât rău au făcut aceşti oameni în mod inconştient sau calculat, tuturor popoarelor în mijlocul cărora au fost toleraţi, cucerind, aproape în întregime *finanţa şi presa mondială*, aceste instrumente, care, constituesc adevărate citadele strategice în orice stat, — nimeni n'ar putea-o spune, în mod precis. Toţi, vor fi de acord, că prin finanţă şi presă, condusă cu iscusinţă şi nesinceritate, evreii au ajuns inspiratorii, conspiratorii, acaparatorii şi dictatorii opiniei publice, înarmând-o şi manevrând-o, cu o abilă şiretenie, acolo de unde se putea trage cât mai mari şi mai sigure avantaje pentru ei. Mi-amintesc că însăşi un evreu a relevat în presa străină adevărul necruţător, că, dacă s'ar întâmpla vreo dată ca evreii să fie alungaţi din toate ţările, să nu se plângă. Ei îşi vor merita soarta, ca unii, care din toleraţi, au ajuns, prin mijloace inavuabile, stăpâni, nu numai pe isvoarele materiale, dar chiar şi pe cele sufleteşti, dictând şi făurind, din umbră, curente de opinie publică, determinând schimbări radicale de partide şi regimuri politice şi determinând o adevărată confuzie în ce priveşte problemele etnice, privind rasa, religia, familia, societatea şi drepturile sau raporturile care decurg din ele.

Un evreu prevăzător, a reprodus reportajul din ziarul străin, şi în presa noastră, dar fără efect.

Oameni fără nici un scrupul, întotdeauna hotărîţi să părăsească o ţară, o afacere, o întreprindere, etc., pentru a trafica în alta, lăsând în urmă jale, durere sau dezastru, îmbrăcând un nume fals, cu acte şi documente false, sau trecând altor coreligionari, ceiace nu mai puteau face ei, ovreii nu au alt criteriu în alegerea locului de viaţă, decât vechea lozincă „Ubi bene, ibi patria" şi nu au altă morală, decât una cuprinsă în talmud: „*Tob sabegoim harog*" — pe orice creştin ucide-l.

Această migraţiune nesfârşită pe întreaga suprafaţă a globului cu legături oculte de afaceri, de rudenii, de religie, de masonerie, — ba chiar de limbă, prin inventarea idiomului „*esperanto*"; cu

perfecta cunoaştere a împrejurărilor de pe un spaţiu vital foarte larg şi variat, a dat ovreilor un atout foarte puternic asupra celcrlalte popoare, o posibilitate infinită de a trafica în toate domeniile, de a-şi întinde tentaculele în toate ţările, de a schimba o pistă compromisă, pentru a-şi întemeia un fief clandestin în altă ţară, sub egida finanţei universale şi a unei prese internaţionale.

*
* *

Nu trebue redusă problema evreiască la unitatea de măsură a celor câteva sute de mii de ovrei aflaţi în Germania, ca obiect al rezolvării ei integrale. Trebue privită în ansamblul ei, trecând peste continente şi angrenând în orbita ei, ca pe nişte sateliţi, toate ţările din lume. In potriva aecstui angrenaj formidabil, ascuns şi periculos, întreţiunt cu atâta dibăcie şi perversitate, prin mijloace inimaginabile, s'a ridicat şi luptă ADOLF HITLER. Jidovismul trebue sdrobit, fie că ar îmbrăca haina masoneriei, marxismului, bolşevismului sau a oricărei utopii şi ideoolgii periculoase, menite a surpa ordinea şi organizaţia de astăzi.

JUDAISMUL ŞI AGRICULTURA

Din nenorocire, nici *agricultura* n'a scăpat de această plagă... Evadând din alte afaceri şi întreprinderi mai puţin rentabile sau supuse unui control mai sever, după ce comerţul cu cereale devenise liber, în urma tratatului dela Adrianopol — 1829 — în scurt timp ţara noastră a fost invadată de o serie de străini : greci, armeni, dar mai cu deosebire de ovrei. Aceştia, sub diferite aspecte şi situaţii, ca : magazineri, vătafi, vechili, negustori, cerealişti, comercianţi, misiţi, depozitari, etc., dar mai ales în calitate de arendaşi, s'au năpustit asupra satelor exploatându-le în modul cel mai sălbatec.

In scurt timp întreg comerţul cu cereale devine un apanaj al ovreilor. In mod firesc setea de câştig, desvoltată de acest comerţ, duce la însăşi acapararea pământului.

Arendăşismul devine astfel o adevărată pacoste. Ovreimea din toate ţările, este atrasă de mirajul bogăţiilor noastre. Milioane de hectare părăsite de proprietarii lor, înfeudaţi într'o politică ruinătoare şi absurdă, au căzut în mâinile ovreilor, care odată cu exploatarea solului, — în chip cât se poate de rudimentar şi antiştiinţific, — întru cât nu respectau nici cele mai elementare regule pentru conservarea forţelor pământului sau restituirea substanţelor ridicate prin recolte, — exploatau într'o şi mai mare măsură munca autohtonilor, fără pic de remuşcare. Răscoalele ţărăneşti aproape periodice, înecate în sânge de o protipendadă inconştientă sau interesată, au constituit supremul şi durerosul efort al unor iobagi, care nemaiputându-şi câştiga minimum de existenţă, — lipsiţi de dreptatea legilor şi de protecţia stăpânitorilor de pământ, preferau o moarte păgână, de cât o viaţă de robie. Dar nici cu asta nu s'a sfârşit tragedia. Procesul agrar de dependenţă şi nedreptate, de exploa-

tare abuzivă şi împilare neomenească a continuat, adeseori subtilizat şi înăsprit, politicianismul de tristă memorie dovedindu-se atotstăpânitor, peste toate rănile trecutului şi perspectivele viitorului.

In chipul acesta a fost preparat anul 1907. Peste 50% din terenul arabil al ţării, era în posesia străinilor. In Moldova erau stăpâni ovreii. Câteva familii în cap cu fişereştii, justerii şi rapaporţii deţineau 85 la sută din întreaga suprafaţă arabilă a marii proprietăţi arendată. Cele mai frumoase şi mai mari domenii, peste care, — ca să zic astfel, — nu apunea soarele, — megieşite de zeci de sate şi înconjurate de codri seculari, formau feude ovreeşti, în care numai cu permise speciale puteau pătrunde însăşi autorităţile statului. Din concurenţa lor, — după împuţinarea ofertelor de pământ, — resultau condiţiunile din ce în ce mai grele de arendare, şi, ca urmare, exploatarea până la sânge a ţăranilor. In Muntenia, lucrurile nu mergeau mai bine. Impărţirea moşiilor, în această parte se făcea între ovrei, armeni şi greci, nici unii din ei nelăsându-se mai pe jos, în ce priveşte jefuirea pământului şi a ţărănimii [1]).

VARA

Scufundată până 'n gât,
Stă o bivoliţă 'n gârlă,
Pe cărarea de pe rât,
Un măgar posomorât,
Duce oile la târlă.

Iată scroafa cu purcei,
Gâfâind, spre casă vine.
Dolofani şi rotofei,
Paisprezece mititei,
Trag, din sfârcurile pline.

Costeliv şi jerpelit,
Ţapul se priveşte 'n apă,
Şi, cum vede, năcăjit,
Cât de mult a 'mbătrânit,
Un oftat adânc îi scapă.

Uite, mă, să te cruceşti!...
Uite-o capră cu trei iezi.
Asta-i capra, măi băieţi,
Cea cu iezii cucueţi,
Pomenită prin poveşti.

Hai şi noi ca s'o vedem,
Că-i o capră de minune!
Ba, feriţi-vă mai bine
Căci şi dracul, capră vine
Pe pământ şi eu mă tem.

---

1) Vom continua această cronică de actualitate a pricinelor răsboiului nostru, analizând sub toate unghiurile stările de lucruri cari i-au dat naştere.

Viaţa

de Dr. V. GHIMPU

Viaţa este un gen de activitate caracteristic fiinţelor vieţuitoare şi rezultă din funcţionarea organelor care asigură desvoltarea şi conservarea acestor fiinţe. Viaţa este una din forţele cele mai puternice din câte există pe pământ.

După CL. BERNARD însă, „viaţa nu este de cât un cuvânt, care vine dela ignoranţa noastră, aceasta este o stare pe care nu o înţelegem decât prin opoziţie faţă de moarte; ea poate fi caracterizată, dar nu definită".

Pe scoarţa pământească, care nu este decât de 16 km grosime, viaţa este posibilă numai în stratul foarte subţire, unde se întâlnesc rocile cu aerul şi cu apa; dar şi această pătură ar fi sterilă dacă stratosfera nu ar apăra-o contra radiaţiunilor ultra-violete, emise de soare şi dacă scoarţa terestră nu ar forma un ecran protector faţă de radiaţiunile infra-roşii, emanate de planeta noastră.

Viaţa se manifestă aproape pe toată suprafaţa globului, adică pe 500.000.000 km^2, iar vietăţile formează o massă care este abia a mia parte din scoarţa pământească, ceeace totuşi nu reprezintă mai puţin de 100.000.000.000 tone.

A. MEYER spune că viaţa remaniază suprafaţa pământului, o modelează şi o transformă; apoi adună, repartizează şi triază materia ei; numai din deşeuri se formează continente; atmosfera, în bună parte, este opera entităţilor vii, căci dacă aerul îşi păstrează compoziţia sa constantă, aceasta se datoreşte faptului că el trece prin organismele vii de mai multe ori pe an.

Prin fiinţele vieţuitoare, mai mult de 1 miliard de tone de carbon părăsesc atmosfera în fiecare an; prin ele azotul, sulful ş. a. produc cicluri grandioase dela aer la sol şi vice-versa. Un om în timp de 70 de ani, cât trăeşte, absoarbe nu mai puţin de 12.000.000 l de oxigen; organismul lui este traversat de 50 tone de materie.

Viaţa formează legături noui între atomi, dă naştere la molecule noui, concentrează materia, o degradează, o uzează, o reclădeşte.

Fiinţele vieţuitoare sunt extrem de numeroase, dar cea mai mare parte dintre ele sunt invizibile; acestea sunt microorganismele sau organismele microscopice. Or, acţiunea cea mai masivă, trans-

formările fizico-chimice cele mai puternice se datoresc tocmai acestor vietăți; ele produc disoluții, precipitări, oxidări, reduceri, etc. Mii de fenomene se petrec în organismele lor : mişcări, deplasări, curenți electrici, degradări de molecule, sinteze, catalize, uzări, reconstruiri, etc.

Viața este complexă ; mii și mii de fenomene se produc în noi înșine în fiecare moment. Miliarde de atomi din marile cicluri geochimice se captează, își urmează legile, se unesc, și la un moment dat formează un Aristotel, un Pasteur.

Se presupune că acum vreo sută de mii de secole, suprafața planetară era complet sterilă, dar deja destul de rece ; la această dată, în virtutea gravitații și presiunii radiante a soarelui, ar fi fost aduși pe pământ, primii germeni interastrali, cari erau probabil ultramicroscopici sau subvizibili, iar planeta noastră era oarecum privilegiată și compatibilă cu întreținerea materiei vii, care materie este creată și creatoare, în acelaș timp, în baza nestrămutatelor legi ale naturii.

Legile acestea urmăresc ele vreun scop, vreun ideal, sau intră pur și simplu în transformările veșnice ale mecanismului universal, care este fără început, fără sfârșit, fără consolare ?...

In decursul veacurilor, omul — scopul creațiunii — nu puțin și-a frământat mintea pentru a-și afla origina și rostul în lume și pentru a sonda sfinxul vieții. In antichitate enigma vieții părea destul de complicată, totuși solubilă ; dar cu cât mai mult progresează știința și inteligența omenească, cu atât fenomenul vieții devine mai complex și mai misterios. Caldeenii și egiptenii rezolvau totul prin teism, la greci găsim mai multe opinii, iar azi se propun soluțiile următoare : spiritualism, teism, ateism, agnosticism, monism, materialism, animism, finalism, antifinalism, neomecanism, vitalism, dlogenism, etc.

Pentru posedarea adevărului, teoriile adverse se găsesc într'un conflict vechi și perpetuu, și aceasta e spre onoarea omului, care nu se lasă pradă credințelor gata confecționate, împietrite și deseori impuse brutal.

In rândurile ce urmează vom discuta unele teorii mai importante, fără pretenția de a le trata *à fond*.

Spiritualismul este doctrina care susține existența Spiritului, ca realitate substanțială. Spiritul acesta ar fi creat lucrurile și ființele viețuitoare, el este mai presus de materie și de legile naturii, cari dirijează lumea numai prin cauze secunde, singurele pe cari știința le poate cunoaște și studia. Explicarea aceasta e un joc de cuvinte, căci a admite miracolele spiritualiste, este a renunța inițial la căutarea cauzelor prime, proclamând totodată că necunoscutul de azi va rămâne veșnic necunoscut, pentrucă nu se știe nici esența și nici origina Spiritului.

Vitalismul este doctrina care susține existența unui principiu, care nu este nici material, nici organic și nici sufletesc, ci vital ; numai acest principiu vital animă materia. Vitaliștii sau dualiștii spun și argumentează logic că fenomenele vitale se datoresc unei puteri nemateriale, care planează deasupra și în afară de substratul

material al ființelor viețuitoare. Concepția vitalistă nu este învechită sau părăsită, după cum se crede, din contra, azi ea este puternic susținută și numără mulți partizani ; printre aceștia figurează BERGSON, DRIESCH, ș. a.

DRIESCH admite că în natură există procese nemecanice, deci este logic și posibil să existe și cauzalități naturale nemecanice (sau nefizico-chimice) și imateriale, acestea sunt cauzalitățile vitale. Viața depinzând parțial de legi mecanice, depinde esențial de *entelechie,* care este agentul nemecanic al fenomenelor vitale. Miracolul și esența vieții sunt și rămân definitiv neimitabili în laborator.

BERGSON denumește principiul vital „elan originar" ; spune „elan" pentrucă nu găsește în lumea fizică o imagină sau o idee mai apropiată de acest principiu, care animă materia. După dânsul, ascensiunea vieții și evoluția către perfecție, s'ar datora unor cauze psihologice, unor eforturi conștiente ale indivizilor. In celebrul volum *„L'Evolution Créatrice"* (premiul Nobel) filozoful francez prezintă tabloul vieții astfel : „Să ne imaginăm, zice BERGSON, un recipient plin cu vapori la o tensiune înaltă ; în unele locuri peretele acestui recipient prezintă câteo crăpătură prin care țâșnesc vaporii. Vaporii lansați în aer se condensează aproape în întregime, în picături cari cad ; or, această condensare și această cădere reprezintă pur și simplu o pierdere de ceva, o întrerupere, un deficit. O mică părticică, însă, din țâșnitura de aburi, subsistă necondensată câteva clipe, ea face sforțări pentru a ridica picăturile ce cad, reușind cel mult, să le încetineze căderea. Astfel dintr'un imens rezervor de viață, trebue să se asvârle, țâșniturile fără încetare și fiecare din ele, căzând, este o lume. Evoluția speciilor vii, în interiorul acestei lumi, reprezintă ceeac subsistă dela direcția primitivă a țâșniturii originare și dela impulsiunea care se continuă în sensul invers al materialității".

BERGSON face și altă comparație : „Viața, zice el, apare ca un curent infinit, care trece dela un germene la altul, prin intermediul unui organism desvoltat". Esențialul în viață este progresul indefinit al curentului invizibil, pe care organismele apar ca niște excrescențe sau muguri vizibili, pentru un timp scurt cât le este dat să trăiască.

Cu toată admirația pentru bergsonism, trebue să se recunoască că hipoteza vitalistă a elanului inițial al vieții, nu sesizează natura reală al fenomenului vital. Și s'a spus, cu drept cuvânt, că vitalismul paralizează elanul cercetărilor și descurajează știința, constituind o renunțare la studiul fenomenelor vieții. Principiul organic al vitalismului fiind sufletul, pentru psiho-vitaliști, sau elanul originar al vitalismului inductiv bergsonian, nu satisface spiritul științific, argumentele doctrinei acesteia fiind cele mai deseori negative. RABAUD spune că vitalismul procură calmul, dar el este steril și închide progresul științei, ceea ce constitue o trădare față de datoria de a cerceta. Iar PIERON numește vitalismul factor de control fricos, frână.

Finaliștii susțin că fenomenele vitale (în special formarea organelor și conservarea vieței) sunt niște evenimente ce tind spre un

scop ; formele organice sunt mai mult sau mai puţin conforme scopurilor lor (exceptând cazurile rare din lipsă de adaptaţiune); actele organismelor sunt orientate către realizarea unui scop propus ; în sfârşit, „fenomenele sunt determinate de către un „fine", care trebue să fie realizat ulterior". Aici nu se invoacă nicio forţă extra sau supramaterială, ca la spiritualişti şi vitalişti, ci substanţa vie însăşi este dotată cu proprietăţi vitale. Anatomia (organele şi ţesuturile) şi fiziologia (desvoltarea, asimilarea, desasimilarea, regenerarea, reproducerea) par că sprijină într'adevăr punctul de vedere finalist sau teleologic.

Dacă vitalismul pare steril, iar fizica şi chimia par a explica fenomenele vitale numai până la un anumit punct, apoi fenomenele cum sunt : adaptarea la mediu, selecţia naturală, lupta pentru viaţă, par a fi expresiuni pur finaliste, căci toate aceste acţiuni corespund sau se adaptează la un scop determinat, care este menţinerea ansamblului viu.

Intr'adevăr, nu fără mirare, trebue să recunoaştem finalitatea organelor. Iată câteva exemple citate de CUÉNOT, care găseşte la animale : „lopată, hârleţ, pilă, ferăstrău, cleşte, instrumente de muzică, presă, ventuze, buton-presiune, canule de injecţie, suliţă, cuirasă, ancoră, rame, pieptene, perie, pilă electrică, paraşută, clopote de scufundare, aparate de luminat, lentilă biconvexă, gaze lacrimogene, etc.". Numai roata şi şurupul sunt invenţiile proprii ale omului. Se înţelege că geneza acestor ustensile nu se datoreşte întâmplării, ea este intenţionată, sau cum se zice, poartă în ea o anumită finalitate inspiratoare. O cauzalitate finală şi o tendinţă către un scop propus vedem mai cu seamă în maşina ochiului, care este compusă dintr'o mulţime de alte maşini, toate fiind de o ingeniozitate şi complexitate externă. Or, nicio hipoteză, afară de finalism, nu poate interpreta geneza lor.

Dar există nu numai finalitate de organe sau de procese fiziologice, ci şi o finalitate supremă a indivizilor şi a speciilor, este vorba de „finalitatea terminală, superioară, care este conservarea vieţii pe pământ" (CUÉNOT). Moartea însăşi este un aspect al acestei finalităţi supreme, căci dacă n'ar muri corpul organismelor pluricelulare, viaţa ar fi stingherită ; aceste organisme posedă germeni nemuritori şi prin ele viaţa se menţine, pe când nemurirea somei sau a corpului, ar fi un lux inutil pentru specie.

Cu toate acestea şi finalismul este combătut, total sau parţial. Astfel adversarii doctrinei teleologice spun că „nu viitorul acţionează, ci trecutul", că această cauză finală este un non-sens, căci „finele" nu poate „lucra". DRIESCH nu admite nici expresia „ceva lucrează care poartă în sine sfârşitul". Finaliştii mai sunt acuzaţi că nu văd în evoluţie apariţia variaţiilor indiferente sau dăunătoare, ci numai pe cele utile. Or, se ştie că sunt organe şi acţiuni organice nu numai inutile, dar chiar vădit dăunătoare şi atunci „urmărirea scopului" cade.

Iar în ceeace priveşte armonia organelor ca scop, evoluţia către perfecţie şi alte noţiuni finaliste, apoi mecaniştii le combat nu fără dovezi, afirmând că „există organe inutile, substanţe inutile, funcţiuni inutile sau chiar dăunătoare". Astfel RABAUD spune că coada la şopârlă sau la oaie nu serveşte la nimic, la fel membrele anterioare la balene şi la foci ; acest biolog demonstrează că stomacul foarte complicat al rumegătoarelor este inutil, căci caii, având stomac simplu, se nutresc bine cu aceaşi hrană (iarba).

Evoluţia nu este numaidecât o perfecţie, variaţiile, abaterile dela media echilibrată, sunt mai repede vătămătoare, iar „selecţia nu crează nimic, ea este un factor negativ. In fiecare moment şi în fiecare punct al organismului, un lucru se face, se desface, se reface ; este o risipă formidabilă de energie. In urma înlănţuirii fatale a acţiunilor şi reacţiunilor chimice, un caracter apare, un altul dispare ; câteodată aceste modificări sunt utile, altă dată dăunătoare, fiinţa vieţuitoare prosperă sau piere; n'are ce căuta *scopul*" (BOHN). Actele noastre n'ar fi pentru conservarea speciei, ci fără utilitate, dacă nu sunt dăunătoare ; în tot cazul „acţiunile noastre rămân totalmente neînţelese".

RIGNANO a enunţat teoria mnemonică care este intermediară între doctrinele vitaliste şi finaliste, cu pretenţia de a le împăca pe acestea.

RIGNANO crede că există o memorie biologică care este un fel de obişnuinţă a materiei vii. Ea rezultă din reacţiunile ce se produc între organism şi mediu, cari reacţii lasă o urmă în celulele corpului. Tocmai această urmă constitue memoria biologică sau într'un sens mai larg *mnema*, care este caracterul esenţial al materiei organice. Fiinţele vieţuitoare sunt dotate cu memoria de obişnuinţă, iar acumulările mnemonice ale activităţilor trecute conduc şi îndrumează fenomenele vitale ; deja „oul fecundat conţine în nucleul său toate amintirile acumulate din istoria rasei", spune RIGNANO. Prin diviziunea celulelor această memorie se transmite la organele în formaţiune, a căror geneză nu este decât o reflectare sau o reproducere a istoriei trecutului. Memoria biologică este ancestrală, la ea se adaugă mereu memoria individuală, ce se câştigă prin reacţiile individului. „Ereditatea, transmisiunea ereditară, nu este decât un aspect al memoriei" mintale, fizice şi de rasă, iar continuitatea ei sau „acumularea istorică de dispoziţiuni este condiţia esenţială de progres în evoluţie" (TOMKEIEFF). Prin repetare, memoria trece dela conştient la inconştient sau la obişnuinţă, sau încă la mecanizarea activităţilor, cari se înscriu forţat în ereditatea materiei organice ; şi „toată activitatea pare a fi călăuzită de o inteligenţă ocultă sau de un demon de Maxwell". RIGNANO admite parţial şi unele interpretări finaliste, crezând că organele posedă o adaptare de mijloace cu tendinţă spre un scop propus.

Concepţia mnemonică a vieţii sau vitalismul energetic numără câţiva partizani de seamă, cari o găsesc cel puţin tot atât de legitimă ca şi alte teorii mai încetăţenite ; fiziologiştii mecanişti însă o resping, considerând că RIGNANO a formulat o teorie prea abstractă, căci întradevăr energia nervoasă sau forţa mnemonică, invocată de acest savant, nu poate fi nici înregistrată, nici măsurată, nici cântărită ; iar atomii cari compun, descompun şi recom-

pun materia vie, n'au nimic deaface nici cu trecutul (mnema) și nici cu viitorul (finalitatea admisă de RIGNANO) organismului.

D. ROSA împreună cu discipolul lui, MONTANDON, au și ei o teorie asupra vieții: ologenismul. Acești autori compară geneza vieții cu felul cum ia naștere roua. Se știe cum se formează picături de rouă pe milioanele de foi de iarbă, „aceasta este imagina nașterii vieții. La un moment dat al răcirii globului, condițiunile atmosferice și poate și cele cosmice au fost de așa natură, încât viața putea și trebuia să se nască pe toată suprafața. Și viața n'a luat naștere decât odată, căci condițiile pentru această naștere nu s'au produs decât odată în aurora timpurilor Pământului". După ROSA, miliardele de ființe viețuitoare ultra-microscopice, astfel născute, erau de aceași specie, iar materia vie, ce compunea primii indivizi, conținea în germene „toate posibilitățile viitoare, până la sicomor, elefant și om".

Doctrina mecanistă, materialistă, monistă sau fizico-chimică nu admite în univers decât existența materiei, negând divinitatea, spiritul, sufletul, forța vitală, etc. In *Encyclopaedia Britanica* se spune că viața este o integrare de numeroase procese chimice și fizice, încât nu poate să fie vorba de a postula o misterioasă *„forță vitală"*. Mecaniștii sau moniștii sunt actualmente cei mai numeroși, iar sistemul lor este cel mai plauzibil și mai bogat în probe. Materialismul este o hipoteză de lucru minunată și pare că se impune omului de știință (dacă acesta vrea „să închidă ochii în fața Necunoscutului metafizic", spune CUÉNOT). Concepția fizico-chimică a vieții, sau determinismul integral, sau încă pozitivismul radical, susține că viața este un produs al proceselor fizico-chimice extrem de complicate, pe cari le vom înțelege cândva prin mijlocul legilor și metodelor mecanice, termodinamice, electrodinamice, chimice, cristalografice, termice, de difuziune osmotică, etc.

In rezumat viața este o mașină, ce se construește, se repară și se reproduce ea însăși, iar „Universul este necreat, etern, în perpetuă evoluție; viața este necreată, în perpetuă schimbare; Universul împrăștie fără început, fără direcție și fără scop final, valul inepuizabil al fenomenelor sale, al cărui curs inexorabil nimic nu-l poate modifica" (CUÉNOT). Nu există „nici bine, nici rău, nici păcat, nici merit", nici zei, nici demoni, totul este mașină, totul este mecanic.

Viața pe pământ a putut lua naștere fără intervenția forțelor misterioase; prima părticică de materie vie s'a sintetizat când s'au realizat anumite condițiuni. Acest formidabil eveniment a putut să se întâmple acum 20—40 milioane de ani, dacă germenii vieții n'au fost aduși pe pământ gata formați, după cum susține doctrina panspermismului interastral (după care viața nu este un simplu fenomen terestru, ea este o formidabilă manifestație cosmică).

Dar admițând cazul din urmă, admitem totodată că viața a existat totdeauna ca și materia, și numai neantul le este anterior și nu mai puțin decât cu o eternitate, cum spune BERGSON.

După LEVADITI și LÉPINE, sinteza materiei vii nu s'a făcut nici brusc și nici dintr'o dată, procesul acesta s'a petrecut progresiv, prin tatonări și etape, dela simplu la complex, realizându-se astfel diferite varietăți de organizare. „Printre aceste varietăți, unele au fost foarte simple, efemere, cari au dispărut imediat după încercarea de a se forma; altele au fost mai complete, deși insuficient de autonome, încât n'ar fi supraviețuit fără concursul celulelor dotate cu viața totalmente independentă. S'a creat astfel o stare de parazitism obligatoriu, condiția esențială a perenității plasmei ancestrale neterminate. Reprezentanții actuali ai acestei plasme ancestrale sunt, după cum reese, ultravirusurile și bacteriofagii, de asemenea poate și alte stări ale materiei organizate vii, pe care le ignorăm".

Deci virusurile sunt intermediare între substanța moartă și materia vie, încât se revine iarăși la concepția lui Aristotel, după care „Natura face tranziție așa de gradată dela regnul neînsuflețit la cel însuflețit, încât granițele ce le separă sunt nedistincte și îndoelnice".

Insă primii adevărați locuitori vii ai globului pământesc, au fost, după C. MEREJKOWSKY, bacteriile; căci aceste ființe au proprietăți ce corespund condițiilor de viață ce au existat după răcirea suficientă a scoarței pământești, și anume: dimensiuni minimale, lipsă de organizare, suportarea temperaturilor ridicate și a lipsei de oxigen, capacitatea de a fabrica albumine și hidrați de carbon din substanțe neorganice, tolerarea mediului alcalin, a soluțiilor concentrate de săruri, a compușilor de sulf și a diferitelor substanțe otrăvitoare.

După mecaniști (CLAUDE BERNARD, ROUX ș. a.) explicațiile animiste și finaliste sunt himerice, deoarece fenomenele vitale se produc dela sine și nu există decât autoactivitate, autoreglare, automodificare, autoexcreție, autosusceptie, autoasimilație, autocreștere, automișcare, automultiplicație, autoevoluție și ereditate.

Manifestația vieții, după mecaniști, nu conține nimic spontan, ea este o replică sau un fapt provocat, sau o formă de animație a materiei minerale. Astfel BOHN, mecanist extremist (discipolul lui LOEB), spune următoarele: „...forma și mișcarea sunt expresiuni ale chimismului intern, ceeace câteodată este frapant: o soluție iodată provoacă transformarea mormolocului în broască; sub influența unei sări de magneziu puricele capătă aripi; substanțele chimice extrase din glandele genitale reglează manifestările esențiale morfologice și fiziologice ale sexualității; puțin acid adăugat în apă forțează anumite animale acvatice să meargă spre lumină..."

Profunda enigmă a vieții n'ar fi decât succesiunea și interrelațiile între compușii chimici și organismul întreg armonios și minuțios reglat.

Chimia biologică este chemată să rezolve misterul vieții. Azi chimiștii fabrică deja acidul formic — prima și cea mai puțin complicată substanță cvaternară, punctul de plecare al substanțelor albuminoide și cu aceasta, al materiei vii. Sintetizarea materiei albuminoide în laborator este o chestiune de timp; chimistul FISCHER speră să obțină experimental molecula de albumină, fără care nu există materie vie.

Această sinteză experimentală este greu realizabilă, ceeace se vede în următorul exemplu: printre compuşii materiei vii se găsesc 20 de aminoacizi diferiţi, cari pot da naştere la 2.432.902.008.176.640.000 de combinaţiuni (COHN & BOMOT), şi atunci şansele pentru găsirea unei combinaţiuni determinate şi necesare vieţii, sunt infinitezimale, dar FISCHER a realizat deja o parte din titanica sinteză, pentru care a fost încoronat cu premiul Nobel. Actualmente se ştie precis că alături de fixitatea formei celulelor vii, este şi fixitatea compoziţiei chimice a lor, sau echilibrul constantelor celulare, a cărui deplasare condiţionează degenerescenţa şi moartea. Acest echilibru între diferiţi componenţi ai celulei se realizează pentru un organism în fiecare moment şi în fiecare stare a lui.

„Nucleoproteidele par a fi edificiile moleculare cele mai ridicate şi mai complicate din câte fabrică fiinţele vieţuitoare. Ele constitue cea mai mare parte a nucleului din fiecare celulă. Or, nucleul joacă un rol capital în viaţa celulară, el este acela care prezidează asimilaţia, adică fabricarea materiei vii, şi în special a nucleoproteidelor. Aceste substanţe apar totodată ca agenţi de sinteză şi ca produse de sinteză, particularitate ce se petrece în fenomenele zise de autocataliză" (BOHN). Neputinţa de a crea fiinţe vieţuitoare pare a fi deci provizorie, noi fiind ca anticii din mitologia clasică, când focul nu se putea provoca, ci numai transmite.

In ceeace priveşte posibilitatea creării materiei vii, opiniile sunt divergente. CLAUDE PERNARD este destul de rezervat, spunând următoarele: „Intr'un cuvânt, chimistul în laboratorul său şi organismul viu în apartamentele sale lucrează la fel, dar fiecare cu ustensilele sale. Chimistul va putea face produsele fiinţei vieţuitoare, dar nu va face niciodată ustensilele acesteea, pentrucă ele sunt rezultatul însuşi al morfologiei organice". Alţi savanţi cred că experimental se va crea materia vie şi neputinţa noastră de azi nu înseamnează nimic, doar suntem abia la începutul studiului lumii vii. BERGSON, de pildă, speră că omenirea va învinge multe obstacole, poate chiar şi moartea, iar LOEB consideră că „va trebui neapărat urmărită rezolvarea problemei vieţei şi va trebui sau să reuşim a produce materie vie, sau să găsim dece crearea acesteea nu este posibilă".

Congresul Medical al Americei Latine (1922) a şi declarat solemn că moartea este un fenomen evitabil („La muerte es, en principio, evitable").

Concepţia fizico-chimică asupra vieţii a câştigat teren nou în urma cercetărilor lui OSTWALD, TAMMAN ş. a., din cari cercetări reese că anumite fenomene similare celor vitale se pot produce şi în materia anorganică. Astfel dacă admitem (după DASTRE) că trăsăturile esenţiale ale vitalităţii sunt următoarele: posesiunea unei forme specifice sau proprietatea de reproducere prin generaţie, mobilitatea şi mutabilitatea, apoi corpurile cristalizate posedă toate aceste facultăţi. Intr'adevăr, cristalele prezintă o arhitectură tipică, formele lor sunt cele mai caracteristice, căci forma cristalină caracterizează specia minerală cu tot atâta rigoare, cu cât forma anatomică desemnează specia animală sau vegetală.

La cristale constatăm fenomene asemănătoare mişcărilor elementare ale granulelor protoplasmice ce circulă în celulă, acestea sunt mişcările browniene, cari sunt veşnice.

Izomorfismul cristalelor este o facultate asemănătoare creşterii organismelor. Fiinţele vieţuitoare fiind rănite tind a-şi reface forma, constituţia şi unitatea; la fel indivizii cristalini. Ei se formează plecând dela un nucleu, materia lor se dispune după o geometrie savantă, iar mutilaţiile survenite în decursul vieţii lor se repară dela sine, dacă aceşti indivizi sunt aşezaţi în apele-mame corespunzătoare (adică în soluţii saturate în substanţa cristalului). Materia cristalină se nutreşte şi creşte: un mic cristal-nucleu pus în soluţie saturată încorporează substanţa disolvată; astfel creşte individul cristalin. Scos din această soluţie el cade într'o stare de repaus asemănătoare vieţii latente a bobului. Substanţa vie se continuă şi se transmite prin filiaţiune (ereditate); fenomene asemănătoare se petrec şi cu cristalele, la cari, în afară de toate acestea, nici moartea nu este inevitabilă. Insămânţarea germenilor de microorganisme într'un bulion de cultură şi însămânţarea cristalelor în soluţii prezintă analogii: într'o soluţie suprasaturată se pune un mic grăunte solid de cristal (sulfat de sodiu, clorat de sodiu), sau se ia un fir de platină cu care s'a atins substanţa solidă şi se introduce în soluţia suprasaturată (ca în tehnica bacteriologică); în ambele cazuri se provoacă naşterea unui mic cristal, care la rândul lui, lăsat în apa-mamă, provoacă geneza unui alt cristal; acesta dă naştere la altul ş. a. m. d. până la cristalizarea totală a materiei disolvate. Dar dacă firul de platină, cu care s'a făcut însămânţarea, a fost prealabil sterilizat(trecut prin flacără), atunci nu se formează cristalele, exact ca în bacteriologie.

Fiecare organism are un optimum termic, care e cel mai favorabil desvoltării lui; tot aşa există optimum termic pentru formarea sau desvoltarea cristalelor (după DASTRE).

HERRERA a demonstrat asemănarea între fenomenele fizicochimice şi cele vitale prin următoarea experienţă: amestecând 14 părţi de sodă caustică cu o parte de rodamină şi 100 părţi apă, se face o soluţie, care fiind turnată cu picătura într'un amestec de untdelemn şi gazolină, formează un fel de amoebe foarte curioase, cari se divid, se deplasează, se alungesc, formează vacuole, îşi schimbă formele, etc.

CRILE şi-a propus acelaş scop: amestecând diferite substanţe proteice, extrase tiroidiene, materii cerebrale şi săruri minerale, el arată cum iau naştere nişte masse foarte asemănătoare organismelor unicelulare, cari masse prezintă şi o imitaţie de transpiraţie. Dar nici HERRERA şi nici CRILE nu pretind a fi creat artificial viaţa.

Deci, fenomene asemănătoare celor vitale au loc şi în materia brută, şi e greu de spus prin ce se deosebeşte un cristal de un organism, sau materia anorganică de materia vie.

Chimia coloidală joacă azi un mare rol în sondarea esenţei

vieţii. Recentele cercetări asupra coloizilor au revărsat multă lumină asupra diferitelor probleme ştiinţifice. In biologie disciplina aceasta, deşi încă puţin introdusă, a întărit totuşi poziţia materialiştilor. LUMIÈRE, unul din cei mai mari cunoscători ai chestiunii, zice: „starea coloidală, condiţionează viaţa; distrugerea acestei stări coloidale, adică floculaţia, determină boala şi moartea. Nu există viaţă în afară de starea coloiadală; fenomenele vitale trebue neapărat să depindă de proprietăţile coloizilor. Coloizii naturali sunt produşii de elaborare ai celulei vii".

Cunoaşterea coloizilor apropie materia anorganică de protoplasma vie. Chimia coloidală, după SCHLOR, „a pătruns în domeniul unde materia vie şi materia neanimată sunt aproape una din alta".

Coloizii evoluează după viscozitatea lichidului, mărimea granulelor, încărcătura electrică, etc.: ei ajung la o maturitate, după care decad, mergând spre floculaţie, care este moartea lor; moartea coloizilor însă aduce moartea celulei şi deci a organismului întreg. Aşa dar, moartea vine sau artificial printr'un accident, sau natural prin desechilibrul fizico-chimic al granulelor coloidale din materia vie.

Coloizii constitue prima treaptă a materiei reînsufleţite în progresiunea acesteia către viaţă. A doua treaptă ar fi virusurile, a treia fiinţele microscopice, apoi amoeba şi de aici o ascensiune până la om şi conştiinţă.

Pentru susţinerea doctrinei fizico-chimice a vieţii se citează deseori recentele descoperiri şi cunoştinţe asupra glandelor cu secreţie internă, asupra culturii ţesuturilor, etc.

Aşa dar, în rezumat, mecaniştii susţin că „viaţa ar fi un fenomen fizico-chimic, cu siguranţă mai complex decât ceeace noi reproducem în laborator, dar de aceeaşi natură" (LECLERC DU SABLON). Iar teoria mecanică a vieţii „apare deci mai cu seamă ca un factor de cercetare îndrăzneaţă, ca un motor" (PIERON).

S'a replicat însă, că prin mecanism sau prin mişcarea particulelor materiale nu se poate explica o mulţime de fenomene; bunăoară: cum şi de ce organele foarte complicate sunt constituite şi funcţionează în simpla virtute a legilor mecanice, cu totul la întâmplare, fără intenţie, fără plan stabilit, fără orientare către scop. Apoi nu se poate explica o senzaţie, o idee, un act voluntar. RIGNANO acuză pe mineralogişti pentrucă aceştia fac analogii exterioare aparente între cristale şi materia vie, spunând că cristalele, spre deosebire de organismele vii „nu se îmbolnăvesc, nu se vindecă, nu îmbătrânesc şi nu mor, nu se mişcă, nu tind spre nici un sfârşit, nu simt, nu reacţionează, n'au memorie, nu învaţă; într'un cuvânt: ele nu trăesc". Iar BERGSON susţine că deşi un element foarte mic dintr'o curbă este aproape o linie dreaptă, iar fenomenele vitale se apropie mult de reacţiunile fizico-chimice, totuşi „în realitate viaţa nu este făcută din elemente fizico-chimice, după cum o curbă nu este compusă din linii drepte", sau după cum un cerc nu este un poligon cu laturile chiar infinit de mici.

Dar, în fine, s'a spus şi mai mult: s'a spus că mecaniştii privesc lucrurile prea superficial şi caută să le deformeze, sau să le simplifice pe cele complexe, pentru a le explica în spiritul acestor doctrine mecanice.

Totuşi, după cum se vede din cele expuse, concepţia materialistă asupra vieţii, numără cei mai mulţi adepţi, aduce cele mai solide argumente şi este în prezent cea mai curentă. Cântărind soluţiunile propuse pare că se impune într'adevăr o opinie mecanică; viaţa prezentându-se astfel ca o înşirare de fenomene fizico-chimice; fenomene poate mult mai complexe şi mai superioare celor ce se cunosc azi, dar de aceeaşi categorie. Admiţând acestea, trebue să considerăm că viaţa constitue ultima enigmă a fizicei şi chimiei, altfel nu ne rămâne decât să proclamăm miracolul; problema cardinală a vieţii deci poate va fi rezolvată cândva prin ştiinţele fizico-chimice, în caz contrar va rămâne definitiv insolubilă. „Discuţiile milenare, asupra principiului vieţii, vor fi terminate" când biologia sintetică va fi o realitate; „origina fundamentală a substanţei vii este realizarea celulei" (CAULLERY), iar teoriile chimice asupra vieţii şi evoluţiei sunt teoriile viitorului.

Nutriţia sau trecerea materiei moarte în substanţă vie constitue fenomenul însuşi al vieţii, iar bătrâneţea şi moartea au sens unic şi se datoresc floculaţiei coloizilor celulei vii şi inperfecţiunii adaptării organismului la mediu. Lumea întreagă, universul, din punct de vedere al ştiinţelor pozitive, se prezintă „ca un enorm mecanism, cârmuit de legi matematice lipsite de consolare şi de sens". Viul şi anorganicul sunt de aceeaşi valoare, viaţa este numai o treaptă ascendentă a materiei brute şi poate chiar a neantului. Nu există în fond *organic* şi *anorganic*, sau viu şi mort, totul este viu, activ, mutabil. In ascensiunea vieţii este o continuitate gradată între materia brută şi substanţa organică, precum între viaţa însăşi şi gândirea omenească; căci materia brută, conform doctrinei fizico-chimice, traversând prin gradaţiuni seria de fiinţe vieţuitoare, se ridică până la ceeace constitue esenţa sufletului omenesc. De aici reese că omenirea nu este singuratecă în univers; omul trebue să aspire spre o fuziune cu „freamătul universal al vieţii întregi în ansamblul ei", căci într'adevăr el este o mică părticică vibrantă şi palpitantă din marele torent al vieţii eterne.

Viaţa este eternă, necreată ca şi universul şi nemuritoare în *sensu lato*, dar când e vorba de viaţa de pe planeta noastră, apoi n'avem niciun motiv ca să-i atribuim longevitate infinită: din contra; aici ea se va stinge cândva, aprinzându-se în altă parte. „Viaţa zice CUÉNOT, nu este decât un umil mucegai crescut odată pe scoarţa pământească, importanţa ei nu este mai mare decât a albului penaj al unui val ridicat un moment la suprafaţa mărilor şi care cade repede în praf umed. Pământul, această veche planetă, în câteva milioane de ani va pieri de frig şi de secetă şi aceasta va fi ca şi cum n'a existat niciodată. Nimic nu va conserva amintirea de ceeace Oamenii îndeplinit-au; uriaşa epopee, după atâtea secole, se va prăbuşi în Neant".

S'a spus însă că această dezolantă concepţie înjoseşte şi detronează pe regele lumii, omul; s'a mai replicat că, astfel, nedemn se

reduce spiritul suveran, mândru și nobil precum și toate manifestările și tendințele înalte ale noastre, la simple combinațiuni chimice de corpuri brute, stăvilindu-se aspirația de autoridicare și autoperfecție către omul desăvârșit: supra-omul. Și în fond această umilire poate constitui una din cauzele menținerii vitalismului, căci mulți biologi împărtășesc azi această concepție. In Germania, de exemplu, deși chimia este în plin progres, vitalismul este susținut totuși foarte puternic, și numeroși savanți naturaliști nu cred ca fizica și chimia să poată vreo dată rezolva problema vieții, „vom rămâne, zice HERING, pentru totdeauna în anticamera procesului vital".

Nodul gordian, prin urmare constă în faptul că viața, după unii, apare ca un fenomen destul de simplu ca să se mai invoce soluții vitaliste; după alții însă fenomenul acesta este prea complicat ca să poată fi explicat prin simple combinațiuni materiale.

Din această cauză „făcând galerie și contemplând partida (mecanistico-vitalistă) sunt agnosticiștii, cari ezită între cele două câmpuri, fiind turburați totuși de această problemă a originei Lumii, a sensului Vieții, a destinului Omului" (CUÉNOT).

* * *

Dar să revenim la determinismul vieții. Este oare posibil ca materia vie, reînoirea ei continuă, ascensiunea ei până la gândire, să fi apărut și evoluat printr'un simplu hazard mecanic? Dacă aceste lucruri s'ar datora întâmplării, apoi după RICHET, mai repede s'ar fi întâmplat ca ele să nu fi avut loc, conform legii hazardului, căci șansele negative sunt infinit mai multiple decât cele pozitive. Or, ceeace este, trebuia să fie fatal, necesar, pentrucă „nu există dezordine în Natură, și fiecare fenomen își are cauza sa. Universul este dirijat de legi", iar viața și inteligența sunt consecințele uneia din aceste legi, care s'a desvoltat succesiv și progresiv. „Se constată, spune RICHET, că efortul spre multiplicarea vieții este așa de intens, așa de general, așa de savant dispus, cu așa de mari adâncimi, cu așa de mari drăcovenii (îndrăznesc să spun), încât îmi pare o nebunie să nu văd în aceste întocmiri minunate, simple și ingenioase, o voință, o intenție, consecințele unei legi misterioase, care, orice s'ar spune, pare să aibă un scop".

Iar BERGSON se exprimă astfel: „Ansamblul lumii organizate devine ca humusul pe care trebuia să crească omul însuși sau o ființă care să-i asemene lui moralicește", căci „totul se petrece în așa fel, încât pare că o ființă nedecisă și vaporoasă, pe care o veți putea numi cum veți vroi, om sau supra-om, căuta să se realizeze". Pe când „omenirea întreagă în spațiu și în timp este o imensă armată, care galopează alături de fiecare din noi, în urma și înaintea noastră, într'un atac antrenant, capabil să doboare toate rezistențele și să învingă multe obstacole, chiar poate și moartea".

Unii gânditori au încercat să explice manifestația vieții și lumea întreagă prin constelații complexe de serii de accidente și de circumstanțe diverse, supuse unei anumite probabilități, sau printr'o fatalitate a înlănțuirii cauzalităților secundare preordonate de cauzalitatea superioară suprapusă lor. Inlănțuirea cauzalităților în circuit închis este posibilă, pentrucă orice efect constitue cauza unui alt efect, iar cauza primă se pierde în această înlănțuire, „prezentul este plin de viitor" (LEIBNITZ). P. BOURGET demonstrează această idee a cronologiei cauzelor și efectelor, printr'o serie de germeni înglobați unul în altul, sau cutii închise una în alta. „Dacă am cunoaște într'adevăr, zice BOURGET, poziția relativă a tuturor fenomenelor, cari constitue Universul actual, am putea din prezent calcula cu o certitudine egală celei a astronomilor, ziua, ora, minutul, când Anglia, de pildă, va evacua India, când Europa va arde ultima sa bucată de huilă, când cutare poem încă neconceput, va fi compus. Tot viitorul ține de prezent, după cum toate proprietățile triunghiului țin de definiția lui".

Alții spun că chiar primele molecule ale nebuloasei Universului conțineau deja detaliile lucrurilor și fenomenelor ce le vedem azi, conțineau în embrion viața, omul și gândirea. Totul a venit la momentul prestabilit, fără supriză și fără mister; căci mister de fapt nu există, este numai ignoranță. Și ignoranța noastră, sincer declarată, ajunge până la afirmarea că noi nu știm aproape nimic.

Astfel, pentru moment, în discuția angajată, savanții nu știu precis nici măcar dacă viața este un fenomen concret și obiectiv, sau un termen abstract al spiritului nostru sintetic, sau în fine un nume al unei colecțiuni de proprietăți. Faimoasa știință de azi nu poate să răspundă la această întrebare; dar este mai dezolant că spiritele cele mai inteligente nu numai că renunță să rezolve problema uriașă a vieții, ci unii cred chiar că o taină venerabilă va subzista totdeauna. Iată câteva declarațiuni nu tocmai consolatoare. „Trebue să recunoaștem sincer, zice VIALLETON, că noi nu știm nimic asupra originei vieții, nici asupra originei ființelor viețuitoare. Știința nu posedă încă cheia enigmelor Universului". DUCLAUX, discutând secretul materiei vii, conchide că „singura manieră într'adevăr științifică de a trata această chestiune ar fi să spunem că nu știm nimic".

Unii autori cred că problemele motorului, care animă materia brută, precum și cele ale sensului organelor, sunt inabordabile pentru omenii de științe pozitive; să se ocupe de ele filozofii, dacă aceștia pot sonda esența lucrurilor. La aceasta, filozofii răspund: „esența lucrurilor ne scapă și ne va scăpa totdeauna, noi ne mișcăm printre relațiuni, absolutul nu este de resortul nostru. Să ne oprim în fața necunoscutului" (BERGSON). Și DASTRE crede că întrebarea cea mare „ce este viața?" nu constitue obiectul științei, ci concluzia și încoronarea acesteia, iar răspunsul precis va fi judecata de apoi, deoarece atunci când se va afla adevărul asupra vieții, se vor soluționa „ultimele chestiuni", ceeace va însemna moartea științei.

Impasul în care se găsește biologia modernă în căutarea unei soluțiuni radicale a vieții și insuccesele ei momentane, au determinat pe detractorii științei să proclame naufragiul acesteia și fali-

mentul minții omenești. Această judecată însă este prea severă, dacă nu e chiar tendențioasă (fatalistă, mistică sau teistă). E adevărat că în prezent nu se poate explica esența fenomentului vital, totuși sunt deja indicii importante asupra materiei vii ; în tot cazul nu ne putem dispensa de a cerceta problema vieții, chiar dacă am ști dinainte că nu-i vom putea da o deslegare radicală.

De altfel scepticismul autorilor citați nu denotă atât rătăcirea sau ignoranța noastră, cât mai cu seamă proporțiile uriașe ale problemei, vigilența inteligenței care nu se lasă pradă formulelor stabilite și credințelor impuse ; mai denotă setea omului de a cunoaște și de a sonda tot mai adânc taina generației și ascensiunii vieții ; și tocmai „pentrucă știința nu e sigură de nimic, ea progresează mereu" (DUCLAUX).

Sau cum spunea PASCAL, că geniile mari, după ce au aflat tot ce pot afla oamenii, se declară complectamente ignoranți.

Biologii n'au drept să părăsească câmpul de luptă cu necunoscutul, ei sunt datori să cerceteze mai înainte. S'au lămurit deja importante engime în ceeace privește ereditatea, desvoltarea organismelor și evoluția vieții : aceste achizițiuni științifice constitue chezășia izbândei depline. Orice s'ar spune, știința a smuls Naturii prețioase secrete ; unele de utilitate imediată, altele sunt de ordin metafizic, făcându-ne să cunoaștem că omenirea nu este solitară în Univers, noi fiind frați nu numai cu animalele și plantele, ci și cu pietrele, și cu firele de praf, și cu astrele firmamentului, cu cari omenirea face integritatea lumii ; cu aceste elemente suntem solidari în toate împrejurările și în toate timpurile, formând împreună curentul nețărmurit al evenimentelor și supunându-ne acelorași legi imutabile ce decurg din proprietățile materiei eterne și ale naturii.

„In imensa izolare, în imensa ignoranță în care ne sbatem, noi n'avem alt model, alt punct de cunoaștere, altă călăuză, alt stăpân, decât Natura" (M. MAETERLINCK).

Să plantezi, este a face un act de credință în bunătatea naturii.

*
* *

A respecta arborele, este a respecta însăși memoria strămoșilor, cari au lucrat, cântat, iubit și suferit, murind la picioarele sale.

*
* *

Arborele este pentru peisaj, ceiace este surâsul pentru chipul femeii.

*
* *

Un peisaj fără arbori, e un menaj fără copii : îl copleșește tristețea.

Tunul și plugul merg spre biruința sfântă

de GH. I. SAVIN.

Armele dreptății noastre au început să vorbească și să împrăștie focul lor ucigător contra demonului roșu dela răsărit, acela care nu ne-a lăsat în trecerea vremurilor tihna și liniștea ca să trăim în pace, să ne vedem de treburile noastre, să ne cârmuim după obiceiurile noastre, să citim în graiul nostru tainele cărților. Acum au pornit armele purtate cu vrednicie de feciorii, frații și flăcăii noștri, alături de vrednicul ostaș german. Vechile cetăți cari au străjuit la Nistru hotarele noastre și au apărat întreaga Europă de valurile barbare dela răsărit sunt iar ale noastre, după ce au fost curățite de hoardele bolșevice, cari le-au mai spurcat un an de zile, furându-le fără luptă. Cernăuții, Hotinul, Soroca, Chișinăul, Orheiul răsuflă din nou libere și steagurile noastre biruitoare și liberatoare fâlfâie din nou pe meterezele lor vechi.

Soldații noștri puși sub comanda iscusită a d-lui general I. Antonescu, Conducătorul Statului, se bat cu toată setea, cu toată vitejia, cu întreaga lor îndrăzneală pentru dreptate și brazdă.

Plugarii sunt a doua mare armată a țării. Cu munca lor, cu hărnicia lor, cu chibzuiala lor, brazda rodește și aduce în hambare boabele scumpe pentru pâinea cea de toate zilele, hrana dătătoare de vieață a noastră a tuturor, pe care ostașii luptători o așteaptă cu nesaț ; din munca lor și dărnicia lui Dumnezeu livezile de pomi pline de fructe ne dau cu îmbelșugare dulceața lor, aroma lor și fie proaspete, fie uscate la cuptor ori la căldura soarelui, fie prefăcute în magiunuri și marmelade poartă în ele putere de hrană dând tărie trupului ostenit și agerime minții. Cu munca lor scot din brazda roditoare a pământului nostru firele cele scumpe și frumoase ale inului, ale cânepei și ale bumbacului pentru îmbrăcarea corpului și tămăduirea rănilor ; cu munca lor scot semințele de floarea soarelui, de dovleci, din cari se storc uleiuri fără de cari nu putem pregăti o mâncare bună și plină de saț.

Din munca plugarilor, armata albă a muncii pământului, ies zarzavaturile și legumele din grădini sau din ograda fiecăruia, cea mai sățioasă hrană — fie proaspete, fie uscate — pentru toată lumea.

Din munca lor ies nutrețurile vitelor, cari le hrănesc și le cresc iar ele, pline de mulțumire, își dau bunătățile pentru bunul trai al tuturor.

Și pe când oastea luptă ca să strângă hotarele nației noastre prea mult necăjită de toți dușmanii, armata plugarilor, acum, mai mult de cât oricând, trebue să-și dea toată puterea de muncă pentru a strânge tot darul lui Dumnezeu și a muncii lor de pe ogoare. Nici un spic să nu rămână, nici un bob în spic să nu se strecoare la treerat. Cu toată grija și cu hărnicia de totdeauna a acestei armate, la lucru cu temei.

Cu toată grija să strângă roada pomilor, nimic să nu se piardă. Trebue tot cules, ales, pus la păstrare ce se poate, uscate caisele, zarzavaturile, prunele, merele cari nu se pot păstra și să le avem la îndemână.

In cuptoarele de uscat și la fabricile de marmeladă și de magiun, ridicate de stăpânire, să pornim la uscatul lor și la prefacerea lor.

Unde sunt mai puține, acolo ajung și cazanele ce le are fiecare gospodar.

Să strângem tot așa legumele. Ce-i de consumat acum, să le dăm drumul la consum. Să nu se strice nimic. Ce nu se poate, să punem la uscat, la murături, la păstrat. Să nu se prăpădească din ele comoara bunătăților.

Și peste tot la lucru! După secere să pornim plugurile la întorsul miriștilor. Treaba merge ușor acum și cu mari foloase pentru pământ.

Cine întoarce miriștea numai decât după secere, a pus mâna pe cheia belșugului.

Numai astfel cele două armate vrednice vor câștiga biruința. Tunul și plugul se înfrățesc acum într'o cruntă și hotărîtă încordare.

Purtându-le cu hărnicie și iscusință, vom câștiga victoria luminei, contra întunericului, a dreptății contra barbariei, a credinței contra păgânismului.

Inainte! Dumnezeu este cu noi și ne va ajuta.

Pădurea e altarul, — și însuși sufletul străbunilor; cinstindu-i pe ei, o respectăm pe dânsa!

* * *

Tai un arbore, este dreptul tău; — să plantezi doi, e datoria ta.

* * *

Copacul e trăsătura de unire vie, între generațiile succesive.

* * *

O sută de arbori în plus, — o inundație mai puțin.

RECENZII

DELA INSTITUTUL DE CERCETĂRI AGRONOMICE AL ROMÂNIEI

I. C. A. R-ul, care este necontestat și de departe, cea mai prețioasă și utilă instituție de promovare și de înoire a agriculturii românești, păstrează o fericită tradiție, statornicită de directorul său general, d. prof. dr. Gh. Ionescu Șișești, împărtășind marelui public, la intervale periodice, pe căi diferite, rezultatele activității sale.

Astfel, agricultorii și specialiștii intresați sunt invitați, odată sau de două ori pe an, să viziteze stațiunile și câmpurile de experiență ale Institutului, fiind conduși și dându-li-se cuvenitele explicațiuni competente de către alesul personal științific al I. C. A. R-ului în frunte cu prof. Ionescu Șișești.

Luna trecută, primiți de d-sa și de d. prof. dr. A. Munteanu, distinsul colaborator al directorului general, am cercetat câmpul de experiențe dela Băneasa, al secțiunilor de fitotehnie și de Ameliorare a plantelor.

Impărțit în 14 sole, câmpul cuprinde un asolament de 4 ani, un asolament de trei ani și un asolament liber, iar două sole sunt rezervate pentru o serie de experiențe cu borax și cu plante industriale perene.

In respectivele sole găsim diverse experiențe și culturi de înmulțire aplicate la grâu, porumb, sfeclă, fasole, cartofi, floarea soarelui, mazăre, soia, dughie, iarbă de Sudan, muștar, coriandru, lupin, lucernă, piretru, nalbă mare, etc.

Se urmăresc influențele asolamentului, ale arăturilor statice, epocilor de însămânțare și de recoltare, cantităților de semințe, îngrășămintelor, tratamentelor bacteriene, plantelor de acoperire în culturile acoperite sau intercalare — iar în paralel, numeroase culturi comparative cu soiuri, proveniențe și metode culturale.

Toate acestea, consemnate cu rezultate cifrice într'un caet lămuritor, vădesc preocupările Institutului de a da agriculturii aplicate un catehism normativ sigur, cât mai complet, mai valabil și mai variat spre a răspunde cu succes complexității problemelor ce i se pun.

Institutul de cercetări agronomice, deschide agriculturii noastre cărări drepte prin păpurișul trădător al rutinei și netezește drumuri pe care agricultorul practic poate păși cu încrederea că îl conduc la succesul sigur al întreprinderii sale.

Cât despre valoarea pur teoretică și mai ales cea pedagogică, menită să stimuleze și râvna altor forțe organizate de care dispune agronomia noastră științifică, a metodelor folosite de Institut și a rezultatelor obținute și difuzate — ar fi de prisos să stăruim asupră-i: ea se impune pragmatic și caracterizând-o cu meritate elogii ar însemna să pleonasmizăm. **P. A. S.**

DAREA DE SEAMĂ A ACTIVITĂȚII ȘI GESTIUNII CASEI DE ECONOMIE, CREDIT ȘI AJUTOR A FUNCȚIONARILOR MINISTERULUI AGRICULTURII ȘI DOMENIILOR PE ANUL 1940—41

Casa de Credit, Economie și Ajutor a funcționarilor Ministerului Agriculturii publică rezultatul înfăp-

tuirilor sale în cursul celui de al doilea an de rodnică activitate.

Infiinţată şi consolidată sub ministeriatele d-lor prof. Gh. Ionescu-Şişeşti şi N. D. Cornăţeanu; sprijinită neprecupeţit de actualul ministru, d. general Ion Sichitiu; condusă cu autoritară pricepere şi ocrotitoare râvnă, în spirit de cuprinzătoare înţelegere a nevoilor şi durerilor funcţionăreşti, Instituţia răspunde cu prisosinţă adevăratei sale raţiuni de a fi, oferind membrilor săi un suport material şi moral de netăgăduită utilitate întru înlesnirea existenţii lor — astfel că personalul Ministerului, la adăpost de ameninţările împrejurărilor potrivnice, se poate consacra trudei sale cotidiene eliberat de răscolirea furtunatecă pe care griji, oricând posibile, o stârneşte în suflete şi în vieţi accesibile încruntărilor întâmplării.

Frunzărind darea de seamă care fixează cu negrul cernelii pe albul hârtiei, ceiace este viu întipărit în conştiinţa acelora care au trecut măcar o singură dată, biciuiţi de vre'un necaz, pe la Casa de credit a ministerului, vedem că Instituţia a distribuit în cursul anului 2248 împrumuturi în sumă de 31.015.930 lei. Repartizarea lor, după destinaţie şi persoane, vădeşte obiectivitatea şi judiciozitatea criteriilor avute în vedere la acordarea lor.

Osebit de aceasta, Casa de credit a făcut şi o altă serie de operaţiuni: a avansat, în cursul anului, 8.043.096 lei asupra salariilor; a contractat împrumuturi în sumă de 8.000.000 lei pentru 212 funcţionari dăunaţi de cutremur; a făcut aprovizionarea cu lemne — şi în ultimul timp şi cu alimente — a funcţionarilor; a dat ajutoare de boală totalizând 1.097.778 lei a acordat ajutoare de aproape 200.000 lei pentru educaţia copiilor funcţionarilor nevoiaşi.

Prin serviciul medical s'au dat 18.376 consultaţii şi s'au executat 1806 reţete.

Casa de credit întreţine 6 case de odihnă pentru funcţionari cu o valoare, după inventar, de 5.000.000 lei şi pentru înzestrarea cărora a mai afectat, anul acesta, peste 1.000.000.

Tot Casa de credit a administrat preţioasa revistă „Ogorul Românesc", asigurându-i realizarea unui buget echilibrat.

Increderea funcţionarilor în Casa lor de Credit este deplină şi se demonstrează prin creşterea continuă şi regulată a capitalului şi economiilor depuse de ei.

Trebue să notăm, spre lauda conducerii Casei că Instituţia şi-a sporit, în cursul unui an, fondurile proprii dela 6.300.000 în 1940, la 9.380.000 în 1941 — şi că — isbuteşte să încheie la sfârşitul anului un bilanţ total la activ şi pasiv de 38.160.000 lei, executând un buget soldat cu excedent.

Lectura dării de seamă va lămuri pe cetitorul chiar neprevenit asupra tuturor acestor realizări şi acelaş cetitor va găsi în această lectură şi alte elemente de judecată a unei activităţi meritorii.

Nu vom stărui asupra ei ci ne vom mărgini să adresăm omagiul nostru colegial, comitetului de conducere al instituţiei şi întregului ei aparat funcţionăresc.

Un cuvânt cald de dreaptă preţuire unor însuşiri dovedite, îl consemnăm aci pentru directorul Casei d. ing. agr. Gh. M. Constantinescu care a închinat instituţiei aportul unei competenţe verificate unită cu un tact desăvârşit şi cu o rară delicateţă de manifestare.

RED.

EDITURA

PAGINI AGRARE şi SOCIALE

Atragem serios atenţiunea asupra prospectului cărţilor apărute în editura P. A. S. ale căror preţuri au fost reduse simţitor, în vederea achiziţionării lor de către cei interesaţi.

Cum stocul acestor cărţi este pe sfârşite, iar interesul pe care-l prezintă, faţă de agricultura românească şi ramurile ei, este cu totul deosebit, rugăm pe acei cari au intenţia a reţine ceia ce doresc, să ne comunice la timp, pentru a li se expedia pachetele.

Condiţiunile de tipărire fiind din ce în ce mai grele, este de prevăzut, că mult timp nu se va mai putea imprima, atât în editura noastră, cât şi în celelalte edituri, — care de altfel nici aşa nu tipăreau cărţi cu caracter agricol, — *astfel de lucrări.*

Achiziţionarea cărţilor din Editura noastră i-ar da acesteia putinţa de continuitate, după ce va trece actuala stare de lucruri şi după ce ne vom găsi, iarăşi, toţi românii sub acelaş sceptru, legând astfel firul actualităţii cu trecutul şi deschizând perspectivele unui viitor mai luminos.

In afară de lucrările de specialitate, ne permitem a recomanda cititorilor şi unele opere literare şi artistice, dintre cele mai frumoase şi mai bine alese, ca:

a) **„Povestiri"** *de marele nostru scriitor Mihail Sadoveanu. O operă de o remarcabilă frumuseţe şi adâncime literară.*

b) **Isus Nazarineanul,** de D. Filimon, *o carte în care se desfăşoară viaţa Mântuitorului în icoane vii şi dramatice, carte bogat ilustrată.*

c) **Albumul Artei Române,** *cel mai frumos şi bogat album, după operele de pictură şi sculptură românească ale celor mai mari artişti din ultimii 50 ani, planşe pe hârtie cromo în 2 până la 5 culori.*

d) **Numai sângele spală,** *de prozatorul* D. Filimon, *un roman intens şi bogat în desfăşurarea evenimentelor sufleteşti, din timpul războiului mondial.*

Atragem în special atenţia asupra operelor marelui filosof, sociolog şi economsit, care a fost profesorul Dr. **Ştefan Zeletin,** opere editate de noi, dar care sunt pe cale de a fi epuizate. N'a existat şi nu există o concepţie mai clară, o expunere mai documentată, o pătrundere mai adâncă a fenomenelor noastre sociale şi economice ca aceea făcută de acest erudit savant, mort atât de prematur.

Cărțile aflate în depozitul Editurii P. A. S.

AUTORUL	DENUMIREA CĂRȚII	Prețul
Prof. Dr. St. Zeletin	Neoliberalismul	120
Dem. Dinescu	Construcții rurale	100
C. Filipescu	Mobilizarea Agrară	60
Ion N. Protopopescu	Varantarea Cerealelor	30
C. Filipescu	Cultura sfeclei de zahăr, de nutreț și de sământă ed. nouă	100
I. P. Manolescu	Organizații Agro-Economice	20
Dr. V. Ghimpu	Ereditatea, Evoluția și Viața	60
D. Creangă	Politica financiară a României	30
C. Filipescu	Cehoslovacia Agricolă	30
C. Filipescu	Standardizarea cerealelor	30
Dr. V. Ghimpu	Egiptul Agricol vechiu și modern	30
A. S. Potlog	Din istoricul ameliorării plantelor agricole	80
A. Tălășescu	Lucerna	30
Dr. V. Ghimpu	Danemarca Agricolă	30
C. Filipescu	Probleme agricole în discuția publică	60
Dr. I. F. Radu	Gradul de saturare a solurilor arabile	20
Dr. V. Ghimpu	Agricultura pe câmpul internațional	60
C. Filipescu	Creditul și proprietatea mijlocie	20
Prof. Ionescu-Sisești	Factorul moral în fenomenele economice	50
J. Rizescu	Conversiunea datoriilor agricole	20
Dr. D. Andronescu	Porumbul	30
C. Filipescu	Agricultura în Dobrogea	30
Gh. Cipăianu	Viața economică a satelor	40
Prof. Agricola Cardaș	Câteva date asupra Bulgariei Agricole	40
Chirițescu Arva	Culturi experimentale cu Soia	60
C. Filipescu	Dobrogea Agricolă	60
Dr. D. Manolescu	Higiena în stânele noastre	40
Dr. V. Ghimpu	Agricultura la expozițiile internaționale	30
A. Tălășescu	Insulele de Guano din Pacific	40
C. Filipescu	Textilele noastre	30
D. Filimon	Numai sângele spală	50
C. Filipescu	Problema zahărului	50
A. Tălășescu	Cultura cânepei în Italia	40
D. Gavriliu	Școlile naționale de agricultură din Franța	20
Chirițescu Arva	Experiențe cu grâul de toamnă	30
H. Groza	Cultura cânepei	40
Dr. D. Manoliu	Imbunătățirea raselor de oi pentru lână	30
C. Filipescu	Le probleme du sucre en Roumanie	60
D. Nazarie	Aspectul problemei zootehnice la noi	30
C. Filipescu	Prof. Cornățeanu (Note biografice)	30
C. Filipescu&D.Gavriliu	Textilele Românie	250
A. Plescu	Iar rugina grâului	20
A. Carabela	O zi la Dâlga	20
D. Nazarie	Organizarea practicei în școlile de Agricultură	20
A. Tălășescu	Problema cânepei în Italia	30
St. Zeletin	Cooperația română ?	50
N. Filip	Rasele de porci din România	20
Dr. V. Ghimpu	Considerațiuni generale asupra fitopatologiei	30
St. Zeletin	Spicuiri filosofice	60
Raul C. Filipescu	Inul	50
D. Filimon	Isus Nazarineanul	60
Dr. V. Ghimpu	Virusurile fitopatogene și virozele plantelor cultivate	40
I. Călinescu	Bumbacul și cultura lui în România	20
M. Sadoveanu	Povestiri	60
Dr. V. Ghimpu	Olanda Agricolă	30
C. Filipescu	L'Agriculture Roumaine	60
Prof. Agricola Cardaș	Agricultura tropicală și subtropicală din Tripoli, Africa	40
Dr. I. C. Drăgan	Evoluția și problemele agrologiei moderne	30
Amilcar Vasiliu	Caracterele botanico-agricole ale cerealelor	50
Dr. V. Ghimpu	Bacteriozele plantelor cultivate și bact. fitopatogene	40
I. L. Ciomac	Problema laptelui în Transilvania	50
Prof. Dr. I. Drăgan	Actualități Agricole	30
Dr. V. Ghimpu	Impresii din America	60
C. Filipescu	Evoluția Agriculturii Românești	500 și 700
Ateneul Român	Albumul artei române	300